

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 6: Number 1 (January-June 2024)

การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัย
ภาณุวัฒน์ บัวชาติ และปองปรารณ สุนทรเกสส์

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการ
สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์)
สุวดี คงสมพรต และเสกสั่น เครือคำ

ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำทางอาญาดังแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติด
ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
นพฤทธิ์ บุญชุ่ม และเสกสั่น เครือคำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรี
สุนทร อำเภอลำปาง จังหวัดน่าน
ณิชาภัทร สิงห์พันธ์ และเสกสั่น เครือคำ

ปัจจัยในการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายใน
คดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ
ปิยนาล ชัยศิริ และณวภัทร ณรงค์ศักดิ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมร้ายแรงในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร
และปริมณฑล
กรวรรณ ฤทธิอาจ และสฤณี สืบพงษ์ศิริ

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 6: Number 1 (January-June 2024)

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

การพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ถูกกลั่นโหม่ทางวินัย
ภาณุวัฒน์ บัวชาติ และปองปรารณ สุนทรเกสัช	1
ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการ
สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์)
สุวดี คงสมพรต และเสกสั่น เครือคำ	28
ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำทางอาญาตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป
ของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
นพฤทธิ์ บุญชุ่ม และเสกสั่น เครือคำ	43
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาล
ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
ณิชาภัทร สิงห์พันธ์ และเสกสั่น เครือคำ	56
ปัจจัยในการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษา
ผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ
ปิยนดา ชัยศิริ และนวกัทธ ผนรงค์ศักดิ์	75
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมร้ายแรงในเขตพื้นที่จังหวัด
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
กรวรรณ ฤทธิ์อาจ และสฤณี สืบพงษ์ศิริ	94

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social.rpca.ac.th/rpcajcsoc.php>

บทบรรณาธิการ
วารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์
(RPCA Journal of Criminology and Social Sciences)
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ในปีที่ 6 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์ (RPCA Journal of Criminology and Social Sciences) มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชญวิทยา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ซึ่งเป็นไปตามกรอบมาตรฐานวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) โดยปัจจุบันวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์ ได้ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI Tier 2 (TCI ฐาน 2) ในปี 2566 แล้ว

สำหรับผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นบทความวิชาการทั้งหมด จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ถูกกลโหดทางวินัย ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำทางอาญาตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมร่างทรงในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคุณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป

คณะผู้จัดทำฯ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านทุกฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างสูงที่ให้ความสนใจและความร่วมมือเพื่อรังสรรค์วารสารฉบับนี้ร่วมกันเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำฯ ขอน้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

การพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัย

ภาณุวัฒน์ บัวชาติ¹ และปองปรารณ สุนทรเกสซ์²

วันได้รับบทความ: 23 กันยายน 2566 วันแก้ไข: 9 ตุลาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 11 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

เมื่อข้าราชการตำรวจถูกลงโทษทางวินัย ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการและส่วนตัว การฟื้นฟูและพัฒนาเพื่อให้คืนสู่การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นปกติสุขจึงมีความสำคัญ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยของข้าราชการตำรวจ และเสนอแนวทางเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัย โดยมีเนื้อหาในการนำเสนอ ดังนี้ 1) ความหมาย ความสำคัญ การลงโทษทางวินัย ลักษณะการกระทำผิดวินัย สาเหตุและข้อมูลสถิติ การพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบวิชาชีพภายหลังการประพาสผิดในวิชาชีพ 2) แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง สามารถนำทฤษฎี RNR มาใช้ โดยกำหนดระดับความเสี่ยง วางแผนลดความเสี่ยง

ในอนาคต และออกแบบขั้นตอนการฟื้นฟูตามระดับความเสี่ยง ทั้งในขั้นตอนก่อนการเข้าร่วมโครงการและเมื่อเสร็จสิ้นการฟื้นฟู เพื่อเป็นการลดโอกาสและความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ ร่วมกับทฤษฎีการฟื้นฟูด้านสุขภาพ PCR เพื่อให้กลับมาเป็นข้าราชการตำรวจที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติราชการดังเดิม ส่วนกลุ่มผู้ถูกลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง ใช้โมเดล CSM เพื่อวิเคราะห์สาเหตุเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพ ระยะเวลาที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ระดับการรับรู้ที่สมเหตุสมผล การค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัยและแนวทางป้องกันเพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ นอกจากนั้น สามารถใช้โมเดล RJ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาโดยตรงที่ใกล้ชิด ผู้ได้รับมอบหมายให้ควบคุมความประพฤติ และผู้กระทำผิดวินัยได้มาหารือแก้ไขร่วมกัน

คำสำคัญ: การลงโทษทางวินัย ทฤษฎีการฟื้นฟู การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทางวินัย การพัฒนาบุคลิกภาพ
คุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ

¹ รองผู้บังคับการกฎหมายและคดี ตำรวจภูธรภาค 5 (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Personality Development and the Quality of Life of Police Officers Who Were Disciplined

Panuwat Buachat¹ & Pongprad Soonthornpasuch²

Received Date: September 23, 2023 Revised Date: August 9, 2023 Accepted Date: August 11, 2023

Abstract

When police officers are disciplined, it will affect the performance of their official and personal duties. Rehabilitation and development in order to return to normal and happy performance of duties is therefore important. This article aims to examine the disciplinary punishment of police officers and propose guidelines for strengthening and developing police officers who were disciplined. The contents of the presentation are as follows: 1) Meaning, importance, disciplinary punishment, nature of disciplinary offenses, causes and statistical data, development of police officers who were disciplined by the Royal Thai Police, theories of rehabilitation of professionals after professional misconduct. 2) Guidelines for strengthening and developing police officers who were disciplined can be divided into 2 groups: 1) Groups that received serious disciplinary action can apply the RNR theory by: determining risk levels, planning future risk reduction, designing rehabilitation procedures according to risk levels both before joining the project and upon completion of rehabilitation, so as to reduce the opportunity and risk of repeat offenses. Together with the PCR theory of health rehabilitation in order to become a police officer with the ability to perform government duties as before. For those who received non-serious disciplinary punishment, the CSM model can be used to analyze the causes of health conditions, the time required for rehabilitation, reasonable levels of awareness, factors affecting disciplinary violations and preventive measures to prevent repeat offenses, along with attitude change. In addition, the RJ model can be used to make all stakeholders, especially, those who have direct supervisors close to them, person assigned to control behavior, and person who committed discipline discuss solutions together.

Keywords: Disciplinary punishment; Restoration theories; Rehabilitation of disciplinary offenders; Personality development; Quality of life of police officers

¹ Deputy Commander of Legal Affair and Litigation, Provincial Police Region 5 (Corresponding author)

² Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

บทนำ (Introduction)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีกำลังพลในสังกัดกว่า 219,768 คน คิดเป็นร้อยละ 12.51 ของจำนวนข้าราชการทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่จำนวน 1,756,703 คน (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2564) แต่ละหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่เป็นจำนวนมาก และถือเป็นองค์กรขนาดใหญ่ กำลังพลสมควรที่จะได้รับการพัฒนาเสริมสร้างทัศนคติ และบุคลิกภาพที่ดี มีวินัย มีพฤติกรรมที่เหมาะสม นอกจากนั้นแล้ว ข้าราชการตำรวจถือเป็นอาชีพที่ต้องบังคับใช้กฎหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีวินัยเป็นกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ และควบคุมความประพฤติของข้าราชการตำรวจ เพื่อให้การทำงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ธัชพนธ์ สุทธิสาร, 2564) ตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 1212/2537 เรื่อง มาตรการควบคุมและเสริมสร้างความประพฤติและวินัยข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตำรวจจะต้องเป็นผู้ประพฤติ ปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่หน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้รักษากฎหมาย ต้องรักษาวินัยตามระเบียบแบบแผนของหน่วยงานโดยเคร่งครัด ต้องถือปฏิบัติตามคุณธรรมตำรวจ ค่านิยมของตำรวจ อุดมคติของตำรวจ หลักการสำคัญสำหรับอาชีพตำรวจ และข้อปฏิบัติสำหรับอาชีพตำรวจ ตามที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม สถิติที่ผ่านมา มีข้าราชการตำรวจจำนวนหนึ่งถูกดำเนินการทางวินัย จากรายชื่อในฐานข้อมูลการถูกดำเนินการทางวินัย ของกองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2566 (กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประสานงานข้อมูลเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566) ในปีงบประมาณ 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 689 ราย (ประมาณ ร้อยละ 0.31 ของกำลังพลทั่วประเทศ) ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการปฏิบัติหน้าที่ และอีกจำนวนหนึ่งมาจากสาเหตุการปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนของทางราชการ จนนำไปสู่กระบวนการดำเนินการทางวินัย ซึ่งผลกระทบจากการถูกดำเนินการทางวินัยอันเป็นปัจเจกบุคคลนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่ระดับแผนงาน ระดับกองกำกับการ ระดับกองบังคับการ และระดับกองบัญชาการ

การกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการตำรวจ ส่งผลกระทบทั้งต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการและส่วนตัวของผู้กระทำ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น เมื่อข้าราชการตำรวจถูกลงโทษทางวินัยทำให้ขาดกำลังพลในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อตัวข้าราชการตำรวจ เช่น เสพสุราเมเมา ไม่สามารถครองสติได้ หรือเล่นการพนัน จนเกิดผลเสียต่อครอบครัว กรณีเช่นนี้ยังส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ ศรัทธาในตัวข้าราชการตำรวจ และองค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติอีกด้วย

จากข้อมูลที่มีข้าราชการตำรวจจำนวนหนึ่งถูกดำเนินการทางวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวและมีแนวทางการแก้ไขปัญหามาได้มีการฟื้นฟูกำลังพลที่ประสบกับปัญหาการดำเนินการทางวินัยมาโดยตลอด ทั้งนี้ เพื่อส่งคืนกำลังพลที่ได้รับการฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพกลับคืนสู่หน่วยงานต้นสังกัด และให้ปฏิบัติหน้าที่ดังเดิม สอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ได้กำหนดมาตรการบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐ (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ตามที่คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) เสนอ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566 ซึ่งมีหลักการสำคัญ มุ่งเน้นการบริหารกำลังคนให้สมดุลกับบทบาทภารกิจของภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรภาครัฐทุกประเภทให้มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

โดยกำหนดให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการบริหารกำลังคนภาครัฐที่ครอบคลุมส่วนราชการและหน่วยงานในกำกับของฝ่ายบริหารที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ประเภทงบบุคลากร ได้แก่ 1) ข้าราชการ (ไม่รวมข้าราชการทหาร) 2) พนักงานราชการ 3) ลูกจ้างประจำ และ 4) ลูกจ้างชั่วคราว มีผลบังคับใช้ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) หรือจนกว่าจะมีมาตรการฉบับใหม่มาใช้บังคับแทน

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ วิธีการฟื้นฟูข้าราชการตำรวจที่ถูกดำเนินการทางวินัยนี้จะดำเนินการในลักษณะโครงการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การบรรยาย การสัมมนา การสาธิต การประกอบกิจกรรม และการปฏิบัติธรรม และที่ผ่านมามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางวินัย มักศึกษาการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจในแง่มาตรการลงโทษ หรือการดำเนินการทางวินัยที่เหมาะสม แต่ไม่ปรากฏรายงานการศึกษาการฟื้นฟูข้าราชการตำรวจผู้กระทำความผิดทางวินัย ว่าช่วยให้กลับสู่การประกอบวิชาชีพอย่างปลอดภัยเพียงใด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากได้มีการศึกษาอย่างจริงจังมากขึ้น จะได้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาวิธีการฟื้นฟูข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยของข้าราชการตำรวจ
2. เสนอแนวทางการเสริมสร้างและการพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัย

ความหมายและความสำคัญของวินัย

วินัย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Discipline หมายถึง เครื่องควบคุมพฤติกรรมของตน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 อธิบายความหมายว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ เช่น วินัยทหาร เป็นต้น

ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งวินัยข้าราชการพลเรือน ได้แก่ บทบัญญัติวินัยที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เช่น กำหนดให้ข้าราชการต้องซื่อสัตย์สุจริต ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ รักษาความลับของทางราชการ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และรักษาชื่อเสียงของตน เป็นต้น

นอกจากนี้ วินัย ยังหมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าสามารถจะควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของบทวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวด้วย และ “การรักษาวินัย” หมายถึง การที่ข้าราชการปฏิบัติตามข้อกำหนดทางวินัยตามที่กฎหมายหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด ระมัดระวัง ดูแล ป้องกัน ไม่ฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยง หากพบว่าการกระทำความผิด ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันทีเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น การรักษาวินัยที่ดีนั้น นอกจากตัวข้าราชการเองที่จะต้องเรียนรู้สำนึกและตระหนักในหน้าที่แล้ว ผู้บังคับบัญชาต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ดูแล ส่งเสริม และพัฒนาให้ข้าราชการมีวินัยด้วย

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่นายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในงานพระราชทานกระบี่ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2524

ตอนหนึ่งมีใจความว่า “วินัยแท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือ วินัยตามที่ทราบกันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือ วินัยในตนเองที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้น สำหรับคอยควบคุมบังคับให้มีความจริงใจและให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้น อย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาริษฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัว วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อกูลให้การถือการใช้นัยที่เป็นบทบัญญัตินั้น ได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์ เต็มเปี่ยมตามเจตนารมย์”

ดังนั้น วินัย เป็นทั้งระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ บทบัญญัติ สำหรับควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน และวินัยในตนเองที่ควบคุมการใช้นัยที่เป็นบทบัญญัตินั้นให้ได้ผล

การลงโทษทางวินัยของข้าราชการตำรวจ

การรักษาวินัยข้าราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดไว้ และหมายความรวมถึงการที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องส่งเสริมและดูแลระมัดระวังให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่กระทำความผิดวินัยด้วย พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย มาตรา 113 ตามความในวรรค 1 บัญญัติให้ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ประกอบกับความตามหมวด 7 การดำเนินการทางวินัย มาตรา 117 วรรค 1 บัญญัติว่า “เมื่อมีการกล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พิจารณาพฤติการณ์และหลักฐานในเบื้องต้นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ในกรณีจำเป็นหรือเห็นสมควรจะให้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนก็ได้ ในการสืบสวนข้อเท็จจริงจะมอบให้บุคคลหนึ่งหรือหลายคนช่วยกันดำเนินการสืบสวนก็ได้”

ดังนั้น หากพิจารณาความหมายของ “การลงโทษทางวินัย” ในมุมมองอย่างกว้างแล้ว จึงเป็นกระบวนการและมาตรการในการปกครองบังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจ ที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย หากมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พิจารณาพฤติการณ์และหลักฐานในเบื้องต้น เพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนของการสืบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องได้ (มาตรา 117 วรรค 2) ถ้าฟังได้ว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ทัณฑ์ข่มขู่ กักขัง หรือตัดเงินเดือนตามควรแก่กรณี ให้เหมาะสมกับความผิด (มาตรา 124) กรณีข้าราชการตำรวจถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน เมื่อดำเนินการแล้ว ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องพิจารณาสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง หรือสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง แล้วแต่กรณี ถ้าฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัย ให้สั่งยุติเรื่อง (มาตรา 119 วรรคหนึ่ง)

นอกจากนี้แล้วในการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า คดีมีมูลเหตุแห่งความผิดทางอาญาและได้มีการดำเนินคดีอาญาด้วย ไม่เป็นเหตุให้ต้องชะลอการดำเนินการทางวินัย (มาตรา 122) และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจผู้ใดแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยต่อผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (มาตรา 126 วรรคหนึ่ง)

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 ได้บัญญัติถึงโทษทางวินัย ว่ามี 7 สถาน ดังต่อไปนี้

1. การลงโทษภาคทัณฑ์ ได้แก่ การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้
2. การลงโทษทัณฑ์ขกกรรม ได้แก่ การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยามนอกจากหน้าที่ประจำ หรือการให้ทำงานสาธารณประโยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน
3. การลงโทษกักยาม ได้แก่ การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สมควร ตามที่กำหนด
4. การลงโทษกักขัง ได้แก่ การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียว หรือหลายคนรวมกัน ตามที่จะได้มีคำสั่ง

อนึ่ง การลงโทษกักยาม หรือกักขัง จะใช้งานโยธา หรืองานอื่นของทางราชการด้วยก็ได้ แต่ต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

5. การลงโทษตัดเงินเดือน
6. การลงโทษปลดออก
7. การลงโทษไล่ออก

ลักษณะการกระทำผิดวินัยข้าราชการตำรวจ

ด้วยการที่ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และจรรยาบรรณของตำรวจที่กำหนดในกฎ ก.ตร. และต้องรักษาวินัยตามที่พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2566 หมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย บัญญัติไว้ในมาตรา 111 ข้าราชการตำรวจต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติ หรือต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม ดังต่อไปนี้

1. ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี จรรยาบรรณของตำรวจ และนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ให้เกิดเสียหายแก่ราชการ
2. ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการมีความเห็นทางคดีหรือการตรวจพิสูจน์ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันที เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม
3. ต้องรักษาระเบียบการเคารพตามสายการบังคับบัญชา ยศ และตำแหน่ง

4. ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้
 5. ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว
 6. ต้องรักษาความลับของทางราชการ
 7. ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการ ระหว่างข้าราชการด้วยกัน และผู้ร่วมปฏิบัติราชการ
 8. ต้องต้อนรับ ให้บริการ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมและให้การช่วยเหลือตามสมควรแก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อย
 9. ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ เอาใจใส่ ระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ และต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ
 10. ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการตำรวจ และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน
 11. ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย
 12. ต้องไม่ใช้กริยาวาจาหรือประพฤติตนในลักษณะที่ไม่สมควร
 13. ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
 14. ต้องไม่กระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยตำรวจ
 15. ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของตำรวจ
 16. ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
 17. ต้องไม่เป็นการกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในทางหุ้นส่วนหรือบริษัท
 18. กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. หรือกระทำการอันถือว่ากระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้
- ข้าราชการตำรวจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย
- นอกจากนี้แล้ว พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 112 ยังได้บัญญัติถึงการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้ว่า ได้แก่ การกระทำความผิดต่อไปนี้
1. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย
 2. ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่ ก.ตร. กำหนด

3. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

4. ดุหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหิง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในระหว่างปฏิบัติราชการ

5. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6. กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติด้อยอย่างร้ายแรง

7. การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 วรรคสาม (กรณีบัญญัติข้อห้ามผู้บังคับบัญชาในการเลือก ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 51 วรรคสอง (กรณี ก.ร.ตร. พิจารณาเรื่องที่มีการร้องเรียน)

8. ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งโดยจงใจเพื่อช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดตามมาตรา 87 วรรคสี่ (กรณี ก.พ.ค.ตร. หรือศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัย หรือพิพากษาการเรียงลำดับอาวุโส หรือในการแต่งตั้ง) หรือกระทำการตามมาตรา 87 วรรคห้า (กรณีให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ แอบอ้าง เรียก รับ ยอมจะรับ หรือกระทำการใดอันมิชอบ เพื่อให้มีการแต่งตั้ง หรือไม่แต่งตั้งผู้ใด)

9. การกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ รวมทั้งการกระทำผิดตามมาตรา 111 (กรณีข้าราชการตำรวจต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติ หรือต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม) อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

10. กระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

จึงเป็นที่เห็นได้ว่าการที่ข้าราชการตำรวจต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติ หรือต้องไม่กระทำการอันเป็นข้อห้าม ตามที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ล้วนเป็นสาเหตุที่อาจทำให้ข้าราชการตำรวจถูกดำเนินการทางวินัยได้ทั้งสิ้น

การวิเคราะห์สาเหตุและข้อมูลสถิติข้าราชการตำรวจที่กระทำผิดวินัย

จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย พอสังเขปได้ดังนี้ (ศรีธัญญา เฟื่องสุก และวิธนา ศิริสุข, 2558; วินทุ ฝั่งใจ และกาญจนา ไชยพันธ์, 2556; ภาวนา มาลากุล, 2560; ธัชพนธ์ สุทธิสาร, 2564)

1. สาเหตุอาจเกิดจากเหตุภายในตัวปัจเจกบุคคลเอง ที่เกิดจจริตในการครองตน โดยมีวิถีชีวิตลอกเลียนแบบผู้มีฐานะมั่งมีทางสังคม ส่งผลให้ต้องการความร่ำรวย ใช้ชีวิตหรูหราเกินฐานะตน ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางทุจริตผิดกฎหมาย ขาดความเที่ยงธรรม

2. สาเหตุอาจเกิดจากทัศนคติที่ไม่ยอมรับในการวินิจฉัยสั่งการของผู้บังคับบัญชา ที่ชอบด้วยกฎหมาย

3. สาเหตุอาจเกิดจากการขาดระเบียบวินัย หย่อนการฝึก (เช่น การฝึกแถว การฝึกทำบุคคลมือเปล่า การฝึกทำบุคคลประกอบอาวุธ และการฝึกทางยุทธวิธี) ส่งผลต่อการขาดระเบียบการเคารพตามสายการบังคับบัญชา ยศ และตำแหน่ง

4. สาเหตุอาจเกิดจากการไปปฏิบัติงานพิเศษทุกประเภทนอกเวลาราชการ รวมตลอดถึงการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งแม้จะเป็นเวลานอกราชการ แต่อาจกระทบต่อเวลาพักผ่อน ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า และไม่พร้อมเมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติ ไม่อาจอุทิศตนเพื่องานราชการ จนเป็นเหตุให้ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการขึ้นได้

5. สาเหตุอาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยเพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ขาดการรายงานหรือการขออนุญาตปฏิบัติราชการเฉพาะเรื่องนั้น ๆ จนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

6. สาเหตุอาจเกิดจากการไม่รักษาความลับของทางราชการ

7. สาเหตุอาจเกิดจากความประพฤติดส่วนตนโดยแท้ เช่น ขาดความสุภาพเรียบร้อยขณะปฏิบัติหน้าที่ ขาดจิตสาธารณะ ไม่เอื้อเฟื้อและเคารพต่อหน้าที่ เป็นเหตุให้ขาดความสามัคคี ไม่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติราชการ หรือสร้างปัญหาขัดแย้ง เมื่อต้องปฏิบัติงานร่วมกับส่วนราชการ และองค์กรอื่นในลักษณะบูรณาการ

8. สาเหตุอาจเกิดจากการขาดจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนด้วยใจ (service mind) โดยคิดแต่เพียงว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ (ประกอบอาชีพ “ตำรวจ” แต่ขาดการเป็น “ตำรวจมีอาชีพ”)

9. สาเหตุอาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยประมาทเลินเล่อ ขาดความตั้งใจ ขาดความอุตสาหะ ไม่เอาใจใส่ ไม่ระมัดระวังรักษามลประโยชน์ของทางราชการ

10. สาเหตุอาจเกิดจากการกลั่นแกล้ง หรือความไม่ลงรอยกันในระหว่างเพื่อนร่วมงาน (ทั้งต่อผู้บังคับบัญชา หรือต่อผู้ใต้บังคับบัญชา) ส่งผลต่อความสามัคคีภายในหน่วยงาน

11. สาเหตุอาจเกิดจากการรายงานเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรบอกให้แจ้งต่อผู้บังคับบัญชา จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

12. สาเหตุอาจเกิดจากการใช้กิริยาจาหาหรือประพฤติน่าสมควรถือ จากการพบเห็นตัวอย่างที่ไม่ดีจากตำรวจรุ่นก่อน ๆ หรือจากเพื่อนร่วมงาน แล้วมีการเลียนแบบ จนเป็นเหตุแห่งการดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ข่มเหงผู้ติดต่อราชการ หรือในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ

13. สาเหตุอาจเกิดจากการคุกคามทางเพศ ปัญหาชู้สาวภายในหน่วยงาน หรือปัญหาความเจ้าชู้

14. สาเหตุอาจเกิดจากปัญหาการเสพสุรา หรือใช้สารเสพติดชนิดอื่น

15. สาเหตุอาจเกิดจากการลุ่มหลงมัวเมาในการพนัน และอบายมุข

16. สาเหตุอาจเกิดจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียโดยขาดความยั้งคิด รู้ไม่เท่าทันเทคโนโลยี เสพสื่อจนเกินขอบเขตที่เหมาะสม เป็นเหตุให้กระทำความผิดกฎหมาย หรือจาบจ้วงล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

สำหรับสถิติเกี่ยวกับข้อมูลข้าราชการตำรวจทั่วประเทศถูกดำเนินการทางวินัย เมื่อตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังไปในรอบ 2 ปี (กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประสานงานข้อมูลเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566 และเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2566) พบสถิติที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สถิติข้าราชการตำรวจถูกดำเนินการทางวินัย ปี พ.ศ. 2564 พบว่าทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง) จำนวน 1,633 คำสั่ง ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง) จำนวน 322 คำสั่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,955 คำสั่ง

มีการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง โดยมีการลงโทษภาคทัณฑ์ 772 ราย ลงโทษทัณฑ์กรรม 5 ราย ลงโทษกักยาม 525 ราย ลงโทษกักขัง 616 ราย และลงโทษตัดเงินเดือน 3 ราย รวมทั้งสิ้น 1,921 คำสั่ง

ส่วนการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง มีจำนวนทั้งสิ้น 290 คำสั่ง โดยจำแนกเป็นการออกคำสั่งลงโทษปลดออก 77 ราย และลงโทษไล่ออก 213 ราย

2. ส่วนในปี พ.ศ. 2565 ปรากฏข้อมูลสถิติข้าราชการตำรวจถูกดำเนินการทางวินัย ใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2564 โดยพบว่าทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง) จำนวน 923 คำสั่ง ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง) จำนวน 286 คำสั่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,209 คำสั่ง

มีการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง โดยมีการลงโทษภาคทัณฑ์ 787 ราย ลงโทษทัณฑ์กรรม 3 ราย ลงโทษกักยาม 450 ราย ลงโทษกักขัง 665 ราย และลงโทษตัดเงินเดือน 9 ราย รวมทั้งสิ้น 1,914 คำสั่ง

ส่วนการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง มีจำนวนทั้งสิ้น 334 คำสั่ง โดยจำแนกเป็นการออกคำสั่งลงโทษปลดออก 87 ราย และลงโทษไล่ออก 247 ราย

3. ในปี พ.ศ. 2566 พบข้อมูลสถิติข้าราชการตำรวจถูกดำเนินการทางวินัย ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2566 ว่าทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง) จำนวน 330 คำสั่ง ออกคำสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน (กรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง) จำนวน 150 คำสั่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 480 คำสั่ง

มีการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง โดยมีการลงโทษภาคทัณฑ์ 265 ราย ลงโทษทัณฑ์กรรม 0 ราย ลงโทษกักยาม 100 ราย, ลงโทษกักขัง 181 ราย และลงโทษตัดเงินเดือน 0 ราย รวมทั้งสิ้น 546 คำสั่ง

ส่วนการออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัยร้ายแรง มีจำนวนทั้งสิ้น 143 คำสั่ง โดยจำแนกเป็นการออกคำสั่งลงโทษปลดออก 32 ราย และลงโทษไล่ออก 111 ราย

การพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตามสถิติข้างต้น การออกคำสั่งลงโทษกรณีกระทำผิดวินัย ย่อมส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และต่อตัวผู้ถูกลงโทษทางวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติเองก็เห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาข้าราชการตำรวจภายหลังที่ถูกลงโทษทางวินัย เพื่อให้สามารถกลับคืนสู่การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นปกติสุขดังเดิม ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการในลักษณะโครงการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการ

ตำรวจ โดยในปีงบประมาณ 2566 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้อนุมัติโครงการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ ตามที่กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเสนอ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการทำงาน มีสุขภาพ บุคลิกภาพ และจิตใจที่ดีขึ้น มีความพร้อมที่จะกลับไปปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุข (2) เพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ผู้ร่วมงาน เกิดการตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง (3) เพื่อให้ข้าราชการตำรวจได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และในหน้าที่ราชการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายของโครงการ เป็นกำลังพลในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีอายุไม่เกิน 59 ปี รวมจำนวน 100 นาย ระยะเวลาในการฝึกอบรม 8 วัน ในการฝึกอบรมประกอบไปด้วยการบรรยาย การสัมมนา การสาธิต และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาคส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ โดยการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา โดยการฟังธรรม การสวดมนต์ ภาวนา ถวายเป็นพระราชกุศล การบรรยายธรรม ถาม-ตอบ การปฏิบัติธรรมภาวนา การภาวนา เติบงกรรม ฟังธรรมบรรยาย ปฏิบัติธรรมอภัยทาน หนทางสงบแห่งจิตใจ

2. ภาคการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิต โดยการดูแลสุขภาพร่างกายแบบมืออาชีพ คุณค่าของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความฉลาดทางสังคม (SQ) การสร้างพลังสุขภาพจิต (RQ) การสำนึกรู้คุณและการสร้างความสัมพันธ์ การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ สร้างความสุขและสำเร็จในชีวิตด้วยพลังการชื่นชม กิจกรรม “ฉันและเธอเจอกันแสนสุขใจ” กิจกรรม “ฉันและเธอ พวกเราเข้าใจกัน” กิจกรรม “ฉันและเธอแสนดี ร่วมวิถีหนทางเดียวกัน” กิจกรรม “ฉันและเธอ เข้าใจกัน” และกิจกรรม “ฉันและเธอรักกัน”

การประเมินผล ได้กำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม เพื่อสอบถามความรู้สึก หรือแสดงความรู้สึก ถึงการเปลี่ยนแปลงหลังผ่านการอบรม (ซึ่งจะทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงโดยตัวผู้เข้ารับการอบรม) และการส่งแบบประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร (ภายในระยะเวลา 1 เดือน ภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม) มีผู้ตอบแบบประเมิน 98 คน

ผลการประเมินพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 44.89 มีความตั้งใจจะพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง ร้อยละ 29.59 ต้องการมาลองเพื่อมีประโยชน์ ร้อยละ 9.19 ได้รับการขอร้องให้มา ร้อยละ 16.33 ถูกบังคับให้มา ส่วนความคิดเห็นภายหลังการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 92.86 คิดว่าตนเองสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ร้อยละ 7.14 ไม่ให้ข้อมูล

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 76.53 นำสิ่งที่ได้ไปพัฒนาตนเองได้อย่างจริงจัง ร้อยละ 70.40 นำไปต่อยอดให้แก่คนที่รัก ร้อยละ 68.37 นำสิ่งที่ได้ไปบอกต่อให้คนอื่นมาเข้ารับการอบรม ร้อยละ 17.35 เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อโครงการ ดังนี้ : เป็นการอบรมที่ดีมากทำให้คุณสติตัวเองอยู่ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน/การทำงานได้ นำไปเผยแพร่ให้แก่คนอื่นต่อได้ ทำให้เปลี่ยนทัศนคติเดิม ๆ ที่เคยมีมา แต่บางส่วนเห็นว่า เวลาในการอบรมในแต่ละวันนานเกินไป ทำให้เหนื่อย และได้พักผ่อนน้อย (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566)

จากการดำเนินโครงการ จะเห็นว่าการออกแบบกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น 2 ภาคส่วน คือ (1) ภาคส่งเสริมจริยธรรม จรรยาบรรณ โดยการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา (2) ภาคการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิต โดยการดูแลสุขภาพร่างกายแบบมีอาชีพ คุณค่าของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความฉลาดทางสังคม (SQ) การสร้างพลังสุขภาพจิต (RQ) ซึ่งเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ก็ได้มีการประเมินผลตามที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม การประเมินผลโครงการฯ ยังไม่มีการเก็บข้อมูล หรือรายงานเชิงสถิติว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพตามโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ ช่วยให้ข้าราชการตำรวจฟื้นตัวหลังจากการกระทำผิดวินัย หรือลดอัตราการทำซ้ำของพฤติกรรม (เช่น เสพสุรา ยาเสพติด กลับไปเล่นการพนัน) หรือไม่และอย่างไร

โดยทั่วไปแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมการฟื้นฟู โดยเฉพาะหน่วยงานทางวินัยทางวิชาชีพมักถูกบังคับโดยกฎหมายหรือข้อบังคับให้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบการวิชาชีพหลังประพฤติดังในวิชาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพกลับคืนสู่การปฏิบัติอย่างปลอดภัยถึงกระนั้นก็ตาม ทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมีอาชีพไม่ได้ถูกกล่าวถึงในบริบทนี้ หากหน่วยงานวิชาชีพดำเนินการโดยมีแนวคิดหรือโมเดลที่ถูกพัฒนามาจากความสำเร็จของผู้อื่น ก็จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายการฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยวางกรอบในขั้นตอนการดำเนินการได้ว่า การฟื้นฟูกำลังพลที่ถูกลงโทษทางวินัย แนวทางใดที่เหมาะสม ใช้รูปแบบใด และเหตุใดผู้รับผิดชอบจัดให้มีการฟื้นฟูจึงดำเนินการเช่นนั้น กระบวนการที่ต้องการ และเหตุผลในการฟื้นฟูของพวกเขาคืออะไร

ในเชิงวิชาการผู้เขียนเห็นว่าการใช้ทฤษฎีฟื้นฟูมาช่วยออกแบบกระบวนการฟื้นฟู จะช่วยให้การฟื้นฟูมีความแม่นยำ สม่าเสมอ โปร่งใส และมีโอกาสประสบความสำเร็จในการฟื้นฟูเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ประกอบการวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานทางวินัยพิจารณาใช้ประกอบในการออกแบบดำเนินการ และประเมินผลการทำงานในอนาคต ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบการวิชาชีพภายหลังการประพฤติดังในวิชาชีพ

ทฤษฎีการฟื้นฟูได้รับการกล่าวถึงในบริบทด้านสุขภาพและความยุติธรรมทางอาญา (Surgenor, et al., 2023) มีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในการฟื้นตัวและลดการกระทำผิดซ้ำ หน่วยงานทางวินัยทางขององค์กรวิชาชีพต่าง ๆ มักถูกบังคับโดยกฎหมายหรือข้อบังคับให้สมาชิกองค์กรที่ทำผิดเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบการวิชาชีพหลังประพฤติดังในวิชาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกันเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพกลับคืนสู่การปฏิบัติอย่างปลอดภัย

คำว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพ” มีหลายความหมาย แต่ที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ การฟื้นฟูบุคคลให้กลับคืนสู่สภาพเดิมที่ค่อนข้างดีขึ้น แนวคิดนี้มักนำไปใช้กับ: การฟื้นฟูสุขภาพ (เช่น การฟื้นฟูร่างกายหลังจากเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย); ความประพฤติ (เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา) การจ้างงาน; และบทบาททางวิชาชีพ ในบริบทด้านสุขภาพ คำนิยามที่ใช้กันอย่างแพร่หลายขององค์การอนามัยโลกของการฟื้นฟู คือ “ชุดของวิธีการที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

การทำงานและลดความพิการในบุคคลที่มีภาวะสุขภาพโดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม” (World Health Organization, 2023) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครอบคลุมความบกพร่องทางสุขภาพในวงกว้าง

การฟื้นฟูสมรรถภาพถือว่าเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม และนักวิจัยเห็นว่าการเข้าถึงการฟื้นฟูเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Siebert, et al., 2010) นอกจากการฟื้นฟูถูกใช้ในบริบทของสุขภาพแล้วผลกระทบของการฟื้นฟูต่อความเร็ว ระดับ และคุณภาพของ “การฟื้นตัว” ยังเกิดขึ้นในบริบททางอาญาอีกด้วย อาทิ การฟื้นฟูในทางสุขภาพของผู้เสพสารเสพติด ส่งผลถึงภาวะที่ถือว่า “หายแล้ว” และการฟื้นตัวอาจมุ่งเน้นไปที่การลดปัจจัยเสี่ยง (เช่น การพึ่งพาสารเสพติด) ที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม (ทางอาญา) อีกด้วย หรือการใช้มาตรการกำเริบของพฤติกรรมเป็นตัวแทนในการฟื้นฟู การฟื้นฟูในบริบททางอาญาสามารถทำได้โดยใช้มาตรการ การกระทำผิดซ้ำ การจับกุม และการละเมิดทัณฑ์บน เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ตัวอย่างเช่น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาจจัดให้มีโปรแกรมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อลดการล่องละเมิดทางเพศและความรุนแรง

นอกเหนือจากผลประโยชน์ส่วนบุคคลต่อผู้เข้ารับการฟื้นฟูแล้ว การฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านสุขภาพและอาชญากรรมยังเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ทางสังคมในวงกว้างอีกด้วย สิ่งเหล่านี้รวมถึงการประหยัดทางการเงิน ระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลที่ลดลง (Thomas, et al., 2019) และการจ้างงานในภายหลังเมื่อกลับเข้าสู่สังคม (Varghese, et al., 2010)

จากข้อมูลสถิติการทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจมีทั้งในบริบทของสุขภาพ เช่น การเสพยา และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ซึ่งเมื่อได้รับการลงโทษทางวินัยแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรใช้การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยอาศัยโมเดลทฤษฎีฟื้นฟูแบบใดจึงจะเหมาะสม ยังไม่พบรายงานการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการฟื้นฟูข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัย

ต่อไปจะกล่าวถึงทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบวิชาชีพภายหลังการประพฤติดังผิดในวิชาชีพสำคัญ ๆ ที่อาจนำมาปรับใช้กับการฟื้นฟูข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัย

1. ทฤษฎีการฟื้นฟูสุขภาพ

1.1 โมเดลการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Centered Rehabilitation – PCR) (Stemwedel, 2014) ถูกนำไปใช้ในบริบทด้านสุขภาพเป็นหลัก PCR เน้นคุณลักษณะเฉพาะและบทบาทของผู้ที่ส่งมอบการฟื้นฟูและรับการฟื้นฟู ตัวอย่างเช่น การฟื้นฟูเป็นเรื่องของการให้ความเคารพและปรับให้เหมาะกับบุคคลนั้น ๆ โดยเน้นที่ความหมาย ความหวัง และจุดแข็งของเขา

หาก PCR ถูกนำมาใช้ในบริบททางวินัย สามารถเริ่มโดยหน่วยงานวินัยที่ทำงานร่วมกัน เพื่อออกแบบคำสั่งฟื้นฟูสมรรถภาพร่วมกับผู้ประกอบวิชาชีพ (รวมทั้งอาจรวมถึงบุคคลอื่นที่มีนัยสำคัญ) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพและบุคคลที่ส่งการบำบัดฟื้นฟู (เช่น หัวหน้างานที่ได้รับการแต่งตั้ง) จะมีท่าทีเห็นอกเห็นใจและเห็นอกเห็นใจ รวมถึงเวลาที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของประสบการณ์ที่แบ่งปัน ผลลัพธ์ของการฟื้นฟูจะถูกรายงาน และประสบการณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพในการฟื้นฟูจะถูกดึงออกมาและมีส่วนในการดำเนินการนี้

1.2 โมเดลสามัญสำนึก (Common Sense Model – CSM) ทฤษฎีนี้ (Leventhal, et al., 2003) มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในด้านสุขภาพกายและบิรบิถด้านสุขภาพจิตที่เพิ่มมากขึ้น (Cannon, et al., 2022) เกิดขึ้นจากการศึกษาทางจิตวิทยาว่าผู้คนตอบสนองต่อภัยคุกคามหรือสภาวะด้านสุขภาพอย่างไร และดึงเอาทฤษฎีการรับมือมาใช้อย่างจริงจัง (Carver, et al., 1992)

หลักของโมเดลนี้เสนอว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ประการแรก การฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับผลกระทบจากความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ซึ่งรวมถึง: ความเชื่อเกี่ยวกับผลที่ตามมาจากการมีภาวะสุขภาพ; ระยะเวลาที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ; ระดับการรับรู้การควบคุมภาวะสุขภาพ; และระดับที่ภาวะสุขภาพ “สมเหตุสมผล” สำหรับพวกเขาในฐานะผู้ป่วย ประการที่สอง การฟื้นฟูสมรรถภาพอาจได้รับผลกระทบจากคำอธิบายหรือความเชื่อของบุคคลนั้นเกี่ยวกับสาเหตุของสภาวะสุขภาพของพวกเขา ตัวอย่างเช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพอาจได้รับผลกระทบจากระดับที่บุคคลเชื่อว่าสถานการณ์หรือสภาพของตนเองเกิดจากอุบัติเหตุหรือโอกาสปัจจัยเสี่ยง

การประยุกต์ใช้ในบริบทการฟื้นฟูสมรรถภาพการประพฤติดมิชอบทางวิชาชีพ CSM จะเริ่มต้นด้วยการประเมินอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพเชื่อว่าเกี่ยวข้องหรือก่อให้เกิดการประพฤติดมิชอบของพวกเขา การฟื้นฟูสมรรถภาพจะได้รับการออกแบบเพื่อแก้ไขช่องว่างในความรู้ของผู้ปฏิบัติงานหรือเพื่อแก้ไขความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการตอบสนองทางความคิดหรือทางอารมณ์ที่ไม่สม สัตส่วนต่อการประพฤติดมิชอบ (เช่น การสรุปอย่างหยาบว่าอาชีพการงานของพวกเขาสิ้นสุดลงแล้ว การ ปฏิเสธอย่างแน่วแน่ว่าการประพฤติดมิชอบนั้นผิดจรรยาบรรณ) จากนั้นกิจกรรมการฟื้นฟู (ส่วนใหญ่เป็นการ สอน) จะได้รับการปรับแต่งเพื่อส่งเสริมลำดับเวลาและความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุและผลที่ ตามมาของการประพฤติดมิชอบ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ป้องกันในอนาคต

2. ทฤษฎีการฟื้นฟูในบริบทกระบวนการยุติธรรม

ในบริบททางอาญา เป้าหมายและลำดับความสำคัญของการฟื้นฟูมักถูกกำหนดโดยผู้อื่นหรือสังคม โดยทั่วไป เช่น การลดความเสี่ยงในการกระทำความผิด ตัวอย่างทฤษฎี เช่น

2.1 ทฤษฎีความเสี่ยงที่ต้องการการตอบสนอง (Risk-Need-Responsivity – RNR) แบบจำลอง RNR ได้กลายเป็นแบบจำลองชั้นนำของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในโลก และได้รับการนำไปใช้ใน หลายประเทศ เช่น ในนิวซีแลนด์ การตัดสินใจของศาลวินัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพแห่งนิวซีแลนด์ ในคดี ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลที่มีความสัมพันธ์กับคนไข้ (Roberts v A Professional Conduct Committee of the Nursing Council of New Zealand, อ้างถึงใน Surgenor, et. al., 2023)

ในการใช้ RNR กับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประพฤติดมิชอบทางวิชาชีพ ประการแรกจะ เริ่มต้นด้วยการประเมินอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับความเสี่ยงของการประพฤติดมิชอบทางวิชาชีพซ้ำแล้วซ้ำเล่า และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดระดับความเสี่ยงต่อสาธารณะ สิ่งนี้จะดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์และ/หรือการใช้ มาตรการที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อระบุปริมาณคงที่ (เช่น การประพฤติดมิชอบทางวิชาชีพก่อนหน้านี้ ในสถานการณ์ที่เทียบเคียงได้) และปัจจัยแบบพลวัต (เช่น ปัญหาที่อาจปรับเปลี่ยนได้ เช่น การใช้สารเสพติด สถานการณ์การปฏิบัติ และการแยกตัวจากมืออาชีพ) ขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงจำแนก ผู้ที่มีความเสี่ยงสูง

อาจมีเงื่อนไขการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเข้มข้น เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพแบบตัวต่อตัวเป็นระยะเวลานาน รายละเอียดและเป้าหมายของสิ่งนี้จะถูกปรับให้เหมาะกับเรื่องต่าง ๆ เช่น แรงจูงใจของผู้ประกอบวิชาชีพ รูปแบบการเรียนรู้ และบุคลิกภาพ ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำอาจไม่มีบทลงโทษสำหรับเงื่อนไขการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2.2 ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice – RJ) RJ เกี่ยวข้องกับแนวทางการฟื้นฟูกระบวนการยุติธรรม โดยทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในความผิดใดกรณีหนึ่งมารวมตัวกันเพื่อแก้ไขร่วมกันว่าจะจัดการกับผลที่ตามมาของความผิดนั้นและผลที่ตามมาในอนาคต โดยมีข้อตกลงว่าจะร่วมมือกัน มุ่งเน้นอนาคต และกลับคืนสู่สังคม โดยผู้เสียหายจะมีสิทธิพูดเกี่ยวกับวิธีการซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดจากการรุกราน RJ ตั้งเป้าที่จะคืนเหยื่อและผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ดีกว่าระบบยุติธรรมทางอาญาแบบเดิม ๆ (Mc Cold & Wachtel, 2002) ทฤษฎี RJ เสนอว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการที่ช่วยให้เหยื่อได้รับความรู้สึกในการควบคุมอีกครั้ง ขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดอาจสร้างความสัมพันธ์กับเหยื่อ (และค่านิยมของชุมชน) โดยการยอมรับความรับผิดชอบและประสบกับความอับอายในการกลับคืนสู่สังคม (Braithwaite, 1989) การยอมรับและการให้อภัยที่เกิดขึ้นอาจช่วยให้เหยื่อฟื้นตัวทางจิตใจได้ (Griffin, et al., 2015)

ตัวอย่าง การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประพฤติดังกล่าวทางวิชาชีพ ได้แก่ การใช้ RJ เพื่อแก้ปัญหาการประพฤติมิชอบทางเพศในสถานศึกษา (Koss, et al., 2014) หรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยคณาจารย์ (Acosta & Karp, 2018) และการระงับคดีทุจริตต่อหน้าที่ทางการแพทย์ (Syauf, et al., 2020) นอกจากนี้ การมุ่งเน้นของ RJ ในการซ่อมแซมความสัมพันธ์และผู้ประกอบวิชาชีพ ที่รับผิดชอบอาจจำกัดการนำไปใช้ในบริบททางวินัยทางวิชาชีพ เนื่องจากไม่ใช่ทุกกรณีของการประพฤติมิชอบทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย (เช่น เกสเซอร์ที่ส่งยาด้วยตนเอง) และโมเดล RJ นี้ ดูเหมือนจะไม่ค่อยใช้และไม่เคยใช้เมื่อการร้องเรียนเป็นเรื่องร้ายแรง (Grenyer & Lewis 2012; Miller, 2017; Surgenor & Diesfeld, 2018)

2.3 ต้นแบบชีวิตที่ดี (Good Lives Model –GLM) (Ward, 2002) ได้รับการพัฒนาขึ้นในขั้นต้นเพื่อการฟื้นฟูผู้ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดทางเพศ แต่ได้ขยายไปยังเรือนจำและสถานพินิจ (Mallion, et al., 2020) รวมถึงผู้ที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Langlands, et al., 2009) และบุคคลพื้นเมืองในระบบยุติธรรมทางอาญา (Strauss-Hughes, et al., 2022) ในการฟื้นฟูนั้นให้ความสำคัญกับหลักการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีของมนุษย์

ตามจริงแล้ว คนที่ก่ออาชญากรรมคือ “คนอย่างพวกเรา” (Ward & Durrant, 2021: 8) ทุกคนต่างแสวงหาอำนาจ ทรัพยากร หรือ “สินค้า” ทางจิตวิทยาหลักอื่น ๆ เช่น ความเคารพและความชื่นชม (หรือความปรารถนาตามธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ความสุข) ในขณะที่บางคนทำตามเป้าหมายเหล่านี้ผ่านบรรทัดฐานทางสังคม คนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Ward, 2002) ดังนั้น การฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงเกี่ยวข้องกับการพัฒนา “แบบแผนชีวิตที่ดี” เพื่อทำความเข้าใจตัวตนและลำดับความสำคัญของบุคคลแบบองค์รวม ไม่ใช่แค่สถานการณ์ที่กระทำผิดของแต่ละคน เมื่อนำไปใช้ในบริบทของการประพฤติมิชอบทางวิชาชีพ ลักษณะของบทลงโทษการฟื้นฟู จะได้รับการแจ้งให้ทราบโดยชุดของการประเมิน ซึ่งรวมถึงการเน้นที่สถานการณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพและ “วิถีชีวิต” ในขณะที่มีการประพฤติผิด โดยรวมทั้งการตัดสิน

เชิงอัตวิสัยของผู้ประกอบวิชาชีพและการตัดสินภายนอก (ผู้เชี่ยวชาญ) ที่ประเมินโดยผู้ประเมิน การรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจะชี้ให้เห็นถึงความต้องการเร่งด่วน อุปสรรค ความเสี่ยง และเส้นทาง/ปัจจัยที่สนับสนุนการประพจน์มิชอบ นอกจากนี้ยังควรสังเกตองค์ประกอบเชิงบวกที่จะนำไปใช้ด้วยตารางแผนที่สามารถใช้เพื่อบันทึกและแจ้งความสามารถ วิธีการ และขอบเขตของเนื้อหาการฟื้นฟู ซึ่งรวมถึงเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ “แผนชีวิต” เพื่อบรรลุเป้าหมายของบุคคลนั้น ตัวอย่างเช่น ในบริบทของการประพจน์ผิดทางเพศ อาจรวมถึงการทบทวนความสัมพันธ์ใกล้ชิดในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนความต้องการและลำดับความสำคัญของความสัมพันธ์ในอนาคต วิธีการและทักษะที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ในทางจริยธรรมจะเป็นส่วนหนึ่งของแผนชีวิต

2.4 นิติศาสตร์บำบัด (Therapeutic Jurisprudence–TJ) หรือหลักนิติศาสตร์การรักษา ได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา โดยเริ่มแรกมีความก้าวหน้าในบริบทของกฎหมายสุขภาพจิต (Wexler, 2014) ในการใช้แนวปฏิบัติของ TJ กับการประพจน์มิชอบทางวิชาชีพ ผลลัพธ์ทางวินัยจะเกิดขึ้น แต่ขั้นตอนทั้งหมดในกระบวนการทางวินัย (เช่น กฎและขั้นตอน) จะต้องใช้แนวทางการรักษา ซึ่งรวมถึงการยอมรับว่าไม่เพียงแต่สุขภาพจิตหรือปัจจัยทางจิตใจที่เชื่อมโยงกับการประพจน์ผิดเท่านั้น แต่กระบวนการลงโทษทางวินัยเองก็มีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นกัน นอกจากนี้ อาจมีการพิจารณาอย่างชัดเจนถึงผลกระทบระยะยาวของวินัยต่ออาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพ ตลอดจนครอบครัวของพวกเขา การลงโทษจะไม่นำไปใช้กับแนวทางปกติในการให้ผู้ประกอบวิชาชีพกลับไปปฏิบัติอย่างปลอดภัยและมีความสามารถ (เช่น ข้อพิจารณาทั่วไปในการปกป้องสาธารณะผ่านการกำหนดให้มีการกำกับดูแลหรือข้อจำกัดในการปฏิบัติ) แต่จะขยายไปถึงสิ่งที่ความพยายามในการบำบัดอื่น ๆ สนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพ ในระยะสั้น บทลงโทษใด ๆ ที่กำหนดขึ้นและกระบวนการของศาลที่นำไปสู่สิ่งนี้ จะต้องพิจารณาถึงผลต่อการรักษาที่อาจเกิดขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาด้านลักษณะและธรรมชาติของเหยื่ออาชญากรรม กล่าวว่าเหยื่ออาชญากรรมส่วนมากรู้สึกเบื่อหน่ายกับการถูกละเลยจากกระบวนการยุติธรรมทางศาล ทั้งนี้ ก็เพราะพวกเขาไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับการไต่สวนของศาลได้เลย นอกเหนือจากการให้ปากคำในฐานะพยานในคดี เมื่อศาลมีคำสั่งเรียกตัวเท่านั้น นอกจากนั้น นักวิชาการสาขานิติศาสตร์ฟื้นฟู (Therapeutic jurisprudence) สนับสนุนการให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญาเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งผลกระทบที่ตามมาจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพื่อให้จำเลยรับรู้ถึงความร้ายแรงของความผิดที่ตนได้ก่อขึ้น ซึ่งอาจทำให้จำเลยกลับตัวกลับใจไม่ทำความผิดอีกในอนาคต ด้วยเหตุนี้เอง หลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกามีการตรากฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายยื่นหลักฐานแสดงผลกระทบของอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นหลักฐานเชิงเอกสารหรือการให้การด้วยวาจา เพื่อนำมาประกอบการพิจารณากำหนดโทษของผู้พิพากษา บทบัญญัติในลักษณะดังกล่าว มีจุดประสงค์ 2 ประการ ประการแรกต้องการให้ศาลรับรู้ถึงความเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมนั้นได้รับ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการตัดสินใจในการกำหนดโทษ และประการที่สอง คือ เพื่อยกระดับสวัสดิการของเหยื่อ (victim welfare) ในระหว่างกระบวนการกำหนดโทษอาญา

อภิปรายผล

ทฤษฎีการฟื้นฟูได้รับการกล่าวถึงในบริบทด้านสุขภาพและกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาช้านานแล้ว แต่การฟื้นฟูนี้ยังสามารถนำไปใช้ในบริบททางวินัยทางวิชาชีพอีกด้วย สอดคล้องกับการตัดสินใจทางวินัยในหลาย ๆ อาชีพในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น ในนิวซีแลนด์ โอกาสในการฟื้นฟูเป็นหนึ่งในหลักโทษที่ศาลวินัยผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ (Health Practitioners Disciplinary Tribunal (HPDT)) “ไม่สามารถละเลยได้” ในทำนองเดียวกันสำหรับอาชีพทนายความ การไม่พิจารณาเงื่อนไขการฟื้นฟูได้รับการอธิบายว่าเป็นการละทิ้งงานของคณะกรรมการวินัย หรือในสหราชอาณาจักร สภาการพยาบาลก็ใช้การฟื้นฟูในการแก้ไขการประพฤติผิดในอาชีพ ซึ่งรวมถึงการฝึกสอนหรือการประเมินอื่น ๆ ด้วย ส่วนในออสเตรเลีย ขั้นตอนการฟื้นฟูเพื่อป้องกันการประพฤติมิชอบทางวิชาชีพที่เกิดขึ้นซ้ำเป็นปัจจัยที่ศาลแพ่งและศาลปกครองรัฐควีนส์แลนด์นำมาพิจารณา ตัวอย่างเช่น หลังจากพบการประพฤติผิดในวิชาชีพ ศาลได้พิจารณาขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพของทนายความและสั่งให้เขาปรึกษานักจิตวิทยาต่อไปตราบเท่าที่จำเป็นในการรักษา เพื่อให้เขาทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติตามกฎหมาย (Surgenor, et al., 2023)

ดังนั้น การฟื้นฟูวินัยอย่างมืออาชีพจะช่วยแก้ไขปัญหาดังนี้ 1) การขาดดุลของการฟื้นฟู เช่น การฟื้นฟูโดยมุ่งเน้นไปที่การฝึกอบรมหรือกิจกรรมเพิ่มเติมอย่างการกำกับดูแล ตัวอย่างเช่น การใช้ “คำสั่งฟื้นฟู” อาจเกิดขึ้นโดยอ้างอิงถึง “ทฤษฎีส่วนตัว” ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งไม่สนับสนุนความสอดคล้องหรือความโปร่งใสหรือไม่เหมาะสมกับกรณี สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล ของสมบัติชัยฉนิษย์ (2563) ซึ่งกล่าวว่า การดัดแปลงการลงโทษบุคคลให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดมีความสำคัญต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย ปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษนี้ว่า “หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล” 2) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ตรงกัน ส่งผลต่อการยอมรับและการยอมรับการฟื้นฟู เช่น ผู้ปฏิบัติงานที่ละเมิดขอบเขตทางเพศอาจเชื่อว่าพวกเขาได้รับการฟื้นฟูที่ดีกว่าโดยหลักสูตรจริยธรรมสั้น ๆ แทนที่จะเป็น “การรักษา” ทางจิตใจ ส่วนผู้ถูกละเมิดอาจคิดว่าผู้ละเมิดควรได้รับการรักษาทางจิตใจมากกว่าถูกนำไปอบรมจริยธรรมหลักสูตรสั้น ๆ เป็นต้น (Hanson & Yates, 2013)

แนวทางเสริมสร้างและพัฒนาข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษทางวินัย

จากการศึกษาทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นปัจจัยหลักทางองค์ความรู้ ให้ผู้เขียนคาดหมายได้ว่า หากได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการศึกษา แล้วนำมาประยุกต์กับประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับบัญชาตำรวจ ในหลายระดับตำแหน่ง ตั้งแต่เริ่มรับราชการเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร เคยผ่านประสบการณ์ตรง ในการรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนข้อเท็จจริงของหน่วยงาน ตลอดจนงานด้านการดำเนินการทางวินัยต่อกำลังพลในภาพรวม ของหน่วยงานระดับกองบัญชาการ และเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ใช้อำนาจสั่งลงโทษทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ตามที่กฎหมายและระเบียบของทางราชการได้ให้อำนาจไว้ อีกทั้งเคยได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ให้ควบคุมกำกับดูแลข้าราชการตำรวจที่เคยถูกลงโทษทางวินัย ไปเข้ารับการฟื้นฟู ตามโครงการและแนวทางที่สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติกำหนดมาแล้ว จึงได้ทำการสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นข้อเสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นำทฤษฎีที่เหมาะสมกับการฟื้นฟู ไปกำหนดเป็นแนวทางในการฟื้นฟูกำลังพลที่เคยถูกละเมิดทางวินัย หรือใช้เป็นมาตรการทางการปกครอง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยได้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการฟื้นฟู	แนวทางฟื้นฟู
- Person-Centered Rehabilitation (PCR) โมเดลยึดผู้ถูกละเมิดทางวินัยเป็นศูนย์กลาง	ร่วมมือระหว่างฝ่ายหัวหน้างาน + ผู้ถูกละเมิดทางวินัย จัดทำแผนฟื้นฟูที่ปรับให้เหมาะกับบุคคลนั้น ๆ โดยเน้นที่ ความหมาย ความหวัง และจุดแข็ง ของผู้รับการฟื้นฟูเอง
- Common Sense Model (CSM) โมเดลสามัญสำนึก	- ผู้ฟื้นฟู วิเคราะห์ สาเหตุ ปัจจัย ที่ส่งผลให้ประพฤติผิด วินัย เพื่อหาทางป้องกันการประพฤติดังกล่าวในอนาคต - การออกแบบเพื่อแก้ไขช่องว่างความรู้ของผู้ประกอบ วิชาชีพหรือเพื่อแก้ไขความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง
- Risk-Need-Responsivity (RNR) โมเดลลดความเสี่ยงที่ต้องการการตอบสนอง	การประเมินอย่างเป็นทางการของความเสี่ยงของการ ประพฤติดังกล่าวซ้ำ กำหนดระดับความเสี่ยง และ กำหนดขั้นตอนการฟื้นฟูตามระดับความเสี่ยงของบุคคล ใช้กรณี มีความเสี่ยงของการประพฤติดังกล่าวซ้ำ เช่น การใช้สารเสพติด การติดการพนัน หรือการเสพติด สื่อโซเชียล
- Restorative Justice (RJ) โมเดลความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	- ผู้ถูกละเมิดทางวินัยถึงวิธีการซ่อมแซมความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการทำผิด - ผู้บังคับบัญชา ยอมรับ + ให้อภัย เพื่อให้ผู้ทำผิดฟื้นฟู ทางจิตใจ
- Good Lives Model (GLM) โมเดลต้นแบบชีวิตที่ดี	ให้ผู้ถูกละเมิดทางวินัย ทบทวน อดีต ปัจจุบัน และวางแผนชีวิต เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย
- Therapeutic Jurisprudence (TJ) โมเดลนิติศาสตร์บำบัด/ฟื้นฟู	การพิจารณาอย่างชัดเจนถึงผลกระทบระยะยาวของวินัย ต่ออาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพ และต่อครอบครัวของ พวกเขา

ทั้งนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบอาจพิจารณาจัดกลุ่มผู้ถูกละเมิดทางวินัย เพื่อให้จัดทำแผนการฟื้นฟูที่เหมาะสม เช่น อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามลักษณะการกระทำผิด ได้แก่ (1) ต่อหน้าที่ราชการ อาทิ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการจนเกิดความเสียหาย และ (2) ผิดวินัยในลักษณะส่วนตัวอย่าง กลุ่มที่ใช้สารเสพติด เล่นการพนัน คุกคามทางเพศ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจที่ผ่านการอบรมมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการทำงาน มีสุขภาพ บุคลิกภาพ และจิตใจที่ดีขึ้น มีความพร้อมที่จะกลับไปปฏิบัติ

หน้าที่ราชการด้วยความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว ผู้ร่วมงาน เกิดการพัฒนาด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรม สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และในหน้าที่ราชการ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติตำรวจ แห่งชาติ พ.ศ. 2565 ได้บัญญัติถึงการกระทำผิดวินัยของข้าราชการตำรวจ โดยได้จำแนกออกเป็นลักษณะการ กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และลักษณะการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในทาง วิชาการ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอสองส่วน โดยส่วนแรกเสนอการนำทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประกอบวิชาชีพ ภายหลังการประพฤติผิดในวิชาชีพ มาปรับใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัยมา ใช้ และส่วนที่สอง เสนอแนวทางในการพัฒนาบุคลากร และคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นแนว ปฏิบัติที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ดำเนินการ ดังนี้

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัย

1.1 ข้อเสนอสำหรับผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

เนื่องจากเป็นลักษณะความผิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การล่อลวงละเมิดหรือ คุกคามทางเพศ การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ช่มเหง หรือทำร้ายประชาชน การกระทำผิดทางอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก หรือ การกระทำอื่น ตามที่บัญญัติไว้ตามมาตรา 112 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 จึงเห็นว่าการ เข้าถึงและนำแนวทางการฟื้นฟูในบริบทกระบวนการยุติธรรม ตามทฤษฎีความเสี่ยงที่ต้องการการตอบสนอง (Risk Need Responsivity – RNR) ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานมาปรับใช้ โดยอาจมุ่งเน้นไปที่บริบททาง อาญา เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ จัดให้มีโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และลดการ กระทำที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ใช้กลยุทธ์การประเมินความเสี่ยงแบบจำลองพื้นฐานอย่าง เป็นทางการ มีการกำหนดระดับความเสี่ยง ตลอดจนการวางแผนลดความเสี่ยงในอนาคต และออกแบบ ขั้นตอนการฟื้นฟูตามระดับความเสี่ยง ทั้งขั้นตอนก่อนการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟู และเมื่อเสร็จสิ้นการฟื้นฟู เป็นการลดโอกาสและความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ

นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อเสนอเกี่ยวกับบริบทการฟื้นฟูด้านสุขภาพ ตามทฤษฎีการฟื้นฟูสุขภาพ ตามโมเดลการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person Centered Rehabilitation - PCR) โดย มุ่งเน้นไปยังบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาที่ต้องอาศัยความเชื่อมั่นศรัทธา มีความเห็นอกเห็น ใจ และมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งบุคคลเหล่านี้เคยมี ความสามารถ ความเชี่ยวชาญพิเศษ และประสบการณ์ในตนเอง เพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความหวังและ กลับมาแสดงออกซึ่งศักยภาพ ซึ่งเคยเป็นจุดเด่น จุดแข็งของตนเองออกมา เมื่อผ่านโครงการฟื้นฟูด้านสุขภาพ กายและสุขภาพใจ จะได้กลับมาเป็นข้าราชการตำรวจที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติราชการดังเดิม ควบคู่ไปกับ การใช้ทฤษฎีความเสี่ยงที่ต้องการการตอบสนอง (Risk Need Responsivity – RNR)

1.2 ข้อเสนอสำหรับผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

การกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง มีลักษณะความรุนแรงที่แตกต่างและมีระดับโทษน้อยกว่าการ กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังนั้น หากผู้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง มีโอกาสเข้ารับการฟื้นฟูสุขภาพ

ตามโมเดลสามัญสำนึก (Common Sense Model - CSM) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุเกี่ยวกับภาวะทางสุขภาพ ระยะเวลาที่จำเป็นสำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ระดับการรับรู้ที่สมเหตุสมผล เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดวินัย และหาแนวทางป้องกัน เพื่อมิให้กระทำผิดซ้ำ นอกจากนี้แล้ว ควรฟื้นฟูการเปลี่ยนแปลงทัศนคติควบคู่ไป เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งการฟื้นฟูสุขภาพกายและสุขภาพใจ เพื่อให้ผู้กระทำผิดวินัยเปลี่ยนแนวความคิดเดิม ๆ ที่ว่าตนเองไม่อาจกลับคืนสู่ฐานะเดิม ที่เคยอุทิศตนเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการมาก่อน เพราะชีวิตการรับราชการเกิดรอยต่างพร้อยไปแล้ว ดังนั้น จึงอาจต้องอาศัยนักจิตวิทยาในการให้คำแนะนำ ประกอบ และอาศัยการออกแบบโครงการฟื้นฟูที่ลดช่องว่างความรู้ เพื่อแก้ไขความเชื่อพื้นฐานทางจิตใจที่ไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้แล้ว อันเนื่องมาจากความใกล้ชิดในการปฏิบัติงานร่วมกันในภารกิจของตำรวจ ประกอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 1212/2537 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดและสั่งการให้มีการมอบหมายให้ผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ควบคุมกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา ย่อมส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายย่อมมีความใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ต้องเปิดใจพูดคุย ตลอดจนปรึกษาปัญหาต่อกันได้ หากใช้ทฤษฎีการฟื้นฟูในบริบทกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice - RJ) จะทำให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาโดยตรง ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดผู้ได้รับมอบหมายให้ควบคุมความประพฤติ และผู้กระทำผิดวินัย ได้มาพบปะหารือแก้ไขร่วมกันว่า จะมีแนวทางในการบริหารจัดการกับผลที่ตามมาของการถูกดำเนินการทางวินัยนั้นอย่างไร รวมตลอดจนผลที่จะตามมาในอนาคต เพื่อมุ่งสู่ประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการในอนาคต และการกลับคืนสู่ประสิทธิภาพเดิมของผู้กระทำผิดวินัย ทั้งนี้ การฟื้นฟูตามแนวทางนี้จะบังเกิดผล ต้องอาศัยการยอมรับและการให้อภัย ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้การฟื้นฟูทางจิตใจบังเกิดผล

อนึ่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีกำลังพลในสังกัดกว่า 219,768 นาย (อ้างแล้ว ในบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2564) ดังนั้น ในบางกรณีอาจมีโอกาสนักผู้บังคับบัญชาจะใช้อำนาจ ในฐานะผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจ และได้รับมอบหมายให้ควบคุมกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาใช้ “ภาวะผู้นำ” ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งย่อมกระทำได้ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 และ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2566 อีกทั้งเป็นการป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย แต่มิได้มีการถูกดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น ในส่วนนี้จึงควรนำทฤษฎีการฟื้นฟูในบริบทกระบวนการยุติธรรม ทั้งรูปแบบนิติศาสตร์บำบัด (Therapeutic Jurisprudence - TJ) และรูปแบบต้นแบบชีวิตที่ดี (Good Lives Model - GLM) มาประยุกต์ใช้ควบคู่กันไป ภายใต้การยอมรับว่า ไม่เพียงแต่สุขภาพจิตหรือปัจจัยทางจิตใจที่เชื่อมโยงกับการกระทำผิดวินัยเท่านั้น แต่กระบวนการลงโทษทางวินัยก็มีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นกัน ดังนั้น หากสามารถหลีกเลี่ยงกระบวนการดำเนินการทางวินัยโดยผู้บังคับบัญชาใช้ภาวะผู้นำ บนเงื่อนไขของการยอมรับ และให้อภัย เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความเสี่ยง หรือล่อแหลมต่อการมีพฤติกรรมที่จะกระทำผิดทางวินัยแล้ว เมื่อชั่งน้ำหนักแล้ว ย่อมเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ และเกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากกว่า อีกทั้งผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสได้ทบทวนสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต แล้วนำไปวางแผนให้เกิดสิ่งที่ดีกว่าขึ้นกับชีวิตของตนเองในอนาคต

2. การพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ

ส่วนในการดำเนินโครงการลักษณะภาพรวม จากการศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

2.1 เสนอให้มีการจัดทำ “หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ” ในรูปแบบการฝึกอบรมผ่านระบบออนไลน์ (online) โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติมอบหมายให้หน่วยงานที่เหมาะสมในสังกัด เป็นหน่วยงานรับผิดชอบกลางในการจัดทำหลักสูตรมาตรฐานกลาง เพื่อให้มีรูปแบบและมีมาตรฐานเดียวกัน สำหรับใช้ในการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจทั่วประเทศ แล้วมอบหมายศูนย์ฝึกอบรมของแต่ละหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบจัดการฝึกอบรมให้กับข้าราชการตำรวจของแต่ละกองบัญชาการ ต่อไป

2.2 เสนอให้มีการใช้ “โครงการธรรมะปฏิบัติเทอดพระเกียรติ สำหรับข้าราชการตำรวจ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 71 พรรษา 28 กรกฎาคม 2566” สำหรับใช้เป็นโครงการต้นแบบให้หน่วยงานระดับกองบัญชาการ นำโครงการต้นแบบนี้ไปดำเนินการปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม เพื่อให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดของแต่ละกองบัญชาการ ได้ปฏิบัติธรรม เพื่อรักษาศีล สมาธิ ปัญญา ให้กับตนเอง ตลอดจนถ่ายทอดไปยังบุคคลในครอบครัวได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

2.3 เสนอให้มีการจัดทำ มาตรการ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะในการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม ตามสภาพร่างกายและอายุของกำลังพล โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาจพิจารณามอบหมายให้หน่วยงานทางการแพทย์ตำรวจ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ควบคู่ไปกับโครงการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับข้าราชการตำรวจ ตลอดจนการจัดทำสื่อในการเผยแพร่ ทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

2.4 เสนอให้มีการเพิ่มทางเลือกในการดูแลสุขภาพกายของข้าราชการตำรวจ เพื่อให้มีสมรรถนะและความพร้อมทางร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีสภาวะความเครียด ความเครียดย และต้องใช้พลังงานมากเป็นพิเศษกว่าบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอื่น นอกเหนือไปจากการทดสอบสมรรถภาพทางกายประจำปี ในวงรอบปีงบประมาณละ 2 ครั้ง โดยอาจมีรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายออกไปให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางสังคมที่มีบริบทอันเปลี่ยนแปลงไป มีการนำเอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ โดยหลีกเลี่ยงการพึ่งพางบประมาณปกติของทางราชการ เช่น โครงการเดินวิ่งสะสมระยะทางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police Virtual Run) ซึ่งกองสวัสดิการ สำนักงานกำลังพล ได้ชี้แจงถึงโครงการดังกล่าวนี้ว่าเป็นการเชิญชวนให้ข้าราชการตำรวจออกกำลังกาย และไม่กระทบต่องานในหน้าที่ เนื่องจากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา มิได้มีการจัดการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี และการดำเนินโครงการเดินวิ่งสะสมระยะทาง เพื่อให้ข้าราชการตำรวจที่นั่งนาน ๆ ได้ปรับอริยาบถในขณะปฏิบัติหน้าที่ เป็นการผ่อนคลายร่างกายจากการทำงาน และไปเพิ่มการเดินวิ่งหลังจากการเลิกงาน โดยเปิดเครื่องบันทึกข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งจะไม่กระทบต่องานในหน้าที่แต่อย่างใด (ทีมโฆษกกองสวัสดิการ สำนักงานกำลังพล, 2566) เป็นต้น

2.5 ในกรณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เสนอให้มีการศึกษาว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพช่วยให้ฟื้นตัวหลังจากการกระทำผิดหรือลดอัตราการกำเริบของพฤติกรรม (เช่น เสพสุรา ยาเสพติด กลับไปเล่นการพนัน) หรือไม่ และอย่างไร

2.6 เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฟื้นฟูกำลังพลที่ถูกดำเนินการทางวินัย จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดให้มีการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานในสังกัดอย่างครอบคลุมและทั่วถึง แล้วจัดทำแนวทางและมาตรการสำหรับการส่งเสริมหน้าที่ผู้บังคับบัญชาในการเสริมสร้างความประพฤดีและระเบียบวินัยให้กับข้าราชการตำรวจในสังกัด ใน 2 หน้าที่สำคัญ คือ (1) หน้าที่ผู้บังคับบัญชาในการเสริมสร้างพัฒนาความประพฤดี และการรักษาวินัย ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และ (2) หน้าที่ผู้บังคับบัญชาในการป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

สรุป

การนำทฤษฎีการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมืออาชีพมาใช้กับข้าราชการตำรวจ ควรพิจารณานำมาใช้อย่างผสมผสานตามความเหมาะสมของพฤติกรรมการทำความผิด และดำเนินการควบคุมการวิจัยศึกษาเพิ่มเติม เพื่อสำรวจแนวปฏิบัติในการฟื้นฟูในปัจจุบัน เช่น มีคำสั่งลงโทษใดบ้าง มีฟื้นฟูสมรรถภาพใดบ้าง ควรใช้รูปแบบ เมื่อใด เหตุใด ประสพการณ์ของผู้ที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ มุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้สามารถเปิดเผยลำดับความสำคัญ ค่านิยม กระบวนการที่ต้องการ และเหตุผลในการฟื้นฟูของพวกเขา และท้ายสุด การฟื้นฟูควรนำความรู้สหสาขาวิชา เช่น สุขภาพกาย สุขภาพจิต กฎหมาย สังคม และวัฒนธรรม มาใช้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. (2566). หนังสือ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ด่วนที่สุด ที่ 0030.113/3296 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2566 เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการฝึกอบรมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพและคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ. (2566). หนังสือ สำนักงานรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (งานบริหาร) ด่วนที่สุด ที่ 0001(บร)/ 2400 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2566 เรื่อง แจ้งการฝึกอบรมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ. (2566). โครงการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ โดย กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (รุ่นที่ 1) ระหว่างวันที่ 26 มิถุนายน ถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2566 ณ ค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. กองวินัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). คำสั่งกรมตำรวจที่ 1212/2537 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2537 เรื่อง มาตรการควบคุมและเสริมสร้างความประพฤดีและวินัยข้าราชการตำรวจ. (2566). สถิติข้อมูลการดำเนินการทางวินัยข้าราชการตำรวจ (วันที่ 1 มกราคม 2564 ถึงวันที่ 31

- พฤษภาคม 2566) (ประสานข้อมูลเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566 และวันที่ 5 ตุลาคม 2566)
- ธวัช ประสพพระ. (2566). การเสริมสร้างและการพัฒนาให้ข้าราชการตำรวจ มีวินัยและป้องกันมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย. สืบค้นจาก http://www.bpp.go.th/bpp_st6/revolve/present%2025_5_54/revolver8.ppt.
- ธัชนธ์ สุทธิสาร. (2564). การกระทำความผิดทางวินัยของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดกองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(9), 307-318.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2564). กำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2564, ศธ.360 องค์. สืบค้น 22 กันยายน 2566 จาก <https://moe360.blog/2023/03/31>.
- ภาวนา มาลากุล. (2560). แนวทางการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนนายสิบตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 5. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 6(2), 85-93.
- วินทุ ฝั่งใจ และกาญจนา ไชยพันธุ์. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยกับความผาสุกทางจิตใจของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(4), 34-40.
- ศรินญา เพ็งสุก และวิณา ศิริสุข. (2558). พฤติกรรมการดื่มและแนวโน้มการละเมิดกฎหมาย/วินัยอันเกี่ยวข้องกับ การดื่มสุราของข้าราชการตำรวจในกรุงเทพมหานคร. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 1(2), 91-104.
- สมบัติ ชัยวนิชย์. (2563). ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(9), 278-295.
- สุธีระ ชาชุมพร. (2564). หลักการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดทางวินัยตามพุทธบัญญัติ และความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 19(2), 249-262.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). ระเบียบวาระการประชุมบริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ครั้งที่ 7/2566, วันอังคารที่ 25 กรกฎาคม 2566 เวลา 14.00 น. ณ ห้องศรียานนท์ ชั้น 2 อาคาร 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์, ระเบียบวาระที่ 3 : เรื่องเพื่อทราบ ลำดับที่ 3.5 รายงานผลการดำเนินการ โครงการพัฒนาบุคลิกภาพ และคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ รุ่นที่ 1.
- Acosta, D. & Karp, D. (2018). Restorative Justice as the Rx for Mistreatment in Academic Medicine: Applications to Consider for Learners, Faculty, and Staff. *Academic Medicine*, 93, 354-56.
- Braithwaite, J. (1989). *Crime, Shame and Reintegration*. New York: Cambridge University Press.
- Cannon, M, Crede, M., Kimber, J. M., Brunkow, A., Nelson, R., & McAndrew, L. M. (2022). The common-sense model and mental illness outcomes: A meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29, 1186-202.

- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Pozo, C. (1992). Conceptualizing the process of coping with health problems. In *Hostility, Coping, and Health*. Edited by H. S. Friedman. Washington, DC: APA, pp. 167–87.
- Grenyer, B. F. S., & Lewis, K. L. (2012). Prevalence, prediction, and prevention of psychologist misconduct. *Australasian Psychologist*, 47, 68–76.
- Griffin, B. J., Worthington, E. L., Lavelock, C. R., Wade, N. G., & Hoyt, W. T. (2015). Forgiveness and mental health. In *Forgiveness and Health: Scientific Evidence and Theories Relating Forgiveness to Better Health*. Edited by Loren L. Toussaint, Everett L. Worthington and David R. Williams. New York: Springer Science + Business Media, pp. 77–90. Available online: https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/978-94-017-9993-5_6.
- Hanson, R. K., Yates, P.M. (2013). Psychological Treatment of Sex Offenders. *Curr Psychiatry Rep* 15, 348. <https://doi.org/10.1007/s11920-012-0348-x>.
- Koss, M. P., Wilgus, J. K., & Williamsen, K. M. (2014). Campus sexual misconduct: Restorative justice approaches to enhance compliance with Title IX guidance. *Trauma, Violence, and Abuse*, 15, 242–57.
- Langlands, R., Ward, T., & Gilchrist, E. (2009). Applying the Good Lives Model to male perpetrators of domestic violence. *Behavior Change*, 26, 113–29.
- Leventhal, H., Brissette, I., & Leventhal, E. A. (2003). The common-sense model of self-regulation of health and illness. In *The Self-Regulation of Health and Illness Behaviour*. Edited by Linda D. Cameron and Howard Leventhal. London: Routledge, pp. 42–65.
- Mallion, J. S., Wood, J. L., & Mallion, A. (2020). Systematic review of ‘Good Lives’ assumptions and interventions. *Aggression and Violent Behavior*, 55: 101510.
- McCold, P., & Wachtel, T. (2002). Restorative justice theory validation. In *Restorative Justice: Theoretical Foundations*. Edited by Elmar Weitekamp and Hans-Jürgen Kerner. Devon: Willan Publishing, pp. 110–42.
- Miller, A. (2017). Settlement of Complaints by Conciliation. Available online: https://researcharchive.vuw.ac.nz/xmlui/bitstream/handle/10063/7962/paper_access.pdf?sequence=1.
- Siebert, R. J., Ward, T., & Playford, E. D. (2010). Human rights and rehabilitation outcomes. *Disability and Rehabilitation*, 32, 965–71.

- Strauss-Hughes, A., Ward, T., & Neha, T. (2022). Considering practice frameworks for culturally diverse populations in the correctional domains. *Aggression and Violent Behavior*, 63, 101673.
- Stemwedel, J. D. (2014). Life after misconduct: Promoting rehabilitation while minimising damage. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 14, 177–80.
- Surgenor, L. J., & Diesfeld, K. (2018). Outcomes of notifications against psychologists in the New Zealand health context. *Journal of Law and Medicine*, 25, 800–15.
- Surgenor, L. J., Diesfeld, K., & Rychert, M. (2023). Practitioner Rehabilitation Following Professional Misconduct: A Common Practice Now in Need of a Theory? *Laws*, 12, 59. <https://doi.org/10.3390/laws12030059>.
- Syauf, A., Haiti, D., & Mursidah, M. (2020). Application of restorative justice values in the settlement of medical malpractice cases. *International Journal of Criminology and Sociology*, 10, 103–10.
- Thomas, E., Lotfaliany, M. M., Grace, S. L., Oldenburg, B., Taylor, C. B., Hare, D. L., Tangani, W., Dheerasinghe, D. S. A. F., Cadilhac, D. A., & O'Neil, A. (2019). Effect of cardiac rehabilitation on 24-month all-cause hospital readmissions: A prospective cohort study. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 18, 234–44.
- Ward, T. (2002). Good lives and the rehabilitation of sexual offenders: Promises and problems. *Aggression and Violent Behaviour*, 7, 513–28.
- Ward, T., & Durrant, R. (2021). Practice frameworks in correctional psychology: Translating causal theories and normative assumptions into practice. *Aggression and Violent Behavior*, 58, 101612.
- Wexler, D. B. (2014). Two decades of therapeutic jurisprudence. *Tauro Law Review* 24: 17–29.
- World Health Organization. (2023). Available online: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/rehabilitation>.
- Varghese, F. P., Hardin, E. E., Bauer, R. L., & Morgan, R. D. (2010). Attitudes toward hiring Offenders. The roles of criminal history, job qualifications, and race. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54, 769–82.

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการ สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์)

สุวดี คงสมพรต¹ และเสกสัน เครือคำ²

วันได้รับบทความ: 24 กรกฎาคม 2566 วันแก้ไข: 6 สิงหาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 10 สิงหาคม 2566

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์ต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของตำรวจไซเบอร์ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของตำรวจไซเบอร์ โดยใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนในกรุงเทพมหานคร อายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนในกรุงเทพมหานครที่เคยรับบริการจากตำรวจไซเบอร์ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ได้แก่ t-test, F-test และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน รับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีต่างกัน 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกัน เชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของตำรวจไซเบอร์ต่างกัน 3) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของตำรวจไซเบอร์ โดยมีค่าความสัมพันธ์สูง ($r = 0.507$) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ตำรวจไซเบอร์มีประสิทธิภาพในการทำงานดี ภาพลักษณ์ด้านความรู้ดี มีความเชี่ยวชาญในการรับแจ้งความร้องทุกข์ ให้คำปรึกษาและแนะนำขั้นตอนในการดำเนินคดี ทั้งนี้ ควรศึกษาในพื้นที่ศึกษาอื่น ศึกษาร่วมกับปัจจัยทางสังคม และสัมภาษณ์ตำรวจไซเบอร์ เพื่อผลการวิเคราะห์ที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความเชื่อมั่น ตำรวจไซเบอร์ คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Public Confidence toward Operation of Police Officers in the Cyber Crime Investigation Bureau (Cyber Police)

Suwadee Kongsomphrot¹ & Seksan Khruakham²

Received Date: July 24, 2023 Revised Date: August 6, 2023 Accepted Date: August 10, 2023

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of public awareness concerning cybercrime information and the public's confidence toward the operations of police officers in the Cyber Crime Investigation Bureau (Cyber Police), 2) investigate the individual factors and information awareness related to cybercrime that may influence the public's confidence toward the operations of the Cyber Police, and 3) propose guidelines for the enhancement and development of the operational framework of the Cyber Police. A mixed-method research approach was employed, involving quantitative data collection through questionnaires administered to 400 individuals aged 20 years and above in Bangkok. Additionally, qualitative data was gathered through in-depth interviews with ten consumers who had previously sought services from the Cyber Police. Data analysis involved calculating frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics such as t-tests, F-tests, and Pearson's correlation coefficient were used as references. The results revealed that 1) individuals with different genders, ages, educational backgrounds, and income levels perceived cybercrime information differently, 2) individuals with different genders, ages, and educational backgrounds demonstrated varying levels of confidence in the Cyber Police's operations, and 3) information awareness concerning cybercrime correlated positively with the public's confidence in the Cyber Police's operations ($r = 0.507$). The study demonstrated that online platforms were the main channel through which the sample group received cybercrime information. Furthermore, the Cyber Police were perceived to be efficient in their work, portraying a positive image regarding knowledge, effectively handling complaints, providing consultations, and guiding case procedures. It is recommended to extend the study to other regions, include social factors in the analysis, and conduct further interviews with Cyber Police officers to enhance the accuracy of the results.

Keywords: The public's confidence, Cyber Police, Cybercrime

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Associate Professor Police Colonel, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

จากการที่โลกเข้าสู่ยุค 4.0 ซึ่งเป็นยุคที่ให้ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจหลายรายมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมยุคดิจิทัล ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายไม่จำเป็นต้องเจอกันแบบ Face to Face ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจ Global Digital 2021 ของ We Are Social และ Hootsuite ประจำปี 2564 ระบุว่า 76.8% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ผ่านหลากหลายช่องทาง โดยในปัจจุบันมีจำนวนสูงถึง 90.4% ที่เยี่ยมชมร้านค้าออนไลน์ ในส่วนของคนไทย จากสถิติ Digital 2021: Thailand การซื้อสินค้าทางออนไลน์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (อายุ 16-64 ปี) ปัจจุบันสูงถึง 83.6% โดยการเยี่ยมชมร้านค้าออนไลน์ คือ 84.9% ทำให้ธุรกิจหลากหลายทั้งรายใหญ่และรายย่อยต่างก็มองเห็นกลุ่มผู้ใช้งานออนไลน์ขนาดใหญ่เป็นลูกค้า จึงหันมาทำการตลาดและเปิดร้านค้าออนไลน์ (Global Digital, 2021) จากความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคชาวไทยนี้เอง ทำให้เป็นช่องทางที่ทำให้เกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้ ดังนั้นการรับรู้ถึงสภาพปัญหาและวิธีการรับมือเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลอกลวงขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพิทักษ์สันติราษฎร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานการณ์ปัจจุบันที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2560 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย จะมีมาตรการและบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด โดยการหลอกลวง หรือฉ้อโกงในการขายสินค้าออนไลน์ แต่จากสถิติที่ทำการรวบรวม โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) (2564) ยังพบว่า ในปี 2564 (ตั้งแต่เดือนมกราคม - เดือนสิงหาคม 2564) ยังคงมีผู้ร้องเรียนเฉพาะเรื่องซื้อขายออนไลน์เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉลี่ย 2,221 ครั้งต่อเดือน เมื่อเทียบกับปี 2563 ที่เฉลี่ย 1,718 ครั้งต่อเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.28 และยังเป็นสถิติเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุดตั้งแต่เปิดดำเนินการศูนย์ฯ มาตั้งแต่ปี 2558

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการกำหนดมาตรการและแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ด้วยการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนของ การเข้าแจ้งความในคดีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีนั้น จากพฤติการณ์ที่สะท้อนผ่านความคิดเห็นของประชาชนบนโลกออนไลน์พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่า เมื่อไปดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีในลักษณะดังกล่าวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มักไม่ได้รับความสนใจในการติดตามคดีจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมากนัก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวพบบ่อยครั้งจากช่องทาง Social Media ที่มักจะมีประชาชนมาตั้งกระทู้ ถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ในการแจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีความที่เกี่ยวกับการถูกหลอกลวง หรือการกระทำความผิดทางออนไลน์ ในแง่ของการที่ไม่ได้รับความสนใจ ใส่ใจในการดำเนินการรับเรื่องราวร้องทุกข์ หรือดำเนินคดีหาตัวผู้กระทำความผิดเท่าใดนัก ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยติดตามกระทู้ข่าวสารความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการดูแลป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พบว่า ประชาชนมีความไม่เชื่อมั่นว่า หากไปแจ้งความดำเนินคดีแล้วจะได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ จากประเด็นความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีฉ้อโกงออนไลน์ สะท้อนถึงความไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของตำรวจอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงรูปแบบและ/หรือกระบวนการของการดำเนินงานในคดีฉ้อโกงออนไลน์ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นรวมถึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการเชื่อว่าจะได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมหากตนเองโดนฉ้อโกงออนไลน์ โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินงานเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่อง “ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี” เพื่อนำข้อมูลการศึกษาวิจัยที่ได้รับ วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการให้บริการประชาชนของกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ที่สามารถเรียกความเชื่อมั่นของประชาชนกลับมาได้มากขึ้น และยังเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ป้องกัน ปราบปราม อาชญากรรมทางเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นอีกกลไกสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาการกระทำผิดต่อประชาชนในกรณีการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์ต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือเป็นความคาดหวังส่วนบุคคลที่คาดหวังต่อบุคคลอื่นว่าสามารถไว้วางใจหรือเชื่อถือได้ โดยจากการศึกษาสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัว โดยจะทำให้หน้าที่ในการกำกับความคิด ความรู้สึกในเรื่องราวต่าง ๆ และจะแสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรมที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอก ซึ่งก็คือ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ความเชื่อมั่นนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในตัวเอง แต่รวมถึงความ

เชื่อมั่นในผู้อื่นด้วย (ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์, 2559) ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจากการศึกษาพบว่า ธาตรี ลีธีระประเสริฐ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง สิ่งที่ส่งผลให้ประชาชนเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นที่พึ่งได้ในยามเดือดร้อน แบ่งเป็นปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชน 2. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพิจารณากำหนดนโยบายและตัดสินใจของภาครัฐ และสถานีตำรวจ 3. ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายปราบปรามในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ 4. ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของตำรวจ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อข้าราชการตำรวจ เป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยมีข้อเท็จจริงเป็นหลักอ้างอิงอยู่ด้วย และ 5. ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานภาครัฐ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร

สุตาพร กุณฑลบุตร (2549) ให้ความหมายของการรับรู้ (Perception) หมายถึง การที่บุคคลนั้นมีการตอบสนองต่อข้อมูลต่าง ๆ รอบตัว และได้มีการตีความหมายของสิ่งเหล่านั้นออกมา โดยที่มนุษย์นั้นจะมีกระบวนการในการรับรู้ (Process) จากการสัมผัสสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยอวัยวะต่าง ๆ เช่น หู ตา จมูก เป็นต้น ในการตีความหมายของมนุษย์นั้น แต่ละคนอาจมีการตีความหมายที่แตกต่างกันออกไป เพราะสมองจะมีการตีความหมายจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ในชีวิต ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งเดียวกันมนุษย์จึงอาจมีการตีความหมายที่แตกต่างกัน โดยขั้นตอนของการรับรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ การให้ความสนใจ การจัดระบบ การตีความ ในขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มีอยู่ด้วยกันหลายปัจจัย ได้แก่ 1. ประสบการณ์ในอดีต (Past experiences) 2. ทัศนคติ (Attitude) 3. แรงจูงใจ (Motives) 4. ความสนใจ (Interest) และ 5. ความคาดหวัง (Expectations) เป็นความเกี่ยวข้องของเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ กล่าวโดยสรุป การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของแต่ละบุคคลนั้น ถึงแม้จะรับข่าวสารมาจากแหล่งเดียวกัน แบบเดียวกันอาจมีการตีความข่าวสารออกมาแตกต่างกันได้ ส่งผลให้พฤติกรรมตอบสนองออกมามีความแตกต่างกันไปด้วย

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทางเทคโนโลยี ทำให้ผู้ใช้ทางเทคโนโลยีนั้นได้รับความเสียหาย เช่น การฉ้อโกงทรัพย์สินผ่านทางอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งจะต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับทางเทคโนโลยีในการทำความผิดนั้น เช่น การบิดเบือนข้อมูล (Manipulation) การเผยแพร่ข้อมูลทางอาญา (Child Sexual Abuse Material : CSAM) การฟอกเงิน (Money Laundering) ฉ้อโกง (Fraud) การฉ้อโกงทางเทคโนโลยี โดยไม่ได้รับอนุญาต แล้วเผยแพร่ให้ผู้อื่นดาวน์โหลดได้ บางครั้งเรียกว่า การโจรกรรมโปรแกรม (Software Pirating) และการขโมยข้อมูลความลับทางการค้าของบริษัท (Corporate Espionage)

เป็นต้น (Shelly & Vermaat, 2010) โดยปัจจุบันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และถูกพัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลทำให้มีผู้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพที่ก่อเหตุอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารระหว่างองค์กร มนุษย์ใช้โซเชียลมีเดียในการสนทนา ค้นหาข้อมูล ทำธุรกรรม และซื้อขายสินค้า ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดเวลาแบบทั่วทุกหนทุกแห่งผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเข้ามาของโซเชียลมีเดียนี้ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ใช้โซเชียลมีเดียส่วนใหญ่นั้นมักพบกับผู้ที่ไม่หวังดีที่เข้ามาหลอกลวง ขโมย และโจรกรรมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมายจนนำมาซึ่งอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime) ซึ่งเป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียในประเทศไทย โดยลักษณะของอาชญากรรมทางไซเบอร์ตันส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่ระมัดระวังของผู้ใช้งานเอง เช่น การเปิดเผยรหัสผ่านให้กับผู้อื่น การหลงเชื่อบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาติดต่อสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย การเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การมีพฤติกรรมที่ขบถอยากรู้อยากเห็น การแสดงจุดหัวทิ่มทำให้ผู้ร้ายสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ และการไม่รู้และไม่เข้าใจถึงภัยทางไซเบอร์ เป็นต้น

1.4 นโยบายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

วิสุทธิ กิตติวัฒน์ (2558) กล่าวว่า ตำรวจมีบทบาทสำคัญยิ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ในการปฏิบัติการกิจของตำรวจนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนและพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งรวมกันเรียกว่า “ชุมชน” เป็นหลัก ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนหรือชุมชนจึงเป็นปัจจัยข้อสำคัญที่สุดสำหรับตำรวจโดยเฉพาะในการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าตำรวจต้องรับใช้ประชาชนและสังคม ลักษณะหน้าที่หลักของตำรวจคือ เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบหรือระเบียบที่สังคมนั้น ๆ กำหนดให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่กันอย่างเป็นปกติสุข หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นผู้ปกป้องรักษามิให้กฎหมายของสังคมถูกละเมิดและทำให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในสังคม โดยประเทศไทยมีภัยคุกคามทางด้านไซเบอร์เป็นจำนวนมาก ระบบคอมพิวเตอร์ของไทยถูกใช้เป็นฐานในการโจมตีไปยังประเทศอื่นด้วย ทำให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง หรือเสียหายต่อทรัพยากร ภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นต่อประเทศ สำหรับการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้มีการจัดตั้งหน่วยงานระดับ “กองบัญชาการ” ขึ้นใหม่ คือ “กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.)” หรือเป็นที่รู้จักในชื่อ “กองบัญชาการตำรวจไซเบอร์” เพื่อเพิ่มศักยภาพในการวิเคราะห์สาเหตุ รูปแบบ เครือข่ายการกระทำอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรง ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีความสลับซับซ้อน มีประชาชนได้รับความเสียหายจำนวนมาก และมีมูลค่าความเสียหายสูง ให้การสนับสนุนสถานตำรวจในการป้องกันปราบปรามคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในเบื้องต้นหากเป็นคดีที่ไม่สลับซับซ้อน และเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการสืบสวนสอบสวน

ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีความรู้ ความสามารถในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบและวิเคราะห์การกระทำความผิดทางเทคโนโลยี ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานดิจิทัล การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่น ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันและปราบปรามและงานสืบสวนสอบสวน อาชญากรรมทางเทคโนโลยี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรชญาณ ศิริชชาลวงค์ (2558) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและการตลาดแบบตรงผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้มีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง เช่น สินค้าที่ไม่ตรงตามที่ได้โฆษณาไว้ หรือส่งสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ มีความชำรุดเสียหายสร้างความเสียหายต่อผู้บริโภคเป็นจำนวนมากในปัจจุบันมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

อาคม ทีสุกะ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนครโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และ .05 ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และลักษณะที่พักอาศัย ผลจากการสัมภาษณ์จากประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัด

กิตติคุณ มีทองจันทร์ (2563) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้โซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในอาชญากรรมทางไซเบอร์มีอิทธิพลในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราการเกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์

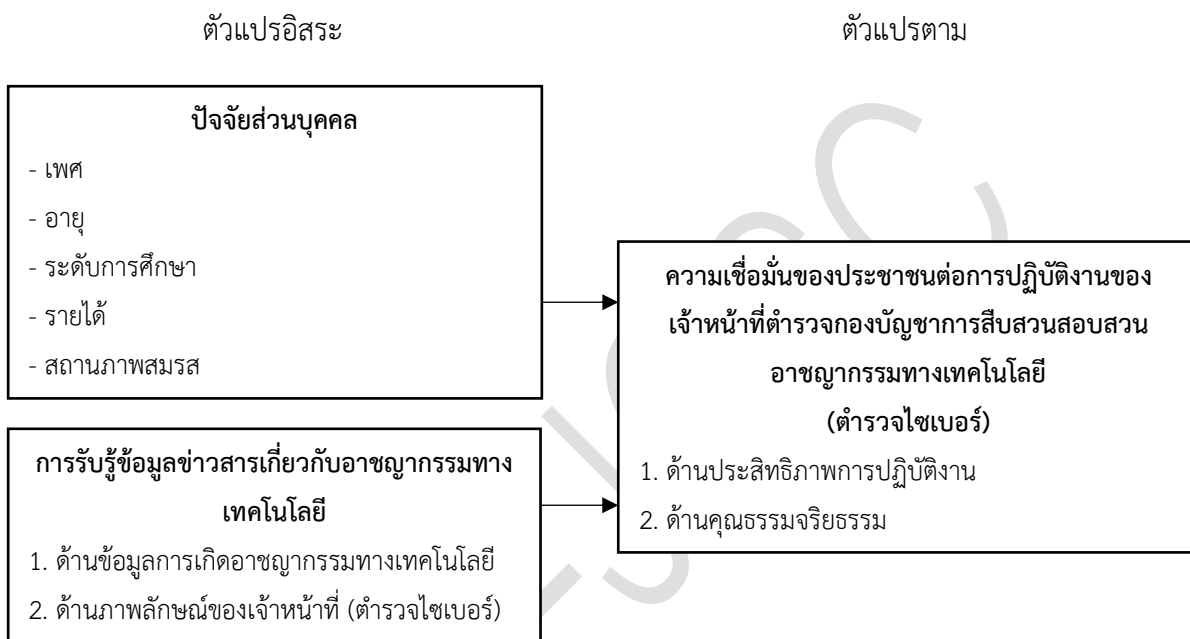
Chien Min Chen (2014) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการตำรวจในชนบทของไต้หวัน: การวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้และความพึงพอใจการทำงานเจ้าหน้าที่ตำรวจของประชาชน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การรับรู้และความพึงพอใจของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานตำรวจ อิทธิพลที่แท้จริงจากมุมมองของการจัดการผู้บริหารตำรวจควรพิจารณาคุณภาพบริการและความพึงพอใจของประชาชนเป็นปัจจัยกำหนดความตั้งใจในการทำงานของตำรวจ

Aisha Akhtar (2017) ทำการศึกษา เรื่อง มุมมองของประชาชนในการให้บริการของตำรวจ: กรณีศึกษาปากีสถาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีความพึงพอใจกับคุณภาพการบริการของตำรวจ

ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นครั้งแรกที่กล่าวถึงคุณภาพการบริการของตำรวจในบริบทของปากีสถาน ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่นโยบายสาธารณะปรับปรุงคุณภาพการบริการโดยรวมของตำรวจ**ปัญจาบ**

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบของการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในกรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปร่วมกับการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประชาชนในกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้เคยรับบริการจากเจ้าหน้าที่กองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นประชาชนในกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้เคยรับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) ซึ่งใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชาชนคนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นประชาชนในกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้เคยรับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

ทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) ที่โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยทำการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร ของ W.G. Cochran (1953) ผู้วิจัยกำหนดให้ p (สัดส่วนของประชากร) เท่ากับ 50 % หรือ 0.50 และต้องการระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 5 % จากการคำนวณ พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เท่ากับ 384 ตัวอย่าง และเพื่อให้ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เท่ากับ 400 ตัวอย่าง โดยในการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ทำการสุ่มโดยการแบ่งกลุ่มประชากรในกรุงเทพมหานครออกเป็นกลุ่ม ตามรายชื่อเขตการปกครองทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งสิ้น 50 เขต จากนั้นทำการจับฉลากรายชื่อเขตทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 เขต

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการเลือกแบบกำหนดจำนวนตัวอย่าง (Quota sampling) จากเขตที่ทำการสุ่มตัวอย่างทั้ง 10 เขต จำนวน 400 คนโดยกำหนดให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเขตละเท่า ๆ กัน คือ เขตละ 40 คน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental selection) โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามเขตที่สุ่มได้ และแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนด

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเชิงคุณภาพ จะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากประชาชนคนไทยที่เป็นผู้เคยรับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จำนวน 10 คน

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สอบถามกับกลุ่มประชากรแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านข้อมูลการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและ 2. ด้านภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (ตำรวจไซเบอร์) โดยลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบและแบบมาตราวัดแบบการประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale)(Likert, 1961)

ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1. ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบและแบบมาตราวัดแบบการประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) (Likert, 1961)

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์จากประเด็นผลการศึกษาที่เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม พร้อมกับเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามที่กำหนดขึ้น รวมทั้งเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น

ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับประชาชนคนไทยที่เป็นผู้เคยรับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) โดยการลงพื้นที่ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ด้วยตัวผู้ศึกษาเอง รวมทั้งมีการขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ร่วมตอบแบบสอบถามส่ง Link แบบสอบถามไปยังผู้อื่นที่รู้จัก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจนครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ และการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง

3. การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย และเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อกลุ่มตัวอย่างโดยมิได้เจตนาจึงกำหนดแนวทางการศึกษาด้านจริยธรรมในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารเพื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และมอบให้แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อพิจารณาเข้าร่วมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ พร้อมกับชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้ทราบก่อน และอธิบายให้เข้าใจ เปิดโอกาสให้ซักถามและให้เวลาสำหรับการตัดสินใจแล้วจึงให้ยินยอม เพื่อให้การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเป็นไปด้วยความเข้าใจ เต็มใจและสมัครใจ

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสถานะของผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง โดยจะมีการสร้างบรรยากาศในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความผ่อนคลาย เน้นการพูดคุยกันด้วยความเป็นกันเอง และจะไม่แสดงท่าทางข่มขู่หรือวางตัวให้เหนือว่ากลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี และมีการเปิดเผยอย่างเต็มที่

3. ระหว่างการรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ตัวอย่างแต่ละรายได้แสดงออกถึงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ คำนึงถึงความเท่าเทียมกันโดยเสรี

4. ผู้วิจัยเน้นการวางตัวเป็นกลาง ไม่ตัดสิน ไม่แสดงความคิดเห็นว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เน้นการสอบถามเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นออกมาอย่างเต็มที่

5. ในการรวบรวมข้อมูลจะไม่มีการเก็บข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ตัวบุคคล เช่น ชื่อ - นามสกุล แต่อย่างใด พร้อมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มตัวอย่างว่า ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้จะถูกเก็บเป็นความลับ

6. ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำเสนอในภาพรวมเท่านั้นเพื่อทำนายข้อมูลหลังจากวิเคราะห์เสร็จ จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลของตัวอย่างรายใดรายหนึ่งต่อสาธารณะแต่อย่างใด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาลงรหัส (Coding) เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ในส่วนของข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

2.1 สถิติ t-test / ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน จำนวน 2 ข้อ คือ สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน และสมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) แตกต่างกัน

2.2 สถิติ Pearson Correlation ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในการป้องกันปราบปรามคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

3. ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Results)

1. ผลการศึกษาข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีการรับรู้ด้านข้อมูลการเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากที่สุด โดยมีการรับรู้ในระดับสูงมาก รองลงมา คือ การรับรู้ด้านภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ (ตำรวจไซเบอร์) โดยมีการรับรู้ในระดับสูงมาก

2. ผลการศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (ตำรวจไซเบอร์) ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด โดยมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก รองลงมา คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (ตำรวจไซเบอร์) โดยมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่กองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกันผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับสูง ($r = 0.507$)

นอกจากนั้นผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพยังสามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลหลักที่เคยเป็นผู้ที่เคยถูกล่อลวง หรือฉ้อโกงทางออนไลน์ และเป็นผู้ที่เคยเข้าแจ้งความ ร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีจำนวน 10 คน ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านทางช่องทางออนไลน์ คือ Social media เป็นหลัก และเชื่อว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีประโยชน์อย่างมาก และเป็นเนื้อหาข่าวสารที่มีความสนใจที่จะเข้าไปอ่าน เพราะเมื่อมีการเปิดรับ รู้แล้วก็จะทำให้มีข้อมูล รู้เท่าทัน ไม่ตกเป็นเหยื่อง่าย ๆ หรือหากวันใดตกเป็นเหยื่อ ก็จะสามารถดำเนินการอย่างไร ที่หน่วยงานไหน เพื่อติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และมีโอกาสได้เงินที่สูญเสียไปคืนได้มาก และรวดเร็วขึ้น ในส่วนของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในการป้องกันปราบปรามคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการเข้าแจ้งความ ร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยตรง โดยทั้งเดินทางไปเอง และการแจ้งความผ่านทางออนไลน์ โดยมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในการเข้าร้องเรียนกับหน่วยงานมีความสะดวก ไม่ยุ่งยาก และเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีกระบวนการในการให้บริการประชาชนที่รวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงพอ และมีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้ข้อมูล ให้คำแนะนำในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ดี และมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีในระดับมาก ในส่วนของความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

ทางเทคโนโลยี พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีภาพลักษณ์ที่ดีในเรื่องของความรู้ ความเชี่ยวชาญในการรับเรื่อง การให้คำปรึกษา และแนะนำขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินคดี หรือดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้องให้กับประชาชน และมีภาพลักษณ์ที่ดีในด้านของความเต็มใจให้การให้บริการประชาชนที่ไปใช้บริการรวมถึงมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานที่ดี มีความเต็มใจที่จะให้บริการ และมีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อ สามารถสรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลการศึกษาที่พบได้ดังนี้

1. เพศที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน โดยเพศหญิงจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากกว่าเพศชาย เช่นเดียวกันกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน โดยเพศหญิง จะมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากกว่าเพศชาย ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาคม ทีสุกะ (2560) ที่การศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนครแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิตติคุณ มีทองจันทร์ (2563) ที่การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้โซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในอาชญากรรมทางไซเบอร์แตกต่างกัน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในหน่วยงานต้องให้ความสำคัญในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน และผลงานของหน่วยงาน โดยนำเสนอในเนื้อหาที่คนแต่ละเพศมีความสนใจแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมประชาชนให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม ทั้งถึงกับทุกๆ เพศ

2. อายุที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่พบว่าอายุที่แตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า อายุเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นตัวแปรที่ทำให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรม

ทางเทคโนโลยีแตกต่างกันซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาคม ทีสุกะ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนครแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับวิหวัธ สุขชีพ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง การตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้งาน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษพบว่า อายุ ต่างกันจะมีระดับความตระหนักรู้ด้านถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ที่แตกต่างกัน โดยผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อป้องกันภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ที่สอดคล้องเหมาะสมกับปัจจุบัน ตามรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ต ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษารู้เท่าทันและป้องกันตนเองได้ก่อนที่จะเกิด ความไม่ปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินจากภัยและอาชญากรรมไซเบอร์ต่อไป

3. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นตัวแปรที่ทำให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่างกันซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาคม ทีสุกะ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร ที่พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนครแตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยต้องทำการออกแบบเนื้อหา และรูปแบบของข่าวสารให้สามารถเข้าถึง เข้าใจได้ง่ายกับคนที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันและป้องกันตนเองได้ก่อนที่จะเกิด ความไม่ปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินจากภัยและอาชญากรรมไซเบอร์ต่อไป

4. รายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแตกต่าง ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของอาคม ทีสุกะ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร ที่พบว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สถานีตำรวจภูธร ในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนครแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับวิหวัธ สุขชีพ (2566) ทำการศึกษา เรื่อง การตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้งาน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา

จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า อายุรายได้ที่ต่างกันจะมีระดับความตระหนักรู้ด้านถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่มีรายได้ที่ต่างกัน ย่อมมีโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกันตามศักยภาพกำลังในการจ่ายเงินเพื่อซื้อสื่อหรือเข้าถึงสื่อที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากน้อยไม่เท่ากัน ดังนั้นผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสื่อที่คนที่มีรายได้แตกต่างกันออกไปสามารถเข้าถึงได้ เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันและป้องกันตนเองได้ก่อนที่จะเกิด ความไม่ปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินจากภัยและอาชญากรรมไซเบอร์ต่อไป

5. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับสูง ($r = 0.507$) และความสัมพันธ์เป็นเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากขึ้น ก็จะมี ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีมากขึ้นตามไปด้วยโดยผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับแนวคิดของธาดรี ลีธีระประเสริฐ (2551) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ มีอยู่ด้วยกันหลายปัจจัย โดยปัจจัยที่สำคัญหนึ่งในนั้น คือ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สายปราบปรามในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอโดยการสร้างความเชื่อมั่นหรือความเชื่อใจนั้นต้องอาศัยความจริงใจ โดยสำหรับหน่วยงานภาครัฐนั้น ต้องทำให้ประชาชนเห็นว่าเป็นที่พึ่งได้ในยามเดือดร้อน และได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคม

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงาน ในด้านการช่องทางในการสื่อสาร ควรปรับปรุงในเรื่องของการออกแบบสื่อไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์ หรือออฟไลน์ ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการออกแบบทั้งเนื้อหา ภาพประกอบที่เหมาะสมกับประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ข่าวสารที่ต้องการถ่ายทอดไปยังประชาชนของกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) สามารถเข้าถึงประชาชนในแต่ละกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึง ก่อให้เกิดการรับรู้ และความเข้าใจที่ตรงกัน

1.2 การปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงาน ในด้านของเนื้อหาข่าววาร์ที่เผยแพร่ ควรมีความสำคัญกับการให้ความรู้ในเรื่อง 5 อันดับแรกที่มีผู้ตกเป็นเหยื่อและถูกหลอกลวงทางออนไลน์มาก ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการหลอกลวงในลักษณะต่างๆ ที่ประชาชนพึงระวัง ควรถูกบรรจุลงในเนื้อหาข่าวสารในช่องทางต่าง ๆ ของกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) เพื่อสร้างความตระหนักและรู้เท่าทันให้กับประชาชนได้ต่อไป

1.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ดังนั้นการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสารของ บช.สอท. จากช่องทางต่างๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) มากขึ้นต่อไป

1.4 ถึงแม้ว่าในการดูแลคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี จะมีการดูแลโดยตรงจากกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) แต่อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากขึ้น ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เพื่อให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับการดูแลที่ทั่วถึงรวดเร็วมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้อาจมีความเป็นไปได้ว่าพื้นที่อาศัยที่แตกต่างกัน ประชาชนมีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน อาจจะทำให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) เกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกันออกไปด้วย

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ตำรวจไซเบอร์) ร่วมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผลการศึกษาสะท้อนทั้งในมุมมองและความคิดเห็นของประชาชน และมุมมอง และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

2.3 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่มากขึ้น ควรมีการนำเสนอในเรื่องของผลงานการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมถึงการเยียวยาผู้เสียหาย ภายใต้การดูแลของกองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นภาพการทำงานที่จริงจัง และเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กองบัญชาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. (2565). การป้องกันการหลอกลวงในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/164338>.

กิตติคุณ มีทองจันทร์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้โซเชียลมีเดียในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์, 7(2), 122-135.

- ชาติรี ลีธีระประเสริฐ. (2551). *ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2549* โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง : กรณีศึกษาอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรชญาณ์ ศิริชัชวาลวงศ์. (2558). *ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและการตลาดแบบตรงผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธีรภาพ วัฒนวิจารณ์. (2559). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: แก้วก้ามหานคร.
- วิทวัส สุขชีพ. (2566). *การตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามและอาชญากรรมไซเบอร์ของผู้ใช้งาน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา จังหวัดสุรินทร์*. *Industrial Technology Journal*, 8(1), 17- 30.
- วิสุทธิ กิตติวัฒน์. (2558). *การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนของตำรวจ*. กรุงเทพฯ ฯ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). *ขั้นตอนการแจ้งความคดีอาชญากรรมทาง เทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สุดาพร กุณฑลบุตร. (2549). *หลักการตลาด (สมัยใหม่)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- อาคม ทีสุกะ. (2560). *ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสกลนคร*, 15(2), 451 – 463.
- Akhtar, A. (2017). Public Perceptions of Police Service Quality: Empirical Evidence from Pakistan. *International Journal of Police Science and Management*, 14(2), 97-106.
- Chen, C. M. (2014). The police service quality in rural Taiwan: A comparative analysis of perceptions and satisfaction between police staff and citizens. *Policing: An International Journal*, 37(3), 521-542.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Global Digital. (2021). *สรุปพฤติกรรมการใช้งาน Digital และอินเทอร์เน็ตของไทย 2021*. สืบค้นจาก <https://techsauce.co/tech-and-biz/digital-2021-overview-report>.
- Ekaabi, M. (2019). The service quality and satisfaction of smart policing in the UAE. *Cogent Business & Management*, 7(2), 101-121.
- Shelly, G. B., & Vermaat, M. E. (2010). *Computers, Complete: Your Interactive Guide to the Digital World*. Canada: Nelson Education, Ltd.

ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำทางอาญาดังแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติด ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

นพฤทธิ บุญชุ่ม¹ และเสกสัน เครือคำ²

วันได้รับบทความ: 12 สิงหาคม 2566 วันแก้ไข: 2 สิงหาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 6 สิงหาคม 2566

ด้วยสถานการณ์ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษ ซึ่งยังคงมีการกระทำผิดซ้ำมากกว่าสองครั้ง และระเบียบของกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้นักโทษที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป จัดให้อยู่ในชั้นที่ต้องปรับปรุงตั้งแต่ถูกตัดสิน การที่ดีตักนักโทษกระทำผิดซ้ำก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ จึงเป็นที่มาของการทำวิจัยนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ และแนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ดังกล่าวเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 154 คน และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกแบบเจาะจง 10 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ คือ ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลที่มีความเชื่อเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องปกติในสังคม ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำที่มีการชักชวนการกระทำผิดซ้ำหลังพ้นโทษ และปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำ เนื่องจากเมื่อพ้นโทษยังคงกลับไปสู่สภาพแวดล้อมสังคมเดิม ๆ ทั้งที่อยู่อาศัย และกลุ่มเพื่อน ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการกำหนดนโยบายสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การสร้างงานสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้คนในสังคม การส่งเสริมความเข้มแข็งในสถาบันครอบครัว และการส่งเสริมระบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม และวิธีการป้องกัน ได้แก่ การคัดกรองกลุ่มนักโทษที่มีพฤติกรรมในการชักชวน หรือสร้างเครือข่ายการกระทำผิดซ้ำออกจากนักโทษอื่น การเตรียมความพร้อมในการพ้นโทษ และระบบในการติดตามพฤติกรรมนักโทษหลังพ้นโทษ

คำสำคัญ: การกระทำผิดซ้ำ นักโทษยาเสพติด ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Conditional Factors Affecting Recidivism of Prisoners Charged at Least Three times for Drug Cases in Central Correctional Institution

Nopparit Boonchum¹ & Seksan Khruakham²

Received Date: Augus 12, 2023 Revised Date: August 2, 2023 Accepted Date: August 6, 2023

Abstract

According to the problem of recidivism of drug related inmates, it was found that a number of drug inmates repeated their offenses two times or more after being released. Moreover, the Department of Corrections regulations define that inmates who commit offenses three times or more are difficult for improvement. Such inmates are classified to be improved since being judged. The recidivism of ex-convicts affects themselves, their families, society and the country, which, if it is not addressed serious way may lead to the inmates committing social crimes that cannot be resolved. And it will finally become a national problem that spreads endlessly. Therefore, this was the reason of the research. The purpose of this research was to study the conditional factors related to the recidivism of drug inmates in the Central special treatment penitentiary who commit the offenses three times or more. It was also to seek methods to solve the problem and prevent the recidivism of decisive inmates in drug offenses in the Central special treatment penitentiary. This research was a mixed research with data collected from a sample of 154 people and from 10 purposive key informants. Data was analyzed by statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results showed that the conditional factors related to the recidivism of drug inmates in the Central special treatment penitentiary who committed drug related offenses three times or more were factors being found outside the prison. Because when the inmates are released from the prison, they must return to their original environment; both communities and social groups. The approaches to solve the problem are: Important policies should be formulated to tackle drug problems. The development of economic system development, job creation, and sustainable income for society should be provided. There should be a promotion of strength in the family institution. Education system for equal access should be promoted. Methods for prevention include: Screening inmates with behavior of persuading or creating a network of repeat offenders from other inmates. Preparing for acquittal. Creating a system for monitoring inmates after release.

Keywords: Recidivism, Drug related inmates, Central special treatment penitentiary

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Associate Professor Police Colonel, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

จากสถานการณ์ยาเสพติดโลกพบว่า ยาเสพติดมีการแพร่กระจายไปทั่วโลก พื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดมากที่สุดจะอยู่บริเวณประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทวีปยุโรป นอกจากนี้ยังพบในประเทศออสเตรเลียอีกด้วย และจากข้อมูลจากหลายประเทศที่ส่งแบบสำรวจของสหประชาชาติ United Nations เกี่ยวกับแนวโน้มทางอาชญากรรม และการดำเนินงานของระบบยุติธรรมทางอาญา แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผู้ถูกคุมขังจากคดียาเสพติดมากที่สุดในโลก ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่มีการสะสมมาอย่างยาวนาน ทั้งก่อให้เกิดผลเสียและผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ แม้จะมีมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถจัดและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปได้

จากรายงานกรมราชทัณฑ์ พบว่ามีผู้ต้องโทษในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมดประมาณ 247,727 คน ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 80 ของจำนวนคนทั้งหมดที่ถูกคุมขังในปี 2563 ติดอันดับหกของโลกและสูงที่สุดในอาเซียน และยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งในกลุ่มผู้ค้าและผู้เสพซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภาวะการว่างงาน การมีค่านิยมที่พึงเพื่อรักความสะดวกสบาย การอยู่ในครอบครัวที่มีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัจจุบันมีนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดจำนวน 3,484 คน โดยมีนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่สามครั้งขึ้นไป จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ของจำนวนนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด (ข้อมูล ณ เดือน กุมภาพันธ์ 2565) (ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง, ม.ป.ป.) ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำมีสาเหตุที่แตกต่างกันมากมายหลายสาเหตุ แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำทางอาญาตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติด และมีจำนวนนักโทษดังกล่าวจำนวนมากซึ่งเป็นการกระทำผิดที่ติดเป็นนิสัยหรือเรียกได้ว่าเป็นสันดาน ทั้ง ๆ ที่นักโทษเหล่านี้ได้ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายได้รับการลงโทษและได้รับการขัดเกลารวมถึงการพัฒนาศักยภาพหรือฝึกอาชีพในเรือนจำมาแล้ว นักโทษผู้ที่ได้รับโทษจำคุกครั้งที่ 3 ขึ้นไป ระเบียบของกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้นักโทษดังกล่าวจัดชั้นอยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก (ชั้นเลวมากในระเบียบเก่า) ซึ่งแตกต่างจากนักโทษครั้งแรกหรือครั้งที่สอง (หากกระทำผิดซ้ำหลังพ้นโทษครั้งแรก ภายใน 5 ปี จะอยู่ในชั้นต้องปรับปรุงหรือชั้นเลวตามระเบียบเก่า) ซึ่งจะถูกจัดให้อยู่ในชั้นกลาง โดยชั้นที่ต่างกันส่งผลต่อการได้รับสิทธิประโยชน์ในการปล่อยตัวออกจากเรือนจำแตกต่างกันด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิดเป็นแรงจูงใจในการศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำทางอาญาตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เนื่องจากพบว่ามีผู้พ้นโทษจำนวนหนึ่งยังคงกระทำผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษครั้งที่สองหรือมากกว่า และระเบียบของกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้นักโทษที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ให้เป็นผู้ที่ปรับปรุงแก้ไขยาก และจัดให้อยู่ในชั้นที่ต้องปรับปรุงนับตั้งแต่ถูกตัดสินพิพากษา การที่อดีตนักโทษกระทำความผิดซ้ำก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติซึ่งหากไม่แก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังจึงอาจก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมอย่างรุนแรงจนไม่สามารถแก้ไขได้ และกลายเป็นปัญหาระดับชาติที่ลุกลามอย่างไม่จบสิ้น โดยคาดว่าผลการศึกษารั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน

และปราชญ์ยาเสพติดทราบถึงปัจจัยเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติด และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปเป็นแนวทางทางการแก้ไขปัญา และวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2562) เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ที่มาจากความต้องการพื้นฐาน ที่ต้องการเงินในการดำรงชีพ ความรักในครอบครัวที่ขาด และการยอมรับจากสังคมซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัญหาครอบครัวทำให้มีการคบเพื่อนที่ไม่ดีและนำไปสู่ยาเสพติด

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอเคอร์ (พรชัย ชันดี, 2549) ที่ส่งผลต่อความเชื่อเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาตั้งแต่เด็ก ตลอดจนครอบครัวและวงจรชีวิตเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนมองเห็นเป็นเรื่องปกติในสังคมรวมทั้งนักโทษคดียาเสพติดที่ถูกขัง มีการสร้างเครือข่าย และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ เพราะส่วนใหญ่มักมีการชักจูงกันกระทำผิดเมื่อพ้นโทษ

1.3 ทฤษฎีเศรษฐกิจ (อัญญา ชูตินันท์, 2561) เกิดปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำโดยเหตุการณ์การกระทำผิดซ้ำเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ เพราะต้องการเงินจำนวนมากๆ และปัญหาจากเศรษฐกิจที่เกิดจากโรคระบาดทำให้อาชีพสุจริตนั้นสร้างรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทำให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ

1.4 ทฤษฎีประทับตรา (มนตรี บุญนา, 2542) เกิดจากปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำผู้ต้องขังส่วนใหญ่ มองว่าตัวเองแตกต่างจากคนอื่นทำให้เขาวนเวียนอยู่แต่กับสังคมเดิม และกลับเข้าไปกระทำผิดซ้ำอีกครั้ง

1.5 ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (จุฬารัตน์รัฐพิทักษ์สันติ และฐิตียาเพชรมณี, 2564) เกิดจากพันธะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความผูกพันกับสังคมในสภาพแวดล้อมหรือกลุ่มสังคมเดิม ๆ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและกลุ่มสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นเรื่องปกติ ทำให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีระชัย เหล่าลงอินทร์ (2552) ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามพบว่าเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสภาพสังคมชุมชน และครอบครัว มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยได้เสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ควรมีการจัดโครงการกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การฝึกอาชีพภายในเรือนจำควรตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษ และควรมีเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามพฤติกรรมของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

เดชา จินตกลีการ (2560) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามพบว่าปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ปัจจัยด้านความต้องการการยอมรับ ปัจจัยด้านสภาพปัญหาทางอาชญากรรม และปัจจัยด้านกายภาพมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยได้เสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ ควรฝึกอบรมการฝึกวิชาชีพในด้านหรือสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการ และสามารถสร้างอาชีพได้จริง พร้อมทั้งมีตลาดแรงงานหรือผู้ประกอบการรองรับการทำงานเมื่อพ้นโทษ

ชวลิต กลิ่นแขและคณะ (2563) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและชุมชน ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำโดยได้เสนอแนะ ในการแบ่งแยกเรือนจำในคดียาเสพติด ผู้ต้องขังที่ประวัติเสพยาเสพติด ออกจากผู้ต้องขังคดีทั่วไป และควรแยกขังผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำออกจากผู้ต้องขังที่ต่อโทษครั้งแรก เพื่อเป็นการป้องกันพฤติกรรมลอกเลียนแบบและเป็นการง่ายในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังด้านต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐควรจะมีมือในการจัดหางานหรืออาชีพรองรับให้แก่ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ และด้านครอบครัว เรือนจำ ควรจัดการพบญาติแบบใกล้ชิดเพิ่มเติมจากการเยี่ยมปกติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีในครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่แบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการวิจัยหลักโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณก่อนเพื่อตอบปัญหาการวิจัย และต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อช่วยในการอธิบายผลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป จำนวน 249 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยหากกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence interval) 95% จำนวน 154 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) ซึ่งแบ่งตามสัดส่วนประชากรในแดนต่างๆ ที่มีการกระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสำรวจข้อมูลในเชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ 1) นักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป โดยคัดเลือกจากนักโทษที่มีภูมิหลัง

ที่หลากหลาย2) เป็นผู้รับผิดชอบด้านควบคุมดูแลนักโทษเด็ดขาดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเด็ดขาด ไม่น้อยกว่า 1 ปีก่อนเก็บข้อมูลและ3) ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี และพร้อมให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ได้แก่ 1) นักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป จำนวน 6 คน 2) เจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลนักโทษเด็ดขาดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเด็ดขาด จำนวน 3 คน และ3) ผู้บริหารเรือนจำหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับผู้อำนวยการส่วนขึ้นไป จำนวน 1 คน

2. การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การเก็บรวบรวม การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีการขอหนังสือเพื่อเก็บข้อมูล และสามารถเข้าไปเก็บข้อมูลพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยมีการเตรียมตัวในการติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าเพื่อขอความร่วมมือทำความเข้าใจและวัตถุประสงค์การวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างครบถ้วน และมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2 เครื่องมือในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และแบบสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง

3. การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยและเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อกลุ่มตัวอย่างโดยมิได้เจตนา จึงกำหนดแนวทางการศึกษาด้านจริยธรรมในการวิจัยไว้ โดยการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะต้องได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อน และจะไม่ระบุชื่อนามสกุลที่แท้จริงของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งในส่วนที่เป็นแบบสอบถามและในส่วนของการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบว่าในการตอบคำถามจะไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและองค์กรแต่อย่างใด พร้อมทั้งคำตอบที่ได้จะเป็นความลับและใช้เฉพาะภายในงานวิจัยครั้งนี้เท่านั้น อีกทั้งการวิจัยในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมและการวิจัยในมนุษย์ คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยได้มีมติรับรองการวิจัยตามหนังสือการรับรองโครงการวิจัย เลขที่ SSRPCA – REC 007/2565 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อค้นพบจากการศึกษาทั้ง 2 ส่วนในทั้งทางการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นข้อความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยนำข้อสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยงจนเป็นโครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้

ผลการวิจัย (Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งที่ได้รับโทษในเรือนจำ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมา 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.2 และน้อยที่สุด 5 ครั้ง และ 6 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.5 ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, $SD. = 0.70$) เรียงตามค่าปัจจัยมากไปน้อยดังนี้ ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, $SD. = 0.73$) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, $SD. = 0.54$) ปัจจัยการปรับตัวเข้าสู่สังคม ($\bar{X} = 3.19$, $SD. = 0.70$) ปัจจัยส่วนบุคคล ($\bar{X} = 2.56$, $SD. = 0.69$) และปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$, $SD. = 0.84$)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคล	2.43	0.84	น้อย
2. ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำ	3.82	0.73	มาก
3. ปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำ	3.36	0.54	ปานกลาง
4. ปัจจัยส่วนบุคคล	2.59	0.69	ปานกลาง
5. ปัจจัยการปรับตัวเข้าสู่สังคม	3.19	0.70	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย (n = 154)	3.08	0.70	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลผลการวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สภาพสังคมหรือสภาพครอบครัว สภาพการศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และการการดูแลของครอบครัว ซึ่งนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ก็ให้ความเห็นในด้านการควบคุมจิตใจตนเอง และการออกจากสภาพสังคมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานที่ควบคุมดูแลนักโทษเด็ดขาดและแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเด็ดขาดมองว่าปัจจัยส่วนบุคคลนั้นแก้ไขยาก จึงเน้นด้านการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังมีอายุที่มั่นคง ไม่กลับเข้าสู่วงจรยาเสพติดอย่างเดิม

2. ปัจจัยด้านทัศนคติผลการวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติได้แก่ การมองเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องปกติในสังคม การเข้าออกเรือนจำจนเป็นเรื่องปกติ การตัดสินใจของคนในสังคมภายนอก การแก้ไขด้านทัศนคตินั้นเป็นการแก้ไขที่ยากเพราะเป็นระบบนั้นความคิดของบุคคลซึ่งผู้ต้องขังก็จะมองว่าตนเองปกติและเขาก็อยู่แต่กับสังคมของเขา ไม่ได้ข้องเกี่ยวกับสังคมภายนอกที่มองว่าเขาไม่ปกติ และมีอุปนิสัยที่รักสนุกชอบการสังสรรค์ และทำตามกลุ่มเพื่อน

3. ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำผลการวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดก็จะมีผลกระทบออกไปกระทำผิดเหมือนเดิมหลังพ้นโทษ ประสบการณ์ที่ได้รับภายในเรือนจำ ถ้าอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ค้ายาเสพติดก็เป็นการขยายเครือข่ายในการทำผิด และส่วนใหญ่ผู้ซึ่งก็มีความคุ้นชินกับเรือนจำเนื่องจากทุกจำคุกหลายครั้ง แต่ส่วนใหญ่มีการเสนอในทิศทางเดียวกันในการแก้ไขปัญหาคือการการฟื้นฟูและการฝึกอาชีพในเรือนจำ ที่ผู้ต้องขังมองว่าจำเป็นเพราะจำทำให้เขามีอาชีพและรายได้ ไม่ต้องกลับมากระทำผิดอีก ซึ่งส่วนใหญ่ก็เสนอให้เน้นการฝึกอบรมที่สามารถประกอบอาชีพได้จริงเมื่อพ้นโทษ เช่น การทาสี ช่างเชื่อม การทำขนม เป็นต้น

4. ปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำผลการวิเคราะห์ปัญหาซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำ ซึ่งปัจจัยหลักคือ ครอบครัว เมื่อความเป็นครอบครัวไม่แข็งแรงพอ ก็ผลักดันให้เขาไปเจอกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ชุมชน สภาพเศรษฐกิจเองก็ส่งผลเช่นกัน จะเห็นว่าผู้ต้องขังที่เลือกกระทำผิดซ้ำ นอกจากความเครียดจากครอบครัว การอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมของกลุ่มเพื่อนนั้น สภาพเศรษฐกิจก็สำคัญ เนื่องจากผู้ต้องเองที่ตั้งใจเลิกข้องเกี่ยวกับยาเสพติดมาหลายปี แต่เมื่อเจอปัญหาเศรษฐกิจและความจำเป็นต้องการรายได้นั้นก็เลือกวิธีในการกลับไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอีกครั้ง

ภาพที่ 1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

แนวทางการแก้ไขปัญหาวินัยและการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติด ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปสามารถกำหนดได้ทั้งสิ้น 6 แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาวินัยและการกระทำผิดซ้ำทางอาญาตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง 1) การฟื้นฟูและการฝึกอาชีพในเรือนจำ 2) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำ และ 3) ควรมีการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และวิธีการป้องกัน 2 วิธี 1) การพัฒนากฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดทิศทางนโยบายให้แก้ปัญหายาเสพติดในทุกภาคส่วน และ 2) พัฒนาแพลตฟอร์มระบบในการจัดการนักโทษคดียาเสพติด

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. ปัจจัยเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พบว่า ตัวแปรต้นทั้งหมด 3 ตัว มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 โดยตัวแปรย่อยของปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคล คือ ปัจจัยสภาวะทางอารมณ์และอุปนิสัย และปัจจัยความเชื่อเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปซึ่ง ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอเคอร์ (พรชัย ชันดี, 2549 : 13-16) ที่นักโทษคดียาเสพติดมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านทางความใกล้ชิดหรือการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่น จากการให้ข้อมูลเชิงลึกจะพบว่า ส่วนใหญ่มองเห็นเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องที่ปกติในสังคม ซึ่งมีประสบการณ์พบเจอมาตั้งแต่เด็ก มีครอบครัวค้าขายเป็นเด็กส่งยา และในชุมชนมีการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัครกร รอดศักดิ์ (2563, 60) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สาเหตุด้านส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม แต่เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำโดยภาพรวมมากที่สุด คือ สาเหตุด้านจิตวิทยา และรองลงมาคือสาเหตุด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนภาอินธิบาล และคณะ (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด:กรณีศึกษาเรือนจำกลางชลบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

2) ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติด ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป พบว่า ปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 โดยตัวแปรย่อยของปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป คือ ทฤษฎี

ความไม่เป็นระเบียบทางสังคม และปัจจัยความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดซึ่งนักโทษส่วนใหญ่จะมีการชักชวน การกระทำผิดซ้ำ เมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มเพื่อนที่อยู่ชุมชนเดียวกันก่อนที่จะ เข้ามารับโทษ และปัจจัยประสบการณ์ที่ได้รับภายในเรือนจำ ตามทฤษฎีความผูกพันทางสังคมจากการให้ ข้อมูลเชิงลึกจะพบว่า ส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิชัญเจนนานนท และคณะ (2562, 15) ที่ได้ ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการเกิดอาชญากรรมในแง่มุมของพุทธธรรมพบว่า ปัจจัยทางด้านกายภาพหรือ สิ่งแวดล้อมเป็นอันดับสองเป็นสาเหตุของการกระทำผิด

3) ปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของ นักโทษคดียาเสพติด ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป พบว่า ปัจจัยแวดล้อม ภายนอกเรือนจำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 โดยตัวแปรย่อยของปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำที่มีความสัมพันธ์ กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยการคบหาสมาคมกลุ่มเพื่อน ตามทฤษฎีเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะที่ไม่ดี และต้องการรายได้เพื่อเลี้ยงชีพ ซึ่งปัญหาจากครอบครัว ฐานะยากจน ภาวะปัญหาเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาด ซึ่งส่งผลให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ ทฤษฎี การคบหาสมาคมที่แตกต่างของเอ็ดวินฮัทเธอร์แลนด์ ที่เกิดจากการคบกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่ที่กระทำผิดซ้ำ ก็จะมีพฤติกรรมที่กลับไปคบค้ากับเพื่อนกลุ่มเดิมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำให้กลับ เข้าสู่วงเวียนการกระทำผิดซ้ำ และทฤษฎีประคับประคองซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ก็จะมีส่วนที่มีปัญหากับสังคม ซึ่งถูกตีตราจากสังคมว่าเดี๋ยวก็กลับไปกระทำผิดซ้ำ และเตือนลูกหลานไม่ให้ข้องเกี่ยว ซึ่งยังสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอเคอร์ (สฤทธ์ สืบพงษ์ศิริ, 2559) สรุปได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทาง สังคมของเอเคอร์ เชื่อว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านทางความใกล้ชิดหรือ ทางการเล่นแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยทฤษฎีสามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมต่าง ๆ ได้อย่าง ครอบคลุมเกือบทุกประเภทโดยครอบคลุมถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศอาชญากรรมรุนแรงการกระทำ อัตวินิบาตกรรมและความบกพร่องทางจิตซึ่งเอเคอร์ได้อ้างว่าหลักการของทฤษฎีนี้สามารถครอบคลุมถึง ตัวแปรที่ทำหน้าที่กระตุ้นหรือควบคุมพฤติกรรมอาชญากรรม และทำหน้าที่จูงใจหรือทำให้น้อยลงซึ่งการ ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจุฬารัตน์รัฐพิทักษ์สันติ และจิตติยาเพชรมณี (2564:28) ที่ทำการวิจัยเรื่องความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังที่เคยกระทำ ผิดซ้ำ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด คือ ปัจจัยด้านภูมิหลัง ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา สภาพแวดล้อม การคบเพื่อน อาชีพ และรายได้ ปัจจัยด้าน จิตใจ ได้แก่ การคิดก่อนกระทำผิด ความรู้สึกแปลกแยก และปัจจัยสังคม ได้แก่ ความกดดันทางสังคม พันธะ ทางสังคม ประสบการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำ ประสบการณ์การใช้ชีวิตหลังได้รับการปล่อยตัวก่อนกระทำ ผิดซ้ำ

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของ

นักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป ทั้งหมด 3 ตัว โดยพบว่าความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำมากที่สุดได้แก่

1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกเรือนจำ ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563) ที่ได้ทำการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำ คืออิทธิพลของปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและชุมชน

2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจุฬารัตน์รัฐ พิทักษ์สันติและจิตติยาเพชรมุณี (2564) ที่ได้ทำการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดปัจจัยสังคมได้แก่ความกดดันทางสังคมพันธะทางสังคม ประสพการณ์การใช้ชีวิตในเรือนจำประสพการณ์การใช้ชีวิตหลังได้รับการปล่อยตัวก่อนกระทำผิดซ้ำ

3) ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของจุฬารัตน์รัฐ พิทักษ์สันติและจิตติยาเพชรมุณี (2564) ที่ได้ทำการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดปัจจัยด้านจิตใจได้แก่การคิดก่อนกระทำผิดความรู้สึกแปลกแยก

ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางควรมีการให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวอย่างยิ่ง เพราะในการดำเนินงานที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในการส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมภายนอกเรือนจำ ได้แก่ ในการแก้ไขปัญหาแหล่งชุมชนที่เป็นแหล่งการแพร่ระบาดของยาเสพติด นโยบายการแก้ไขสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมระบบการสร้างงานที่ยั่งยืนให้กับนักโทษที่พ้นโทษ และมีการติดตามเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ และการคบหาสมาคมกลุ่มเพื่อนซึ่งอาจต้องปลูกฝังความตระหนักในการให้กับกลุ่มเลือกคบเพื่อน หรือการส่งเสริมให้เขาเหตุคุณค่าในตนเอง เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เพื่อกลุ่มเดิมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดการดูแลปัจจัยแวดล้อมภายในเรือนจำ ได้แก่ การดูแลนักโทษที่มีพฤติกรรมการชักชวนนักโทษคนอื่นกระทำผิดซ้ำ หรือลักษณะในการสร้างเครือข่ายในการกระทำผิดด้านยาเสพติด ซึ่งอาจมีการแยกนักโทษที่มีพฤติกรรมดังกล่าวออกจากนักโทษกลุ่มปกติ รวมถึงการส่งเสริมประสพการณ์ที่ได้รับภายในเรือนจำ การส่งเสริมความรู้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการพ้นโทษ และการสร้างความตระหนักในด้านปัญหาและโทษเกี่ยวกับยาเสพติด ในปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลเช่น ลดความเชื่อเรื่องการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องปกติ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์และนำไปเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดมีการวิเคราะห์และอภิปรายตามหลักการทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาและวิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่

1) การแก้ไขปัญหายาเสพติดและวิธีการป้องกันที่เกี่ยวข้องกับด้านสภาพแวดล้อมภายนอกเรือนจำ ด้านสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำ และด้านทัศนคติส่วนบุคคล

(1) จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกเรือนจำ เป็นปัจจัยอันดับหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป โดยปัจจัยย่อยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยการคบหาสมาคมกลุ่มเพื่อน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการกำหนดทิศทางนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง รวมถึงการแก้ไขปัญหายาเชิงโครงสร้างในสังคมที่ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่ต้นเหตุตั้งแต่การแก้ไขปัญหายาการลักลอบค้ายาเสพติด การแก้ปัญหายาเสพติด เพื่อลดความยากจนของคนสังคมที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิด รวมถึงการแก้ปัญหาในชุมชนที่เป็นแหล่งของการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งควรผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและเฝ้าระวังด้านยาเสพติด

(2) จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป โดยปัจจัยย่อยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด ปัจจัยประสบการณ์ที่ได้รับภายในเรือนจำ ดังนั้นหน่วยงานผู้รับชอบหลักควรมีระบบในการจัดการนักโทษซึ่งอาจมีการจัดระบบในการคัดกรองนักโทษที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อดูแลและควบคุมพิเศษ ส่วนนักโทษปกติก็ส่งด้านทักษะการใช้ชีวิต การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาอาชีพ เพื่อเตรียมพร้อมในการพ้นโทษ รวมถึงการพัฒนาระบบสำหรับการติดตามพฤติกรรมนักโทษ เพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

(3) จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของนักโทษคดียาเสพติด ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางที่กระทำผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป โดยปัจจัยย่อยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ปัจจัยสภาวะทางอารมณ์และอุปนิสัย และปัจจัยความเชื่อเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ขึ้นอยู่กับทัศนคติส่วนบุคคล ควรส่งเสริมด้านความรู้ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การรู้ถึงโทษและปัญหาของสร้างยาเสพติด เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาและผิภักย์ของยาเสพติด และส่งเสริมด้านการควบคุมตนเองเพื่อไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และการปลูกค่านิยมให้สังคมให้โอกาสแก่นักโทษที่กระทำผิดเพื่อให้เขารู้สึกไม่แบ่งแยกจากสังคม

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฬารัตน์ รัฐไพฑักษ์สันติ และฐิตียา เพชรมณี. (2564). ความกลัวต่อการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดซ้ำ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 9(1), 19 – 30.
- ขวลิต กลิ่นแข และคณะ (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6(3), 253 – 260.

- เดชา จินตกลสิการ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พัฒนสถานบำบัดพิเศษกลาง. (ม.ป.ป.). ประวัติความเป็นมา. สืบค้นจาก <https://www.oocities.org/drugprison/Home/Index.htm>.
- นภา อินธิบาล และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด: กรณีศึกษาเรือนจำกลางชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี:มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย ขันดี. (2543). ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา. กรุงเทพฯ: บุ๊คเนท.
- มนตรี บุณนาค. (2542ก). วิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำในคดีเสพยาบ้า: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม:มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2562). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการและนวัตกรรมในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วิศิษฐ์ เจนนานนท์ และคณะ. (2562). กระบวนการเกิดอาชญากรรมในแง่มุมของพุทธธรรม.วารสารการเมืองการปกครอง, 9(1), 55 – 68.
- วีระชัย เหล่าลงอินทร์. (2552). การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 42 – 58.
- สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2559). การอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนAutoerotic ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอเคอร์.วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2(1), 35 – 43.
- อัศกร รอดศักดิ์. (2563). สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของนักโทษเด็ดขาดเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2561). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต

ณิชาภัทร สิงห์พันธ์¹ และเสกสัน เครือคำ²

วันได้รับบทความ: 20 กรกฎาคม 2566 วันแก้ไข: 2 สิงหาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 3 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองที่มีอัตราการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นทุกปี การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาการเกิดอาชญากรรมได้ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอล่าง จังหวัดภูเก็ต การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรลาง จำนวน 5 คน กลุ่มผู้นำชุมชนและอาสาสมัครในเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทร จำนวน 12 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม คือ นโยบายต่าง ๆ ยังไม่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ งบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข่าวสารได้ต้องรอประกาศจากทางผู้นำชุมชน และไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม คือ การจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับคนในชุมชน การขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมไม่ให้อั้วต่อการเกิดอาชญากรรม การมีสวัสดิการการคุ้มครองอาสาสมัครในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ และการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อันจะส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีความปลอดภัยและน่าอยู่มากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Public Participation in Crime Prevention in the Area of Srisunthon Subdistrict Municipality, Thalang District, Phuket Province

Nichapat Singhapan¹ & Seksan Khruakham²

Received Date: July 20, 2023 Revised Date: August 2, 2023 Accepted Date: August 3, 2023

Abstract

This study aimed to examine the obstacles to seek public participation in preventing crime and propose solutions to enhance public involvement in crime prevention. This qualitative research employed in-depth interviews using semi-structured interview guidelines to collect data from the key informants including five police officers from the Thalang Police Station and twelve community leaders and volunteers in the Srisunthon Municipality area, totaling 17 participants. The research findings revealed that the obstacles to seek public participation in crime prevention were the inadequacy of policies covering all areas, insufficient budget allocation for organizing activities, limited access to the news for certain residents who rely on community leaders' announcements, a lack of cooperation from the public in providing useful information. Recommendations to address these issues and enhance public involvement in crime prevention include organizing training programs to increase community members' knowledge, seeking cooperation from relevant agencies, improving the environmental conditions to discourage crime, providing welfare protection for volunteers during their duties, and creating incentives to motivate the public to actively assist law enforcement officers. These measures are expected to enhance safety and improve the quality of life for residents in the community.

Keywords: Public participation, Community leaders, Crime solutions

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Associate Professor Police Colonel, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เกิดปัญหาความหนาแน่นของชุมชนและประชากร การขยายตัวของเมืองและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาในการให้บริการด้านสาธารณสุข ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคมเสื่อมโทรมตามมา จากข้อมูลสถิติการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต การเกิดอาชญากรรมมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจาก 2,788 คดี ในปี 2561 เป็น 4,294 คดี ในปี 2565 โดยมีผู้เสียหายจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ฐานความผิดพิเศษ คดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหายตามลำดับ (สถานีตำรวจภูธรถลาง จังหวัดภูเก็ต, 2565)

ตารางที่ 1 สถิติการเกิดคดีอาญาของสถานีตำรวจภูธรถลาง จังหวัดภูเก็ต ระหว่างปี พ.ศ.2561 - พ.ศ. 2565

ประเภทความผิด	พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	พ.ศ. 2563	พ.ศ. 2564	พ.ศ. 2565
คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ	124	159	142	150	190
คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน	509	522	631	668	723
คดีพิเศษ	258	371	327	351	413
คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	1,897	2,180	2,156	2,250	2,968
รวม	2,788	3,232	3,256	3,419	4,294

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสถิติการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขเพื่อบรรเทาการเกิดอาชญากรรมให้ลดน้อยลง เพิ่มมาตรการแนวทางแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ลดลง โดยขอความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน จะทำให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพและอัตราการเกิดอาชญากรรมในชุมชนลดน้อยลง และที่ผ่านมาการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีแค่ตำรวจเท่านั้นที่ทำหน้าที่ดังกล่าว เน้นการใช้ยุทธวิธีตำรวจแบบดั้งเดิม เช่น การตรวจท้องที่ การตั้งจุดตรวจ การระดมกวาดล้างอาชญากรรม ประชาชนโดยทั่วไปยังมีทัศนคติว่าหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรมเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงฝ่ายเดียว ไม่จำเป็นต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว แนวความคิดนี้เองทำให้เกิดช่องว่างและความไม่เข้าใจกันระหว่างตำรวจกับประชาชน ทำให้การปฏิบัติงานของตำรวจมักไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงวางแนวทางในการแก้ไขด้วยการกำหนดแผนและมาตรการในการควบคุมอาชญากรรมเชิงรุก โดยมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือการทำงานของตำรวจให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจหน้าที่ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการป้องกันอาชญากรรมให้สูงขึ้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างแท้จริงด้วย

การขอความร่วมมือจากประชาชนให้เคารพกฎหมาย รู้จักป้องกันตนเอง ตลอดจนปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกว่า ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไข (อรรถกร ธรรมศิริ, 2561)

จากการสำรวจข้อมูลปัญหาของตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ตเบื้องต้น พบว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาอันดับหนึ่งของชุมชน เนื่องจากมีปริมาณประชากรแฝงและแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก และการมีคนหลายกลุ่มเช่นนี้ถือเป็นจุดอ่อนของตำบลเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมเขตเทศบาล ตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนจึงมีความสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาการเกิดอาชญากรรมได้ โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำมาศึกษา วิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม

พรชัย ชันดี (2558) กล่าวว่า อาชญากรรมมีความหมายกว้าง ๆ ครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพความเป็นอยู่อันสงบเรียบร้อยของชุมชน จนชุมชนต้องดำเนินการแก้ไข ต่อต้าน ป้องกันหรือหาทางระงับปราบปรามด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเช่นนี้เป็นทางการด้วย

Bruinsma, G., & Weisburd, D (2014) กล่าวว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและส่งผลในการฟ้องร้อง รวมทั้งพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด

โสภา ขปิลมันน์ (2560) ได้จำแนกประเภทอาชญากรรมตามความหมายของกฎหมายและสังคมวิทยา แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. อาชญากรรมที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) เป็นความผิดที่ถือว่าเป็นบาปและขัดศีลธรรมของสังคมอย่างร้ายแรง ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตาย ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น
2. การกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibit) เป็นลักษณะความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด หรือเป็นความผิดตามที่กฎหมายห้าม ได้แก่ การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การกักตุนสินค้า การลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น

สาเหตุของอาชญากรรมเกิดจาก สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ความบกพร่องทางจิตและทางร่างกาย ความเสื่อมทรามทางศีลธรรม ค่านิยมที่ผิด การย้ายถิ่นของประชากร สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวโยงกันและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนอาชญากรรมได้กลายเป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคม และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในเวลาต่อมาการก่ออาชญากรรมเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม ขัดต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสังคม ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของคนในสังคมโดยตรง อาจนำไปสู่ภาพลักษณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ซึ่งส่งผลต่อสังคมและความเป็นอยู่ของคนในประเทศเป็นอย่างมาก

แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา

1. ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory)

อาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ อาชญากรที่กระทำผิด เหยื่อที่เหมาะสม และการขาดความสามารถในการป้องกันตัวของเหยื่อ ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ ลอร์เรน โคเฮน และมาร์คัส เฟลสัน ซึ่งทั้งสองท่านนี้ได้ให้ความหมายของปกตินิสัย (Routine Activity) คือ กิจกรรมประจำวันหรือการกระทำของบุคคลที่กระทำเป็นประจำ เช่น การไม่มีคนเฝ้าบ้าน การใช้กระเป๋าหรือเครื่องประดับราคาแพง การเดินทางเส้นทางเดิม ซึ่งการเกิดอาชญากรรมมักจะเกิดจากกิจกรรมประจำวันของเหยื่อ ที่ส่งผลให้อาชญากรอาศัยโอกาสหรือช่องว่างเหล่านี้ในการตัดสินใจประกอบอาชญากรรม (Eric Rutger Leukfeldt & Majid Yar, 2016)

ผู้กระทำความผิดอาจเป็นใครก็ได้ที่มีแรงจูงใจที่จะก่ออาชญากรรมและมีความสามารถที่จะทำเช่นนั้น มาพบเจอกับเหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม ที่การขาดคุ้มครองหรือได้รับการดูแลจากผู้ที่มีความสามารถ ซึ่งอาจหมายถึงผู้ที่สามารถแทรกแซงเพื่อหยุดหรือขัดขวางอาชญากรรมนั้น จะสังเกตได้ว่าเมื่อขาดการคุ้มครองที่ดีเหตุอาชญากรรมก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นได้ ในปัจจุบันสังคมยุคใหม่ประกอบด้วยสิ่งยั่วยวนบุคคลให้กระทำความผิดได้ทุกเมื่อที่มีโอกาส แต่ในขณะเดียวกันก็มีกลไกที่จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลมีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง สิ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือความอ่อนแอของบุคคล สถานการณ์ สิ่งยั่วยวนที่มากระตุ้นให้กระทำความผิด การคบหาสมาคม และความเฉื่อยชา หากบุคคลตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ มักจะประกอบอาชญากรรมได้ง่าย แต่ในสังคมก็มีสถาบันครอบครัวที่เป็นตัวกำหนดการควบคุมตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้ (พรชัย ชันดี, 2558)

2. ทฤษฎีการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization Theory)

Michael J. Carter (2022) กล่าวถึงการขัดเกลากายทางสังคมว่ามีความสำคัญ 2 ประการ อธิบายได้ดังนี้

1. การขัดเกลากายทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ เพราะเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี ความคิด อุดมการณ์ ทักษะคติ บุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

2. มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่ตัวคนเดียวได้ เมื่อต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมจึงต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างปกติสุข หากไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ย่อมเกิดความขัดแย้ง เกิดความสับสนวุ่นวายจนเกิดเหตุจลาจลได้

กระบวนการขัดเกลากายทางสังคมนี้เกิดขึ้นในทุกองค์กรทางสังคม มีบทบาทในการอบรมหล่อหลอมสมาชิกใหม่ได้รู้และกระทำตามเกณฑ์ของสังคม สามารถจำแนกองค์กรที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

1) ครอบครัว เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยเริ่มต้นตั้งแต่วัยทารก ซึ่งครอบครัวจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกให้เป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แบบแผนที่สังคมได้

2) โรงเรียน หน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมที่ต่อเนื่องจากครอบครัวก็คือโรงเรียน ซึ่งเป็นองค์กรที่สังคมจัดตั้งขึ้นเพื่อสั่งสอนความรู้และถ่ายทอดวิทยาการ รวมถึงมารยาทศีลธรรมจรรยาต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม

3) กลุ่มเพื่อน เมื่อสมาชิกในสังคมเติบโตขึ้น กลุ่มเพื่อนจะมีบทบาทที่สำคัญต่อการขัดเกลาทางสังคม โดยเฉพาะกับกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล เนื่องจากจะมีการลอกเลียนแบบพฤติกรรมกันภายในกลุ่ม

4) สถาบันทางศาสนา ศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในสังคม คำสอนของทุกศาสนาล้วนสอนให้คนเป็นคนดีและมีศีลธรรม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

5) สื่อมวลชน มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ไปสู่สมาชิกในสังคมอย่างทั่วถึง ทำให้สมาชิกได้รับรู้ข่าวสารและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างมีวิจารณญาณ (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, 2561)

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

1. ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory)

หลักการของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย คือมีการแสดงตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการจัดสายตรวจ แบ่งเขตการตรวจตามพื้นที่ที่กำหนด เน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดโอกาสในการกระทำผิดของคนร้าย มีผลในการหยุดยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะก่ออาชญากรรม เพราะกลัวการถูกจับกุม เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใส่เครื่องแบบและรถวิทยุสายตรวจที่มีลักษณะเด่นชัด เห็นได้ง่ายเพื่อเป็นการข่มขู่อาชญากร มีการตรวจตราพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกมั่นใจในความปลอดภัย ด้วยเหตุนี้การแสดงตัวของตำรวจและการกระจายกำลังตำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชนจะช่วยป้องกันอาชญากรรมได้เป็นการลดโอกาสในการกระทำผิดกับผู้ที่ตั้งใจจะละเมิดกฎหมาย (สันตฤกษ์ บุญช่วย, 2561)

งานตรวจตราพื้นที่ของตำรวจมีลักษณะเป็นได้ทั้งงานประจำและงานเฉพาะกิจ ตำรวจสายตรวจมักได้รับการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและระงับเหตุร้ายภายในระยะเวลาที่แต่ละผลัดปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นงานประจำของตำรวจสายตรวจส่วนงานเฉพาะกิจนั้น ตำรวจสายตรวจในทุกเขตพื้นที่คือกำลังหลักที่พร้อมจะรวมตัวในทันทีที่ได้รับคำสั่งจากศูนย์บัญชาการเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจที่เร่งด่วน การใช้สายตรวจนั้นทำให้สถิติในคดีอาชญากรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และในทัศนะของประชาชนก็ได้ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรมได้เช่นกัน หรือแม้แต่การศึกษาผลกระทบของตำรวจสายตรวจเดินเท้าของอังกฤษจะพบว่า การเพิ่มกำลังตำรวจสายตรวจเดินเท้าเป็นจำนวนมากต่อหนึ่งเขตจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะจะช่วยลดการเกิดคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในบริเวณพื้นที่สาธารณะเท่านั้น

แต่ในสถานที่ที่โหดร้ายยังไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าการลดอาชญากรรมนั้นจะเป็นไปได้ในช่วงเวลานานเท่าใด อีกทั้งในประเทศไทยเองมีข้อจำกัดในการใช้ตำรวจสายตรวจ คือ งบประมาณค่าใช้จ่ายจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อสัดส่วนจำนวนประชากร เป็นต้น

2. ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relations Theory)

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ หมายถึง ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน มีหลักการคือส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุเพื่อลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาความไม่เป็นระเบียบของชุมชน มีแนวคิดเริ่มต้นจากเซอร์ โรเบิร์ต ฟิล ผู้ก่อตั้ง ตำรวจมหานครลอนดอน หรือ สก็อต แลนด์ยาร์ด ซึ่งเป็นเจ้าของคำพูดที่ว่า “ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ” (The Police are the public and the public are the police) ตำรวจชุมชนสัมพันธ์เป็นการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ เพื่อป้องกันและควบคุมอาชญากรรม และลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม ซึ่งมีสาระสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (ธนศ เกษศิลป์, 2562)

1. การขยายขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของงานตำรวจให้กว้างขวางขึ้น
2. การให้ความสำคัญอย่างเนิ่นนาน ในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างตำรวจกับประชาชนอย่างใกล้ชิดลึกซึ้ง สม่่าเสมอและต่อเนื่องตลอดไป
3. การให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและการป้องกันอาชญากรรม
4. ความพยายามที่จะปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของตำรวจ เพื่อกระจายการให้บริการ และการวางแผนระดับชุมชน ให้ดียิ่งขึ้น

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะพื้นที่ พื้นที่ใดที่เคยเกิดอาชญากรรมก็จะเกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำ ๆ อีก แม้ว่าผู้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น ๆ จะมีการสลับสับเปลี่ยน หมุนเวียนเปลี่ยนกันไปตามกาลเวลา แต่สถิติอาชญากรรมในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม ปัจจัยที่ส่งเสริมการเกิดอาชญากรรมอาจจะแอบแฝงอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ส่งผลให้สังคมนั้นขาดระเบียบ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของชุมชนในยุคก่อนความเจริญทางอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม การจัดสภาพทั่วไปของบ้านเมืองหรือชุมชนนั้นควรจะมีลักษณะการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุม สังเกตและตรวจตราโดยไม่ล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคล และมุ่งสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรม ตำรวจเป็นเพียงฝ่ายวางแผนสนับสนุน ให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ไม่ได้มีหน้าที่หลักในการป้องกันอาชญากรรม จึงต้องมีทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ขึ้น (Tilley, 2014)

3. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environment Design)

ธนศ เกษศิลป์ (2562) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาอาชญากรรมในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถวางแผน เปลี่ยนแปลงแก้ไข เพื่อใช้เป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมได้ เพราะเป็นการปิดกั้นโอกาสไม่ให้อาชญากรเข้าถึงบุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นการลดช่องทางหรือโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายให้น้อยลง หัวใจสำคัญของการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม คือ ปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมในการลดโอกาสการก่ออาชญากรรม

ทำให้สภาพแวดล้อมดูปลอดภัยไม่น่ากลัว การจัดสภาพแวดล้อมร่วมกับชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอาชญากรรมโดยใช้หลักการควบคุมอาชญากรรมไว้ มีรายละเอียดดังนี้ (Rachel Armitage, 2019)

1. เฝ้าระวังโดยธรรมชาติ (Natural surveillance) หลักข้อนี้ใช้ความจริงที่ว่าคนร้ายไม่อยากจะให้คนมองเห็น ไม่ชอบให้ใครจ้องหน้าได้ ดังนั้น จึงต้องทำให้พื้นที่นั้นมีการเฝ้าระวังโดยธรรมชาติ เช่น ทำให้ดูโล่ง เอาสิ่งกีดขวางออกไปเพื่อให้คนทั่วไปสามารถมองเห็นผู้บุกรุกได้ง่าย ทำหน้าต่างประตูให้หันออกไปทางถนนหรือที่จอดรถ ปรับทางเท้าหรือถนน ทำเฉลียงประตูหน้าบ้าน ติดไฟแสงสว่าง ทำระเบียงหรือกำแพงให้โปร่งใส กำจัดมุมอับและที่ลับตาออกไป จัดกิจกรรมเพื่อให้มีคนพลุกพล่านใกล้เคียงหรือในบริเวณที่ล่อแหลมเพื่อให้มีคนช่วยเฝ้าระวังมากขึ้น

2. ควบคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติ (Natural access control) วิธีควบคุมการเข้าออก ได้แก่ การใช้ประตูรั้ว รั้วไม้เตี้ย ๆ รั้วน้ำ แนวต้นไม้ เพื่อกั้นผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากบริเวณนั้น ถ้าเป็นบ้านพักอาศัยเรามากจะติดตั้งกลอน เหล็กดัด เป็นต้น แต่ถ้าเป็นพื้นที่สาธารณะหรือกึ่งสาธารณะ การควบคุมการเข้าออกต้องพิจารณาเป็นพิเศษ เช่น จัดทางเข้าทางออก ทำรั้ว จัดทิวทัศน์ (landscaping) ติดตั้งไฟแสงสว่าง หรือตั้งโต๊ะต้อนรับเพื่อเป็นการตรวจตราการเข้าออกก็ได้ เนื่องจากการควบคุมการเข้าออกของที่สาธารณะค่อนข้างยากกว่าปกติ แต่เราสามารถใช่วิธีควบคุมโดยใช้สิ่งที่เรียกว่า “สิ่งกีดขวางทางจิตวิทยา” (psychological barrier) เช่น ติดป้าย ทำเครื่องหมาย ตีเส้นบนพื้น ทำไม้กั้นเพื่อประกาศให้ทราบว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่เฉพาะ

3. แบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน (Territorial reinforcement) มนุษย์เราโดยธรรมชาติจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ของตนและเคารพสิทธิในพื้นที่ของคนอื่น ฉะนั้นเราจึงออกแบบให้มองเห็นชัดเจนว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่ควบคุมและหวงห้าม ไม่ใช่ที่สาธารณะผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องก็จะรู้สึกว่าการบุกรุกหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น เช่น สร้างทางเท้าเป็นแนวแบ่งพื้นที่ ทำทิวทัศน์โดยใช้ต้นไม้ รั้ว ร่องน้ำให้แบ่งเป็นแนวเขตหรือรั้ว

4. บริหารจัดการ (Maintenance & management) เรื่องนี้เป็นความร่วมมือ สมัครงาน กลมเกลียวกันของคนในชุมชนซึ่งมีความห่วงใย ห่วงแทนพื้นที่ชุมชนของตน ร่วมกันสร้างความร่มรื่น น่าอยู่ให้กับชุมชน โดยการจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ ตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการในส่วนที่ร่วมกันของชุมชน โดยทั่วไปในชุมชนอาจจะมีพื้นที่รกร้าง พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้สอย สิ่งปรักหักพัง ต้นไม้พงหญ้า บ้านร้าง บางครั้งกลายเป็นที่เสื่อมโทรม แหล่งซ่อนสมุขของพวกมิจฉาชีพ ชุมชนต้องสอดส่อง ดูแล กำจัดที่รกร้างให้โปร่งตาไม่เป็นพื้นที่ล่อแหลมให้เกิดอาชญากรรม

แนวคิดในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2559) ได้แบ่งการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนของสถานีตำรวจออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. เครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมปฏิบัติกับตำรวจเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดการจราจร รวมถึงการเข้าร่วมในการป้องกันภัย ระงับเหตุและช่วยเหลือหรือกู้ภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้แก่ อาสาสมัครตำรวจบ้าน อาสาจราจร

2. เครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วม เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น โดยการเข้าถึงประชาชน สร้างศรัทธา ให้ความรู้ แนะนำวิธีการปฏิบัติเพื่อเสริม สร้างความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การป้องกันตัวเองของประชาชนและการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ตั้งเครือข่ายเพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเพื่อแจ้งข่าวอาชญากรรม จัดตั้งหน่วยกู้ภัยหรือบรรเทาสาธารณภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ร่วมกตัญญู

แนวคิดตำรวจชุมชน

หลักการของตำรวจชุมชนเป็นการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันและควบคุมอาชญากรรม เพื่อลดความหวาดกลัวภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชนและลดความไม่เรียบร้อยของชุมชน หลักการของตำรวจชุมชนเป็นทั้งปรัชญาและแนวทางปฏิบัติงานของตำรวจสมัยใหม่ ซึ่งมีหลักการใหญ่อยู่ 2 ประการ คือตำรวจเป็นหุ้นส่วนกับประชาชน เข้าถึงพื้นที่หรือเกาะติดพื้นที่ และตำรวจต้องเป็นผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรม และแก้ไขความไม่เรียบร้อยในชุมชน มีหลักการดำเนินการดังนี้ (อริย์ธัช แก้วเกาะสบบ้า, 2562)

1. ระดับผู้บริหารงานชุมชนสัมพันธ์ จะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและการปฏิบัติงานรวมทั้งการคัดเลือกบุคลากร การเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ การเลือกพื้นที่เป้าหมาย ศึกษาและจัดทำข้อมูล ท้องถิ่นและการกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้กับตำรวจผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์ และความประพฤติดี มีความเป็นผู้นำมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอดทนอดกลั้น มีไหวพริบปฏิภาณดีและผ่านการอบรมด้านประชาสัมพันธ์

2. ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ การปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์มีเป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชน มีความสามารถในการป้องกันตนเองจากปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับตำรวจชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์ในการออกปฏิบัติงานในพื้นที่ ดำเนินการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับตำรวจ ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชนจากปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่น ๆ และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของตำรวจ ดังนี้

- 2.1 การพบปะเยี่ยมเยียนและร่วมกิจกรรม
- 2.2 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชน
- 2.3 การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้นำชุมชนและประชาชน
- 2.4 การเตรียมการจัดระบบงานและประเมินความพร้อม
- 2.5 การแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและชุมชน
- 2.6 การจัดระบบประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 2.7 การติดตามผล ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข

การดำเนินงานของตำรวจชุมชนตั้งแต่ยุคที่กรมตำรวจสังกัดกระทรวงมหาดไทยและในยุคสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการพัฒนาหลักการของตำรวจชุมชนและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับ

ยุคสมัยมาโดยตลอด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเสริมสร้างความเข้าใจให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของตำรวจ สร้างความมั่นใจในสมรรถภาพ บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้และความตั้งใจจริงของตำรวจ และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของตำรวจในด้านต่าง ๆ โดยการประชาสัมพันธ์จะถูกนำมาใช้กับกลุ่มประชาชนเป้าหมาย เช่น ข้าราชการ นักศึกษา นักเรียน สหพันธ์แรงงาน เพื่อให้บุคคลแต่ละกลุ่มเหล่านั้นเข้าใจวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการ ปัญหาและข้อจำกัดของตำรวจ รวมทั้งให้เกิดความมั่นใจว่าตำรวจจะรักษากฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรถลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 คน ได้แก่
 - ผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม จำนวน 3 คน
 - รองสารวัตรป้องกันปราบปราม จำนวน 2 คน
- 2) กลุ่มผู้นำชุมชนและอาสาสมัครในเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทร จำนวน 12 คน ได้แก่
 - ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน
 - สารวัตรกำนัน จำนวน 1 คน
 - อาสาสมัคร จำนวน 3 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยทุกกลุ่มมีการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกโดยต้องเป็นผู้ที่มีการอาศัยหรือทำงานอยู่ในพื้นที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured interview guideline) คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นจะเป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) ทำการขออนุญาตผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรถลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อเข้าทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากตำรวจ
- 2) หลังจากได้รับอนุญาตจากทางสถานีตำรวจภูธรถลาง จังหวัดภูเก็ต แล้ว ผู้วิจัยเข้าไปแจกแบบสอบถามกับตำรวจและประชาชนในชุมชน โดยทำการแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

- 3) ชี้แจงให้ตำรวจและประชาชนในชุมชนกลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกเก็บเป็นความลับ และผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการสรุปภาพรวมเท่านั้น
- 4) ทำการสอบถามประเด็นที่ต้องการรวบรวมข้อมูลในแบบสอบถามจนครบทุกข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการ สังเกตแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อตรวจสอบความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ของปัจจัยหลาย ๆ ด้านวิเคราะห์และสรุปผล ถึงประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม หาแนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ผลการวิจัย (Results)

1. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน วิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริงของชุมชน มองถึงความต้องการที่แท้จริงว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหา และวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นขั้นตอนต่อไป สร้างความไว้วางใจให้กับคนในชุมชนด้วยการทำความรู้จักกับผู้นำชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยทางสถานีตำรวจได้ใช้วิธีการประชุมกลุ่ม ปรีกษาหารือ ระหว่างเทศบาล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครในเขตพื้นที่ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการแก้ไขร่วมกันผ่านการประชุม ซึ่งจะทำการรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการแก้ไขปัญหามาของแต่ละชุมชนตามความเป็นจริง

การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน พื้นที่บางจุดที่เป็นทางสัญจรไปมาระหว่างชุมชน ยังไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง เป็นจุดเสี่ยงที่ทำให้เกิดอาชญากรรมได้จึงต้องติดไฟตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้มีแสงสว่างอยู่ในพื้นที่ นำกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) มาติดตั้งบริเวณภายในชุมชนและบริเวณจุดล่อแหลม ช่วยกันกำจัดพื้นที่รกร้างโดยร่วมมือกับเทศบาลในพื้นที่ เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มผู้กระทำความผิด

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรม ดำเนินการผ่านโครงการหนึ่งตำรวจ หนึ่งหมู่บ้าน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหอาชญากรรมแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับประชาชนโดยเปิดช่องทางรับฟังปัญหาและข้อเสนอจากประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหายั่งยืนเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเดียวกันรวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกชุมชน เพื่อร่วมมือกันในการสอดส่องพฤติกรรมที่น่าสงสัยต่าง ๆ แล้วแจ้งให้สมาชิกในชุมชนและตำรวจทราบ โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญารักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละพื้นที่

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม พบว่าครอบครัว

มีอิทธิพลกับบุคคลมากที่สุด เพราะเป็นสถาบันแรกที่บ่มเพาะพฤติกรรม ชัดเกลานิัยของบุคคลให้อยู่ร่วมกับสังคมได้ หากครอบครัวใดขาดความรักและความผูกพันซึ่งกันและกันก็จะทำให้เด็กหันไปคบเพื่อนที่ชักจูงกันไป ในทางที่เสื่อมเสียและรวมตัวกันก่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ อิทธิพลจากสภาพแวดล้อม การคบเพื่อนก็มีส่วนที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล การที่บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมลักษณะใดก็จะคบหากับเพื่อนหรือคนที่มีลักษณะที่ตรงกับความต้องการของตนเองเช่นกัน และเสี่ยงที่จะกระทำความผิดได้ง่าย

ความสนใจหรือความกังวลร่วมกัน พบว่าประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม เกิดจากความกังวลและห่วงใยลูกหลานในชุมชนจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จึงอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนตลอดจนช่วยดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน

3. ปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

ด้านนโยบาย พบว่านโยบายต่าง ๆ ยังไม่สามารถใช้ได้ครอบคลุมกับทุกพื้นที่ เนื่องจากบางพื้นที่มีความเป็นเอกเทศสูง ลักษณะการเป็นอยู่ต่างคนต่างอยู่เสียส่วนใหญ่ ทำให้นโยบายที่ตำรวจสั่งการไปใช้ได้แค่บางกลุ่มเท่านั้น

ด้านงบประมาณ พบว่าไม่มีงบประมาณประจำเดือนที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการในแต่ละโครงการ การจะของบประมาณได้จะทำได้เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้น แต่โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทุกเดือน ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เป็นต้น รวมไปถึงค่าอาหาร เครื่องดื่มที่ต้องจัดให้กับอาสาสมัครชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบสุขของชุมชนในเวลากลางคืน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไม่สามารถเบิกของบจากทางราชการได้ ประชาชนช่วยกันออกค่าใช้จ่ายเอง

ด้านประชาสัมพันธ์ พบว่าในปัจจุบัน ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงโลกออนไลน์ได้ การรับรู้ข่าวสารในชุมชนจึงต้องรอประกาศจากทางผู้นำชุมชนที่จะแจ้งให้กับคนในชุมชนทราบอีกครั้ง มีทั้งการประกาศทางสื่อออนไลน์ ติดป้ายประกาศในหมู่บ้านและฝากให้คนในชุมชนแจ้งข่าวสารกันเองประกอบกันด้วย

ด้านความพร้อมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมในลักษณะนี้ เพราะไม่อยากเดือดร้อนกับปัญหาที่ไม่ได้ก่อ จึงเลือกที่จะไม่ให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4. แนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม เริ่มจากการให้ความรู้กับคนในพื้นที่

อย่างจริงจังด้วยการจัดอบรมในสถานศึกษา โครงการที่จัดคือโครงการแดร์ เป็นโครงการที่ให้ความรู้ในเรื่องของโทษและพิษภัยของยาเสพติด ทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชวนให้ลองใช้ยาเสพติด และร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมที่ต้านภัยยาเสพติด เป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติด ในส่วนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ก็ได้เข้าไปให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การซ่อมหม้อไฟ และเรียนรู้ถึงการป้องกันภัยในรูปแบบต่าง ๆ การให้ความรู้เพิ่มเติมกับคนในชุมชนจะจัดขึ้นทุกเดือนที่ลานชุมชนของหมู่บ้าน มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้กับประชาชนอยู่เสมอ

การพัฒนาสภาพแวดล้อมไม่ให้อัปเดตการเกิดอาชญากรรม มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้มีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น เช่น การสร้างสวนสาธารณะ หรือสวนหย่อมประจำชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างร่วมกันมากขึ้น และการเข้ามาเป็นอาสาสมัครประจำชุมชนนั้น ผู้เข้าร่วมไม่มีสวัสดิการการคุ้มครองระหว่างปฏิบัติหน้าที่จากหน่วยงานรัฐ ส่วนใหญ่จะมาปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตอาสา หากได้รับอันตรายในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่หรือการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็จะต้องรักษาพยาบาลโดยการออกค่าใช้จ่ายเอง ทำให้อาสาสมัครรุ่นใหม่ขาดแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานช่วยเหลือชุมชนอีกเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ทำให้ทราบถึงปัญหาที่มีและต้องการความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถวางแผนและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนในเบื้องต้นได้ โดยสภาพปัญหาของเทศบาลตำบลศรีสุนทร ได้แก่ ความไม่เป็นระเบียบของสังคม การมีประชากรแฝงเยอะ มีแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน การแบ่งพรรคแบ่งพวกของชาวบ้านในกลุ่มต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความแตกแยก ไม่สามัคคีกันและเป็นจุดอ่อนที่จะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ และเมื่อได้ทราบถึงสภาพปัญหาของชุมชนในเบื้องต้นแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อทำความรู้จักกับผู้นำชุมชน การสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มผู้นำชุมชนจะทำให้การดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ สะดวกรับรู้ยิ่งขึ้น โดยทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดตั้งทีมตำรวจบ้านในการประสานกับคณะกรรมการของหมู่บ้านเพื่อทำการพบปะพูดคุย ชักถามปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (ธเนศ เกษศิลป์, 2562) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพทั่วไปของชุมชนมุ่งสนับสนุนให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรม เป็นการลดช่องว่างและโอกาสในการก่ออาชญากรรมได้อีกทาง

หลังจากที่ได้มีการทำความรู้จักและหาแนวทางร่วมกันในการลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากผู้นำชุมชนแล้ว ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ดำเนินการหาแนวร่วมมาปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครในชุมชนเพื่อทำหน้าที่ตรวจตราความสงบเรียบร้อยในชุมชน โดยประกาศรับสมัครคนที่สนใจและสมัครใจเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครผ่านเครือข่ายผู้นำชุมชน ผู้ที่สมัครเข้ามาจะได้รับการอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม (เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอำพร, 2559) ที่ใช้เครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการและเครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วมเข้ามาปรับใช้โดยการให้ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติงานกับตำรวจเพื่อปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยจัดตั้งเป็นองค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมกันรับผลประโยชน์และประเมินผลมาตรการต่าง ๆ ที่ตนได้มีส่วนร่วมสร้างขึ้น

1) การสร้างความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน การเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ช่วยแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีและทำให้ประชาชนยอมรับและไว้วางใจให้ตำรวจ

เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าร่วมกิจกรรม งานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างความคุ้นเคย ลดความหวาดระแวง และประชาชนในพื้นที่ก็จะมีความไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น

การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน สภาพแวดล้อมของพื้นที่เทศบาลตำบลศรีสุนทร มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม มีพื้นที่รกร้างในบางพื้นที่ ซึ่งลักษณะของชุมชนที่เป็นแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดก่ออาชญากรรมได้ ตามแนวคิดทฤษฎีปฏิกตินิสัย (พรชัย ชื่นดี, 2558) ที่กล่าวว่า เมื่อขาดการคุ้มครองที่ดีเหตุอาชญากรรมก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นได้เพราะอาชญากรมักจะเลือกเหยื่อที่กระทำกิจวัตรประจำวันในลักษณะเดิมและทำอยู่เป็นประจำตามวงจรการเกิดอาชญากรรม เมื่ออาชญากรมาพบกับเหยื่อที่ไม่มีผู้คุ้มครองหรือป้องกันและขัดขวางการกระทำความผิด อาชญากรรมจึงเกิดขึ้น ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุอาชญากรรมขึ้นได้ โดยวิธีการแยกผู้ที่มีโอกาสตกเป็นเหยื่อและผู้กระทำความผิดออกจากกัน ไม่ให้เจอกัน ดังนั้นจึงนำทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมมาใช้ในการควบคุมอาชญากรรม (ธเนศ เกษศิลป์, 2562) วิธีที่นำมาใช้ ได้แก่ การออกแบบพื้นที่ให้มีแสงสว่างเพียงพอ เพราะอาชญากรรมมักเกิดในจุดที่เป็นมุมอับเพราะไม่มีแสงสว่างอยู่ในพื้นที่นั้น การติดกล้องวงจรปิด เพราะในบางพื้นที่เป็นที่เปลี่ยวไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรไปมา ทำให้อาชญากรเลือกกระทำความผิดในพื้นที่จุดนั้น การติดกล้องวงจรปิดนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานได้สะดวกมากขึ้น การช่วยกันกำจัดพื้นที่รกร้าง เพราะพื้นที่รกร้างเป็นพื้นที่ที่ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ เป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นใครก็สามารถเข้าไปใช้สอยเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ได้ เมื่อผู้ก่อเหตุรู้สึกว่าการนี้ไม่มีเจ้าของ ก็จะใช้โอกาสนี้ในการก่อเหตุเสมอ ไม่ว่าจะเป็นชิงทรัพย์ จักกลุ่มกันมั่วสุมเสพยาเสพติด หรืออาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ

2) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรกลางจังหวัดภูเก็ต ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและความไม่เป็นระเบียบต่าง ๆ ในชุมชน ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดและตรงกับความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งโครงการที่เทศบาลตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตดำเนินการ ได้แก่

โครงการหนึ่งตำรวจ หนึ่งหมู่บ้าน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนในการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยเปิดช่องทางรับฟังปัญหาและข้อเสนอจากประชาชน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ลดช่องว่างระหว่างตำรวจและประชาชนให้ประชาชนได้มีตำรวจเป็นที่พึ่งในทุกมิติ ซึ่งนำไปสู่การยกระดับภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสร้างความพอใจให้แก่ประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ตรงกับหลักสมมติฐานของทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (สันทกฤษณ์ บุญช่วย, 2561) ที่กล่าวว่า การแสดงตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการจัดสายตรวจ แบ่งเขตการตรวจตามพื้นที่ที่กำหนด เน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดโอกาสในการกระทำความผิดของคนร้าย ซึ่งมีผลในการหยุดยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะก่ออาชญากรรม เพราะกลัวการถูกจับกุม

โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนเดียวกันรวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกชุมชน เพื่อร่วมมือกันในการสอดส่องพฤติกรรมที่น่าสงสัยต่าง ๆ แล้วแจ้งให้สมาชิกในชุมชนและตำรวจทราบ เมื่อบ้านไหนจำเป็นต้องเดินทางไปต่างจังหวัดก็สามารถฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านข้างเคียงได้ ซึ่งหากเพื่อนบ้านพบความผิดปกติก็สามารถโทรสายตรงถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตรงกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (ธเนศ เกษศิลป์, 2562) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมมีส่วนที่ทำให้เกิดอาชญากรรม การปรับสภาพแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมจะทำให้ลดโอกาสการก่ออาชญากรรม เพราะโดยธรรมชาติคนร้ายไม่อยากจะให้คนมองเห็น ไม่ชอบให้ใครจำหน้าได้ จึงต้องทำให้พื้นที่นั้นมีการเฝ้าระวังโดยธรรมชาติ กำจัดมุมอับและที่ลับตาออกไป การที่มีคนพลุกพล่านในบริเวณพื้นที่ล่อแหลมก็เพื่อที่จะให้มีการช่วยเฝ้าระวังมากยิ่งขึ้น

โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้าน เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยของประชาชน ตรงกับทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, 2561) ที่กล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม มีกระบวนการในการพัฒนาคนและสร้างความเป็นตัวตน โดยใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ ความรู้ ความคิด ทักษะ คุณธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอาจเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ความสนใจหรือความกังวลร่วมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมสืบเนื่องมาจากความห่วงใยและความกังวลว่าลูกหลานของตนจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่จะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน จึงมีชาวบ้านบางส่วนที่เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนอีกทางหนึ่ง อีกทั้งความต้องการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีอุดมการณ์และเป้าหมายเดียวกันของคนในชุมชน เพราะส่วนใหญ่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลศรีสุนทรอาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิดจึงมีความรักและความผูกพันกับถิ่นฐานที่ตนอาศัยอยู่ เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนดีขึ้นคนในชุมชนจึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเพื่อเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนของตนด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม (เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, 2559) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องทิศทางการเปลี่ยนแปลงและมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการในเรื่องนั้น การที่คนในชุมชนเห็นพ้องต้องกันว่าชุมชนมีปัญหา ต้องอาศัยความร่วมมือกันในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องเป็นตัวช่วยในการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและเปลี่ยนแปลงไปตามที่คนในชุมชนต้องการและเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

3. ปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

1) ด้านนโยบาย นโยบายต่าง ๆ ที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดมายังไม่สามารถใช้ได้ครอบคลุมกับทุกพื้นที่ เนื่องจากบางพื้นที่มีความเป็นเอกเทศ และยึดถือประเพณีดั้งเดิมสูง นโยบายที่ตำรวจสั่งการไปใช้ได้แค่บางกลุ่มเท่านั้น และในบางพื้นที่ก็จะเชื่อฟังแค่ผู้นำชุมชนเท่านั้น จะไม่ฟังหรือยอมรับความคิดเห็นหรือแนวคิดใด ๆ ของคนนอกชุมชนเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องสำรวจพื้นที่และสร้าง

ความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน โดยใช้แนวคิดของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาใช้ในการกำหนดนโยบาย (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2562) โดยใช้หลักการให้ผู้สนับสนุน ซึ่งตำรวจจะต้องแสวงหาความร่วมมือในการสนับสนุนงานตำรวจจากชุมชนในพื้นที่ แสวงหาการสนับสนุนจากการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานของชุมชน มาช่วยเหลืองานตำรวจ ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชนนั้นแล้ว การจะปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ย่อมเป็นสิ่งที่ง่ายขึ้น

2) ด้านงบประมาณ การจะของบประมาณจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้น แต่โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทุกเดือน ซึ่งเป็นค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เป็นต้น รวมไปถึงค่าอาหาร เครื่องดื่มที่ต้องจัดให้กับอาสาสมัครชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบสุขของชุมชนในเวลากลางคืน ซึ่งในค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไม่สามารถเบิกของบจากทางราชการได้ ประชาชนช่วยกันออกค่าใช้จ่ายเอง ซึ่งปัญหาในเรื่องงบประมาณนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ

3) ด้านการประชาสัมพันธ์ พื้นที่เขตเทศบาลตำบลศรีสุนทรบางพื้นที่ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงโลกออนไลน์ได้ การรับรู้ข่าวสารในชุมชนจึงต้องรอประกาศจากทางผู้นำชุมชนที่จะแจ้งให้กับคนในชุมชนทราบอีกครั้ง มีทั้งการประกาศทางสื่อออนไลน์ ติดป้ายประกาศในหมู่บ้าน และฝากให้คนในชุมชนแจ้งข่าวสารกันเอง

4) ด้านความพร้อมของประชาชน พบว่าประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมในลักษณะนี้ อีกส่วนหนึ่งคือไม่อยากจะต้องเดือดร้อนกับปัญหาที่ไม่ได้ก่อ จึงเลือกที่จะไม่ให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องนำหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาใช้ในการปฏิบัติงาน (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2562) เน้นการให้บริการเชิงรุก โดยออกพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนเป็นประจำ ทำการประชาสัมพันธ์แนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน เข้าใจวัตถุประสงค์และการเข้าปฏิบัติงานของตำรวจ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในองค์กร ภาคเอกชนและภาครัฐ สร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ดำเนินงานที่เป็นสาธารณประโยชน์ให้กับหมู่บ้านและชุมชนในเรื่องการป้องกันอาชญากรรม

4. แนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม การให้ความรู้กับคนในพื้นที่อย่างจริงจัง ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรกลางได้จัดอบรมในสถานศึกษา โดยโครงการที่ใช้อบรมคือโครงการแดร์ เป็นโครงการที่ให้ความรู้ในเรื่องของโทษและพิษภัยของยาเสพติด ทักษะการปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองใช้ยาเสพติดและร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมที่ช่วยต้านภัยยาเสพติด เป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติด ในส่วนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ก็ได้เข้าไปให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การซ่อมหม้อไฟ และเรียนรู้ถึงการป้องกันภัยในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากจะจัดอบรมให้ความรู้ในสถานศึกษาแล้วยังมีการให้ความรู้เพิ่มเติมกับคนในชุมชนโดยทางเทศบาลตำบลศรีสุนทรจะจัดขึ้นทุกเดือนที่ลานชุมชนของหมู่บ้าน มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้กับประชาชนอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์เพราะเป็นการช่วยให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มเติม

และได้รับความรู้เกี่ยวกับภัยอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การที่จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมให้กับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาและชาวบ้านในชุมชนนี้ เป็นการทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักรู้ถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและจะมีทักษะการป้องกันตัวเองในเบื้องต้นได้ และการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มากขึ้นและหลากหลายกว่าเดิม เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรธลาง จังหวัดภูเก็ต หรือแม้กระทั่งผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลศรีสุนทรตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่หลากหลายและครอบคลุมกับปัญหาที่สั่งสมมานาน ซึ่งทางชุมชนต้องการให้มีหน่วยงานที่หลากหลายมากขึ้นในการระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

จัดให้มีสวัสดิการการคุ้มครองอาสาสมัครในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ การเข้ามาเป็นอาสาสมัครประจำชุมชนนั้น ผู้เข้าร่วมไม่มีสวัสดิการการคุ้มครองระหว่างปฏิบัติหน้าที่จากหน่วยงานรัฐ ส่วนใหญ่จะมาปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตอาสา หากได้รับอันตรายแก่สุขภาพ อนามัยและความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยชอบธรรมตามกฎหมาย โดยทั่วไปจะใช้บริการสถานพยาบาลที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายเอง จึงเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ทำให้การรับสมัครอาสาสมัครชุมชนรุ่นใหม่ยังไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร ซึ่งภาครัฐควรที่จะจัดสรรในเรื่องของสวัสดิการคุ้มครองเหล่าอาสาสมัครในชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน เพื่อจะได้เป็นแรงจูงใจให้กับอาสาสมัครรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงานช่วยเหลือสังคมและชุมชนให้มีการพัฒนาได้ดีขึ้นในลำดับต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีการขัดเกลา (คิลาว์นน์ ชัยวงศ์, 2561) ที่กล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการในการสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคม มีกระบวนการในการพัฒนาคนและสร้างความเป็นตัวตน โดยใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ ความรู้ ความคิด ทักษะ อุดมการณ์ บุคลิกภาพของสมาชิกในสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

การพัฒนาสภาพแวดล้อมไม่ให้อั้วต่อการเกิดอาชญากรรม การพัฒนาการมีส่วนร่วมควรวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงค้นหาสาเหตุและปัจจัยของปัญหา กำหนดขอบข่าย กำหนดกลุ่มเสี่ยงและวางแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เป็นรูปธรรมและเป็นแผนการแก้ไขระยะยาว เพื่อเป็นการติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หรืออาจจะกำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม คนในชุมชนเห็นว่าควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้มีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น เช่น การสร้างสวนสาธารณะ หรือสวนหย่อมประจำชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างร่วมกันมากขึ้น สอดคล้องกับทีเชนศ เกษศิลป์ (2562) ได้ศึกษายุทธวิธีการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ การออกแบบสภาพแวดล้อมให้มองเห็นได้อย่างชัดเจน มีแสงไฟส่องสว่างเพียงพอ มีกล้องวงจรปิดตามจุดต่าง ๆ เสริมสร้างการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ อาจจะเป็นลานแอโรบิก สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ เพื่อให้มีผู้คนพลุกพล่านไปมาอันจะเป็นการช่วยลดอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง

สรุป (Conclusion)

ในปัจจุบันอาชญากรรมได้มีการพัฒนาควบคู่ไปกับเทคโนโลยีและความเจริญของสังคม ยิ่งสังคมมีความเจริญมากเท่าใด อาชญากรรมก็เจริญเติบโตมากขึ้นเป็นเงาตามตัวซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

อาชญากรรม เป็นสิ่งที่ทำลายชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนทั้งที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองและชนบททำให้ผู้คนเกิดความหวาดกลัว ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นเหตุให้สภาพสังคมทั่วไปขาดความสงบสุข ดังนั้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน เป็นหลักการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งจะได้ผลและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมได้

ภาครัฐควรให้ความสนใจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของตำรวจชุมชนสัมพันธ์เข้ามากำหนดนโยบายและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้วย เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหา เกิดความหวาดเกรงภัยอาชญากรรมและมีจิตสำนึกที่ดีในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดอบรม โดยให้วิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการโน้มน้าวให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดี มีทักษะการสังเกต แจ้งเบาะแสพฤติกรรมที่ผิดปกติและเป็นประโยชน์ในการป้องกันชุมชนของตนเองให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยอาจจะจัดในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในชุมชนแห่งนั้น และสิ่งที่สำคัญคือการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเยาวชนในชุมชน โดยอาจจัดให้มีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีความรู้ในการถ่ายทอดข้อมูลให้กับเยาวชนได้อย่างเหมาะสมภายในโรงเรียน ให้ตระหนักถึงภัยของอาชญากรรมที่อยู่รอบตัว และสามารถป้องกันเหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ในเบื้องต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธงไทย ไพเราะ. (2561). การแก้ไขปัญหากฎหมายอาชญาวิทยา : กรณีศึกษาสถานประกอบการบนถนนข้าวสาร. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธนศ เกษศิลป์. (2562). การพัฒนาต้นแบบการจัดสภาพแวดล้อมร่วมกับชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่สถานศึกษา : กรณีศึกษา ในพื้นที่มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- พรชัย ขันดี, จอมเดช ตรีเมฆ และกฤษณพงศ์ พุตระกูล. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. (2561). รายงานไทย: วิถีชีวิตท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมหลาย (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง.
- สถานีตำรวจภูธรกลาง จังหวัดภูเก็ต. (2565). สถิติการเกิดคดีอาญาของสถานีตำรวจภูธรกลาง จังหวัดภูเก็ต ระหว่างปี พ.ศ.2561 - พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย. (2561). การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันอาชญากรรมในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา ขปิลมันน์. (2560). อาชญากรรม: ปัญหาที่ควรแก้ไขในสังคมปัจจุบัน (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2559). การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรเมืองมหาสารคาม [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2562). ตำรวจชุมชน [เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์]. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อัคร ธรรมศิริ. (2561). แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Bruinsma, G., & Weisburd, D. (2014). *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Basingstoke, England: Springer.

Leukfeldt, E. R. & Yar, M. (2016). *Applying Routine Activity Theory to Cybercrime: A Theoretical and Empirical Analysis*, 37(3), 263–280. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01639625.2015.1012409>.

Carter, M. J. (2022). *Gender Socialization and Identity Theory*. New York: USA.

Armitage, R. (2019). *Rebuilding Crime Prevention Through Environmental Design: Strengthening the Links with Crime Science*. (1st ed.). New York : USA.

Tilley, N. (2014). *Crime Prevention*. London: Routledge.

ปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ

ปิยนภ ชัยศิริ¹ และนวัทร ณรงค์ศักดิ์²

วันได้รับบทความ: 6 ตุลาคม 2566 วันแก้ไข: 27 ตุลาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 30 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพ และ 2) นำเสนอข้อเสนอแนะ มาตรการและความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ทฤษฎีข้ออธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดทางเพศ แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดที่ว่าด้วยความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อป้องกันการถูกข่มขืน เป็นทฤษฎีหลักในการออกแบบการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ต้องขังชาย เจ้าหน้าที่เรือนจำ นักจิตวิทยา และนักอาชญาวิทยา โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อ จำแนกความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละประเด็น ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศ ประกอบด้วย 11 ประการ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของเหยื่อ 2) การเสพยาเสพติดหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) ปัญหาทางด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรืออยู่ในแวดวงของยาเสพติดและอบายมุข 4) เกิดจากการกระตุ้นทางเพศ 5) การรับรู้สิ่งยั่วยุทางกามารมณ์จากสื่อต่าง ๆ 6) ความคุ้นเคยกับเหยื่อ 7) ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย 8) โอกาสในการก่ออาชญากรรมทางเพศเอื้ออำนวยให้ก่อเหตุ ลักษณะของเหยื่อ และตัวผู้ก่อเหตุ 9) ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจต่ำ 10) มีปมในวัยเด็ก และได้เสนอแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1) การปลูกฝังทางค่านิยมของเพศชาย-หญิง ในด้านคุณค่าการมีสิทธิเท่าเทียมกัน 2) การพิจารณาตนเองให้ดี อย่าให้เกิดหลงผิด 3) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 4) ปรับบทลงโทษทางกฎหมาย 5) หลีกเลี่ยงสื่อลามก อนาจาร

คำสำคัญ: อาชญากรรม, อาชญากรรมทางเพศ, ข่มขืน

¹ นักศึกษาศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บทความ)

² อาจารย์ คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาลัยรังสิต

Factors of Committing Sex Crimes: A Case Study of Male Innates on Rape Cases in Bangkok Remand Prison

Piyanart Chaisiri¹ & Nawaphat Narongsak²

Received Date: October 6, 2023 Revised Date: October 27, 2023 Accepted Date: October 30, 2023

Abstract

The objectives of this research were 1) to study of the causes of sex crimes: a case study of male prisoners in the Bangkok Remand Prison, and 2) to propose the recommendation, measures and opinions to guide the prevention of offenses leading to sex crimes. This research is qualitative research using the theory of motivation, theories regarding the explanation of the causes of sexual offences, the concept of feminism, and the concept of economic knowledge to prevent rape, as the main theories in research design. The interview form was used as a tool to collect the data from male inmates, prison officials, psychologists, and criminologists. The data were analyzed and compared to classify different opinions and similar opinions on each issue. The results of the study revealed that the cause of sexual crimes and the motive for committing an offense leading to sex crimes, consisting of 11 factors, which are 1) Physical characteristics of the victim, 2) Taking drugs or drinking alcohol, 3) Social problems, living environment or living in the circle of drugs and vices, 4) Sex drive, 5) Perceiving sexual temptations from the media, 6) Familiarity with victims, 7) Fearlessness of the law, 8) The opportunity to commit a sexual crime facilitates it, characteristics of victims and perpetrators, 9) Poor ability to restrain, 10) Having problems in childhood. The guidelines for preventing offenses that lead to sex crimes were proposed, consisting of 5 factors: 1) Cultivating male-female values in terms of equal rights, 2) Good self-consideration; not allowing yourself to be easily led astray, 3) Not getting involved in drugs or alcoholic beverages, 4) Amending legal penalties, and 5) Avoiding pornography.

Keywords: Crime, Sex crimes, Rape

¹ Graduate student, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² Lecturer, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

ในสภาวะปัจจุบันการเสื่อมโทรมของสถาบันทางสังคมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากผลโดยตรงทางด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และการเมืองการปกครอง ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตของแต่ละบุคคลเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมต้องเผชิญกับปัญหารอบด้าน และหนึ่งในนั้นก็คือปัญหาทางด้านอาชญากรรมที่เป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งอาชญากรรมยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา (พุฒิพงศ์ พุทธวงศ์, 2561) ในปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ มากมายหลากหลายรูปแบบเกิดขึ้นใหม่เรื่อย ๆ แต่มีอาชญากรรมอยู่รูปแบบหนึ่งที่สังคมไทยให้ความสนใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ อาชญากรรมทางเพศ เนื่องจากสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องเพศเป็นเรื่องใหญ่ เพราะเป็นคติที่สะท้อนจิตใจของคนในสังคมไทย เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม และจริยธรรม ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกาย จิตใจของเหยื่อและครอบครัวเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยจะพบได้ว่าปัญหาการข่มขืนได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่เหยื่อที่ถูกข่มขืนส่วนใหญ่เป็นได้ทั้งชายและหญิง ในทุกช่วงอายุล้วนแต่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้เช่นกัน และยิ่งไปกว่านั้นก็คือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อยังมีอายุน้อยที่สุดเพียง 4 ปี และอายุมากที่สุด 94 ปี ผู้ข่มขืนไม่ใช่เฉพาะบุคคลแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเท่านั้น ในปัจจุบันยังพบว่าผู้ข่มขืนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รู้จักเป็นเพื่อน หรือคนรัก รวมทั้งบุคคลในเครือญาติ หรือในครอบครัวเดียวกัน (Incest) เช่น บิดาข่มขืนบุตรสาวกระทั่งโตเป็นสาวจนตั้งท้อง เป็นต้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการข่มขืนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งจากบุคคลใกล้ชิด และบุคคลไกลตัว

สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศอาจแบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยที่น่าสนใจ คือ 1) ปัจจัยด้านผู้กระทำความผิด 2) ปัจจัยด้านเหยื่อ และ 3) ปัจจัยด้านโอกาส (สุขมา อรุณจิต และวุฒิพล มั่นเหมาะ, 2559) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านความกดดันทางสังคม ในเรื่องการเงินมีผลต่อการกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์และสะท้อนขวัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนว่างงาน และผู้ใช้แรงงานที่ได้รับค่าแรงขั้นต่ำเป็นจำนวนเกินกว่าครึ่งของผู้ที่กระทำความผิดทั้งหมด (ศุภิกา ก้อนแพง, 2560) ทั้งนี้ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน และนักศึกษา ส่งผลต่อนักเรียน และนักศึกษาที่เป็นผู้เสียหายจะเกิดความอับอายต่อสังคมและครอบครัวทำให้ไม่กล้าที่จะไปเรียน หรือไม่กลับไปเรียนหนังสืออีกเลย บางรายที่สภาพจิตใจบอบช้ำมาก ๆ อาจจะต้องเข้ารับการรักษาบำบัด หรือบางรายอาจคิดสั้นฆ่าตัวตาย (ศุภรัตน์ เฮงตระกูล, 2554)

ดังนั้นอาชญากรรมทางเพศจึงเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ บางกรณีอาจเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน รวมถึงรุนแรงถึงขั้นสูญเสียชีวิต ความรุนแรงของการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลทั้งต่อด้านสุขภาพและอารมณ์ อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเองด้วย โดยผลกระทบนั้นไม่เพียงแต่ส่งผลต่อจิตใจผู้ถูกกระทำ แต่ยังมีผลกระทบไปสู่ครอบครัวชุมชน และสังคมในมุมของความไม่มั่นคงปลอดภัย นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจที่หลายคนคิดไม่ถึง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นหากคิดออกมาในรูปของตัวเงินจะพบว่ามีมูลค่ามหาศาล ทั้งเรื่องของการขาดงานของตัวผู้ถูกกระทำ การสูญเสียเงินเนื่องจากการรักษาพยาบาลจากการได้รับบาดเจ็บ รวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียเป็นค่าดำเนินคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนนี้ยังไม่นับรวมถึงการเยียวยาสภาพ

จิตใจของเหยื่อที่เกิดความหวาดกลัวจากการคุกคามทางเพศอีกด้วย ผลกระทบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะต้องมีการเยียวยารักษาเหยื่อ บางรายอาจเกิดบาดแผลขึ้นในจิตใจไปตลอดชีวิต ปัญหานี้จึงสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาสังคมในด้านอื่น ๆ (วิธญา ปลั่งศรีสกุล, 2561: 13)

จากปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเพศที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและควรหาทางรับมือและแก้ไข เนื่องจากการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเพศ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลทั้งตัวผู้ที่ถูกข่มขืน และตัวผู้ที่กระทำความผิด รวมถึงงบประมาณที่ต้องสูญเสียไปทั้งในส่วนของการบำบัดผู้ที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา และการกักขังผู้ที่กระทำความผิด อาชญากรรมทางเพศนั้นยังเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายเดือดร้อนให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ บางกรณีอาจเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน รวมถึงรุนแรงถึงขั้นสูญเสียชีวิต สมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนากระบวนการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางเพศให้มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่สำคัญของการก่ออาชญากรรมทางเพศของผู้กระทำความผิดและนำผลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการป้องกัน โดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบให้นำไปใช้เป็นแนวทางแก้ไข พื้นฟู บำบัด ผู้กระทำความผิดให้มีกระบวนการทางด้านความคิดและการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไปในการนำองค์ความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันปัญหาที่ปัญหาจะเกิดขึ้น อันจะนำไปสู่ความสูญเสียอย่างประมาณค่าไม่ได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้คนที่อาจกลายเป็นเหยื่อ และเป็นองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนทั่วไป เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อและลดการก่ออาชญากรรมทางเพศในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพ
2. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะ มาตรการ และความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์เรียกว่า ทฤษฎีลำดับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มาสโลว์ได้ตั้งสมมติฐานว่า บุคคลมีความต้องการเรียงเป็นลำดับขั้น จากระดับพื้นฐานไปยังระดับสูงเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมาสโลว์เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ระดับคือ 1. ความต้องการทางร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย 2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย เป็นความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อยากมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคง 3. ความต้องการความรักและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความรัก หรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการ

นี่เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านสังคม 4. ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี เป็นความต้องการด้านความเคารพเกิดขึ้นเมื่อความต้องการด้านอื่นๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้นมีความภูมิใจและสร้างความนับถือตนเองได้รับการยกย่องจากผู้อื่น 5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการที่จะเป็นในสิ่งที่คนๆ หนึ่งสามารถเป็นได้ เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะเจาะจงเช่น คน ๆ หนึ่งถูกเติมเต็มจากตัวเองในการทำบางอย่างให้ดีที่สุด เป็นการบรรลุศักยภาพของตัวเองและพัฒนาตัวเอง ซึ่งจากทฤษฎีของมาสโลว์จากความต้องการความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เมื่อไม่ได้รับการตอบสนอง อาจเกิดแรงจูงใจให้ก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศได้ ส่วนทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี ของแอลเดอร์เฟอร์ ได้สนับสนุนแนวคิดของมาสโลว์ แต่ได้ปรับลำดับความต้องการของมนุษย์จาก 5 ลำดับเหลือเพียง 3 ลำดับ ซึ่งเมื่อความต้องการด้านต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองมนุษย์ก็จะได้รับความพึงพอใจ แต่หากความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ย่อมทำให้เกิดความคับข้องใจอันอาจเป็นแรงผลักดันให้เกิดแรงจูงใจในทางก้าวร้าว ทำลาย และทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง จนอาจเป็นสาเหตุหรือปัจจัยในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศขึ้นได้ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมและแรงจูงใจ โดยการก่ออาชญากรรมทางเพศอาจเกิดจากแรงจูงใจในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังชายว่าเกิดจากความต้องการด้านใดจากทฤษฎีดังกล่าว เพื่อให้เห็นถึงแรงจูงใจที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคล และสามารถนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการป้องกันจากแรงจูงใจของนักโทษชายที่แตกต่างกันได้ และเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือวิจัย โดยเป็นกรอบและแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมต่อประเด็นแรงจูงใจของนักโทษชายที่ก่ออาชญากรรมทางเพศ

1.2. แนวคิดและทฤษฎีใช้อธิบายสาเหตุของการกระทำความผิดทางเพศ

ประกอบด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่มองว่าสาเหตุของความผิดปกติทางด้านจิตใจแนวคิดจิตวิเคราะห์จะพิจารณาในเรื่องของจิตใต้สำนึกที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการกระทำความผิด ซึ่งการกระทำความผิดของคนเรานั้น เกิดขึ้นจากสภาวะทางจิตใจเป็นสำคัญ กล่าวคือ ภาวะจิตใจทำให้มีผลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ คนเราทุกคนจะทำอะไรลงไปย่อมแล้วแต่การสั่งการของจิตใจ ดังนั้น ภาวะจิตใจจึงเป็นตัวการที่ทำให้มนุษย์ทำในสิ่งที่ผิดหรือถูก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเอเคอร์ เชื่อว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านทางความใกล้ชิดหรือทางการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่น ทฤษฎีทางเจตคติเป็นทฤษฎีทางเจตคติที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมที่ควบคุมได้ด้วยตนเอง จากทฤษฎีดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยนำมาเพื่อใช้ในกระบวนการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ก่ออาชญากรรม โดยอาจเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางความใกล้ชิดหรือเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรง ซึ่งพฤติกรรมการก่ออาชญากรรมทางเพศ อาจเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านทางความใกล้ชิดส่งผลให้อาจเกิดเป็นสาเหตุในการก่ออาชญากรรมทางเพศขึ้นได้

1.3. แนวคิดสตรีนิยม

เป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่งที่ผู้หญิงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนความคิดของสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกัน พบว่าสาเหตุหนึ่งที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรง คือ เกิดจากความเหลื่อมล้ำความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่ทำให้

ผู้หญิงถูกกีดกัน และมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายจากการปลูกฝังในสังคมชายเป็นใหญ่ จนกลายเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกิดการเอาเปรียบระหว่างกันซึ่งเป็นการเพิ่มให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยทางความคิดมากยิ่งขึ้น เป็นสาเหตุที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่ออยู่บ่อยครั้ง วิธีการหนึ่งที่ผู้หญิงมองว่าจะช่วยลดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย คือ การปรับเปลี่ยนในด้านโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเป็นระบบ ปรับทัศนคติเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคมให้คนในสังคมเชื่อว่าผู้หญิงและผู้ชายแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็มีคุณค่าไม่ด้อยไปกว่ากัน และผู้หญิงก็ต้องพยายามที่จะยืนด้วยขาของตัวเองมากกว่าการพึ่งพิงผู้ชายเป็นหลัก ทฤษฎีสตรีนิยมนี้ถ้าจะว่าไปแล้วเป็นทฤษฎีที่ส่งเสริมความสนใจต่อความอ่อนแอของผู้หญิง และต้องการให้สังคมคำนึงถึงความเสียเปรียบของหญิงในทางกายภาพอีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณา คือ กฎหมายอาญามีความบกพร่องอย่างไรต่อการกำหนดความผิดทางเพศ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเอาเปรียบผู้หญิงในเรื่องนี้ เพราะปัญหาความผิดทางเพศคือปัญหาใหญ่ของสังคม จากทฤษฎีสตรีนิยมดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาใช้อธิบายถึงปรากฏการณ์ และวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศเพื่อให้เห็นถึงแรงจูงใจที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเกิดจากความคิดของสังคมที่แสดงให้เห็นความเลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมทางเพศจนเกิดเป็นสาเหตุ หรือแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรมทางเพศขึ้น กลายเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกิดการเอาเปรียบระหว่างกันซึ่งเป็นการเพิ่มให้เกิดความขัดแย้ง สามารถนำไปอธิบายสาเหตุในการก่ออาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังชายว่า ผู้ต้องขังเหล่านั้นอาจมีความคิดเห็นในเรื่องเพศ ที่มองเพศหญิงมีสถานะที่ด้อยกว่าตนเอง จนอาจส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้นได้

1.4. แนวคิดว่าด้วยความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อป้องกัน “การถูกข่มขืน” (Economics of Rape Prevention)

การประหารชีวิตในคดีฆ่าข่มขืนเป็นเพียงมาตรการหนึ่งของการการเพิ่มบทลงโทษแก่อาชญากรที่ก่อคดีข่มขืน อาจส่งผลทำให้ต้นทุนที่คาดเดาได้นั้น แต่ไม่ได้เป็นเครื่องมือที่รับประกันว่าคดีการฆ่าข่มขืนจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยปัจจัยที่ยากที่จะคาดเดาดังกล่าว จึงต้องเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่สามารถใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการลดผลที่อาชญากรจะได้รับการข่มขืนได้ เช่น การแต่งกายให้มิดชิด การไม่พกพาทรัพย์สินที่มีค่าติดตัว หรือหัดพกพาเครื่องป้องกัน เช่น สเปรย์น้ำตา เพื่อที่อย่างน้อยเป็นมาตรการการป้องกันตัว

1.5. พฤติกรรมอาชญากรข่มขืน

พฤติกรรมอาชญากรข่มขืน มองว่า การมีความต้องการทางเพศสูงนั้น มีสาเหตุได้ทั้งจากความผิดปกติทางด้านร่างกายและความผิดปกติทางด้านบุคลิกภาพหรือปมทางจิตในเรื่องเพศ จนนำไปสู่การไม่สามารถควบคุมความต้องการทางเพศได้ และยิ่งถ้าได้รับการกระตุ้นจากสิ่งยั่วยุทางกามารมณ์ หรือแอลกอฮอล์หรือยาเสพติดทำให้สูญเสียการควบคุมตัวเอง หรือการรับรู้ผิดชอบชั่วดี จนนำไปสู่การมีพฤติกรรมการข่มขืนได้ในที่สุด เช่น การข่มขืนที่เกิดขึ้นจากโอกาส (Opportunistic Rapist) เป็นการข่มขืนที่ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้ามาก่อน โดยมีสาเหตุหลักจากมีความต้องการทางเพศอย่างทันทีทันใด ซึ่งมักจะมีการใช้แอลกอฮอล์และยาเสพติดร่วมด้วย

1.6. ทฤษฎีเชิงป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมมีความหมายและขอบเขตที่หลากหลายโดยอาจ หมายถึงการทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้นตั้งแต่แรก หรืออาจหมายถึงการทำให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมาแล้วไม่เกิดขึ้นมาอีก ดังนั้นนักอาชญาวิทยาได้จัดประเภทของการป้องกันอาชญากรรมออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ โดยตัวแบบที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป คือ ตัวแบบที่มีแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม 4 แนว คือ 1) การป้องกันโดยอาศัยกฎหมายและการลงโทษ เพื่อข่มขู่ยับยั้งให้คนที่คิดจะทำผิดเกรงกลัวและคนที่ทำผิดแล้วไม่กล้าทำผิดขึ้นอีก เป็นการตัดมูลเหตุจูงใจโดยการทำให้กลัว 2) การป้องกันโดยการปรับสภาพแวดล้อมและจัดปัจจัยที่นำไปสู่การกระทำผิด เช่น ขจัดความยากจน การขาดการศึกษา ควบคุมแหล่งอบายมุข พัฒนาอาชีพ ที่อยู่อาศัย เป็นการป้องกันโดยให้การพัฒนาเป็นแกนนำ 3) การป้องกันโดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยใช้การออกแบบและเทคโนโลยีในการขัดขวางการเกิดอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น เป็นการตัดช่องโอกาสในการทำผิดโดยใช้เหล็กดัด ลูกกรง วงจรปิด ประตูไฟฟ้า สัญญาณเตือนภัย และการออกแบบเมือง ฯลฯ และ 4) การป้องกันโดยใช้สภาพแวดล้อมนามธรรมโดยการรวมตัวกันของคนในชุมชนในการเป็นหูเป็นตา ตัดช่องโอกาสในการกระทำผิด

1.7. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดเป็นทฤษฎีการลงโทษที่มุ่งที่จะตอบแทน หรือทดแทนการกระทำความผิดโดยจะมองย้อนไปในอดีตถึงการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแล้วจึงพิจารณาโทษโดยไม่ได้นับถึงอนาคต สามารถนำทฤษฎีดังกล่าว ไปใช้ในการพิจารณาการเพิ่มบทลงโทษให้กับนักโทษในคดีอาชญากรรมทางเพศตามความเชื่อที่ว่าบุคคลจะกระทำการโดยยอมมาจากเจตจำนงเสรี ที่เรียกว่า (Free will) ภายใต้การตัดสินใจของตนเอง บุคคลย่อมสามารถเลือกการกระทำของตนเองได้ภายใต้เหตุและผลของตนเอง ดังนั้น บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ได้กระทำ

1.8. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ประเด็นที่ควรพิจารณาคือเราควรจะใช้หลักการลงโทษเพื่อป้องกันในความผิดลักษณะใดจึงจะเหมาะสม หากพิจารณาจากการกระทำแล้ว แยกเป็น 2 กรณี คือ 1) ผู้กระทำความผิดมีเวลาไตร่ตรองในการกระทำผิดหรือไม่ 2) การกระทำผิดโดยประมาทและเจตนา สามารถนำทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นนี้ ไปใช้ในการพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อยับยั้งไม่ให้มีการก่ออาชญากรรมซ้ำขึ้นอีก เป็นการให้ข้อคิด เตือนสติบุคคลอื่น ๆ ที่อาจจะกระทำความผิดให้เห็นตัวอย่างการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อผลในการยับยั้งและป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด

1.9. พระราชบัญญัติ มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565

มาตรการในกฎหมาย แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบคือ มาตรการทางการแพทย์ มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ

1. มาตรการทางการแพทย์ (Medical Treatment) ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น ข่มขืนกระทำชำเรา ข่มขืนเด็ก อนาคตอาจมีสาเหตุการกระทำความผิดแตกต่างกันไป บางรายมีสาเหตุมาจากทางร่างกาย เช่น ฮอร์โมนที่ผิดปกติ วิธีการป้องกันไม่ให้ไปเกิดอันตรายต่อสังคมที่วิธีหนึ่ง คือ การใช้มาตรการ

ทางการแพทย์ในการบำบัด ซึ่งมีหลายรูปแบบ รวมทั้งการใช้ยาหรือสารเคมีในการลดความต้องการทางเพศ (Chemical Castration) กฎหมายป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

2. มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ (Supervision Orders) ในเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำลังจะปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดที่เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง กฎหมายป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ มาตรา 23 กำหนดให้กรมราชทัณฑ์จำแนกนักโทษเด็ดขาดเป็นรายบุคคล เพื่อว่าผู้กระทำความผิดเหล่านี้มีใครคนใดเข้าข่ายที่จะมีโอกาสในการเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ กรมราชทัณฑ์จะส่งรายชื่อคนที่เข้าข่ายให้คณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการร่วมนี้จะเสนอพนักงานอัยการและเสนอต่อศาล โดยนักโทษจะได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ หากศาลเห็นว่านักโทษเด็ดขาดจะกระทำความผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัว ศาลจะกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

3. มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ นำมาใช้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ใช้กับผู้ถูกเฝ้าระวังภายใต้คำสั่งเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ หากผู้ถูกเฝ้าระวังคนใดฝ่าฝืน มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ ศาลอาจจะออกคำสั่งคุมขังภายหลังพ้นโทษได้

กรณีที่ 2 ศาลสามารถออกคำสั่งคุมขังภายหลังพ้นโทษได้ทันที ตั้งแต่เวลาที่ปล่อยตัวนักโทษจากเรือนจำ จากพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำไปพิจารณาพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษ หรือการพิจารณาในการพักโทษให้กับผู้ต้องขังในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงเพื่อประกอบในการพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะในการป้องกันการก่ออาชญากรรมทางเพศด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุขุม อรุณจิต และวุฒิพล มั่นเหมาะ (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทาง การป้องกันอาชญากรรม พบว่าปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศ มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้กระทำผิด/คนร้าย 2) ปัจจัยด้านเหยื่อ 3) ปัจจัยด้านโอกาส ส่วนข้อเสนอแนะในการป้องกันอาชญากรรมทางเพศแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนปัจจัยความเสี่ยงด้านโอกาส ได้แก่ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะการป้องกันตนเอง สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางเพศ การมีมาตรการ ส่วนปัจจัยความเสี่ยงด้านผู้กระทำผิด ได้แก่ สถาบันทางสังคมควรอบรมสั่งสอน ชัดเจนให้บุคคลเป็นคนดี มีความประพฤติเหมาะสม ส่วนปัจจัยความเสี่ยง ด้านเหยื่อ ได้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ ต้องร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อ เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากอาชญากรรม

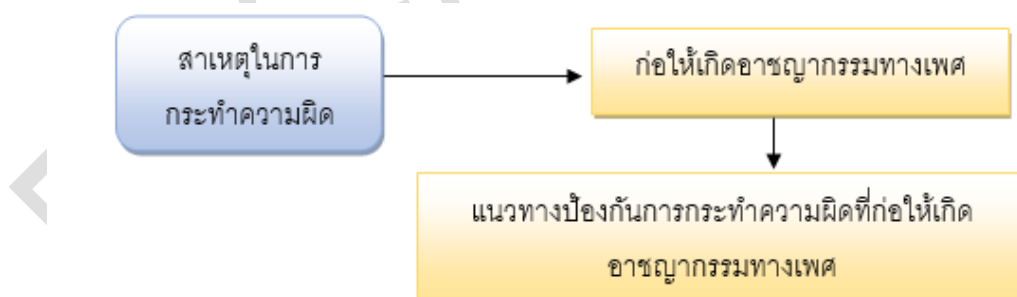
พุฒิพงศ์ พุททวงศ์ นิช วงศ์ส่องจำ และณรงค์ กุลนิเทศ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยการก่ออาชญากรรมทางเพศและพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในการตัดสินคดีของผู้ต้องขังคดีข่มขืนกระทำชำเรา พบว่าปัจจัยในการเกิดเหตุ คือ 1) ปัจจัยภายในของผู้ต้องขังคดีข่มขืนกระทำชำเรา 2) ปัจจัยหลักที่เป็นสาเหตุของการก่อและกระทำความผิดคดีข่มขืนกระทำชำเรา 3) ลักษณะสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่กระทำความผิดและ

พยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่นำไปสู่การตัดสินคดี โดยทุกปัจจัยล้วนมีความเชื่อมโยงในกระบวนการและเป้าหมายคือ การป้องกันบุคคลทั่วไปให้ไม่ตกเป็นเหยื่อการข่มขืนกระทำชำเราในทุกด้าน

นราธิวัฒน์ ประภาสอน และกฤษฎวรรณ โล่ห์วีชรินทร์ (2560) ได้ศึกษา บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศ ในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มองว่าอาชญากรรมทางเพศเป็นปัญหาสำคัญ แต่กระบวนการยุติธรรมหรือกฎหมายยังไม่มีกลไกรับมือกับปัญหาดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่และรับมือกับปัญหาอาชญากรรมทางเพศเป็นไปอย่างยากลำบาก อีกทั้งในประเด็นดังกล่าว ยังเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกและมีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่ซับซ้อน จึงทำให้ยากแก่การพิจารณาและวินิจฉัย หนทางแก้ไขปัญหาคือ ทุกองค์กรต้องร่วมมือกัน เสนอความคิดเห็น ออกแบบมาตรการหรือกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

มนทกานต์ เชื่อมขิต และคณะ (2555) ได้ศึกษา โครงการการสำรวจสุขภาวะผู้หญิง ที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศในกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุของการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง เกิดจาก 1) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม-มีการกำหนดบทบาทต่าง ๆ 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-ที่จำกัดไว้ว่าผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย ถูกจำกัดความก้าวหน้าทางการศึกษา อาชีพ การงาน การเงิน 3) ปัจจัยทางกฎหมายและประเพณีและศาสนาระบบกฎหมายที่มีพื้นฐานจากความเชื่อ ศาสนา และประเพณี 4) ปัจจัยทางการเมือง ที่มีจำนวนนักการเมืองชายมากกว่าหญิง ทำให้ไม่ตระหนักถึงปัญหา ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในมุมมองและความต้องการของผู้หญิง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดใน สามารถอธิบายในแต่ละประเด็นของกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาสาเหตุในการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ ประกอบด้วย สาเหตุในการก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ โดยมีองค์ประกอบจากตัวผู้กระทำความผิด จากเหยื่อ หรือจากโอกาสในการกระทำความผิด โดยเมื่อทราบสาเหตุที่ส่งผลต่อการก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศแล้ว ท้ายที่สุดจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อหาแนวทางป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและ ภาษาต่างประเทศ ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสืบค้นจากอิเล็กทรอนิกส์และการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 19 คน ประกอบด้วย ผู้ต้องขังชาย จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่เรือนจำ จำนวน 5 คน นักจิตวิทยา จำนวน 2 คน และนักอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะทำการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มเดียวกันจะได้รับชุดคำถามสัมภาษณ์ชุดเดียวกัน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบ แบบสัมภาษณ์ เป็น 3 ชุด สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละกลุ่ม และแต่ละชุดของแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน

3. การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย ทางผู้วิจัยได้ขอความยินยอมในการเข้าร่วมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งการลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล โดยมีการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการพิทักษ์สิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย หากเข้าร่วมการวิจัยแล้วกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะยกเลิกหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ โดยจะไม่เกิดผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเผยแพร่ผลการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลเมื่อการวิจัยครั้งนี้สิ้นสุดลง

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ซึ่งผ่านการพิจารณาอนุมัติแล้ว เอกสารรับรองเลขที่ COA.No.RSUERB2023-020

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบการวิเคราะห์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ผู้วิจัยจะนำทฤษฎี เอกสารที่ได้ศึกษา และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเป็นกรอบการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปสู่การวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) สำหรับการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลสิ่งที่ค้นพบ จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสรุปในแต่ละประเด็น

ผลการวิจัย (Results)

1. สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศ: กรณีศึกษาผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน เรือนจำพิเศษกรุงเทพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังชาย เจ้าหน้าที่เรือนจำว่า นักจิตวิทยาที่ และนักอาชญาวิทยา รวม 19 คน พบว่า มีประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุ การกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศของผู้ต้องขังชายในคดีข่มขืน ในประเด็นสำคัญ 10 ประเด็น สรุปได้ ดังนี้

1.1 ลักษณะทางกายภาพของเหยื่อ เช่น รูปร่าง หน้าตา การแสดงออกของเหยื่อ การแต่งกายของเหยื่อ ทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางเพศหรือต้องการแสดงออกทางอารมณ์ทางเพศที่รุนแรง โดยมีความคุ้นเคยหรือใกล้ชิดกับเหยื่อ มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเสพยาเสพติดจนทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศจนนำไปสู่การก่อคดีขึ้น แต่ก็มีผู้ต้องขังบางคน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุว่าเกิดจากการเสพยาเสพติด หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ จนนำไปสู่การก่อคดีทางเพศขึ้น

1.2 การเสพยาเสพติดหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงปัญหาทางด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรืออยู่ในแวดวงของยาเสพติดและอบายมุข นำไปสู่การก่อคดีอาชญากรรมทางเพศ ทั้งนี้ ในส่วนสถาบันการศึกษา นักโทษเหล่านี้จะไม่ใส่ใจการเรียน หรือมีแม่กินเหล้าและสูบบุหรี่ตั้งแต่ตอนตั้งครรภ์ ส่วนทางด้านกายภาพหรือทางสังคมที่อาศัยอยู่ ตลอดจนสภาพครอบครัว การเสพยาเสพติด ในวัยเด็ก เห็นแล้วอยากทดลอง เมื่อผู้ก่อเหตุกระทำความผิดแล้วมีการข่มขู่เหยื่อทั้งการข่มขู่จะทำร้ายร่างกาย ตลอดจนการข่มขู่ที่จะทำให้พ่อแม่จนเหยื่อไม่กล้าเข้าแจ้งความเอาผิดต่อผู้ก่อเหตุ ส่วนในกรณีที่เกิดกับเด็ก จะมีการล่อลวง เช่น ชื้อขนมหรือสิ่งของมาล่อลวง เมื่อก่อเหตุกระทำความผิดแล้วมีการข่มขู่เด็กให้กลัวเพื่อไม่ให้นำความไปบอกผู้ปกครอง หรือเล่าให้ผู้อื่นฟัง

1.3 ปัญหาทางด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรืออยู่ในแวดวงของยาเสพติดและอบายมุข เป็นสาเหตุในการก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศ เพราะสภาพสังคมที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด เกิดการหลอกลวงจากชุมชนที่มีปัญหา ทำให้เด็กเห็นสภาพปัญหาต่าง ๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน จนไม่รู้สึกละอายในสิ่งที่ตนเองกระทำเป็นเรื่องผิด ครอบครัวก็มีส่วนสำคัญมาก เพราะครอบครัวนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างสำนึก การอบรม เลี้ยงดู ในวัยเด็กให้มีคุณธรรมจริยธรรม หรือการรู้จักผิดชอบชั่วดี การรู้จักยับยั้งชั่งใจ ล้วนเป็นปัจจัยจากพื้นฐานของครอบครัวทั้งสิ้น ในขณะที่เด็กที่ถูกปล่อยให้อยู่กับบ้านโดยไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว จะทำให้มีการกระตุ้นพฤติกรรมของเด็กรให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีได้

1.4 เกิดจากการกระตุ้นทางเพศ หรือ Sex Drive มีความต้องการทางเพศสูง ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจตัวเองได้ดีพอ บางครั้งไม่สามารถห้ามความต้องการของตนเองได้ ตลอดจนโอกาสเอื้ออำนวยในการกระทำความผิด หรือความแค้น หรือความตื่นตัวทางเพศที่ผิดปกติ ล้วนเป็น Sexual Drive หรือเป็นแรงขับทางเพศภายในที่ส่งผลให้นักโทษกระทำความผิดได้ทั้งสิ้น

1.5 การรับรู้สื่อลามกทางอารมณ์จากสื่อ เช่น หนังสือลามกอนาจาร ภาพโป๊ เปลือย คลิปวิดีโอผิดกฎหมาย เป็นสิ่งกระตุ้นอารมณ์ทางเพศในการก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศ พบว่า มีการดูสื่อลามกพร้อมกับเสพยาไปด้วย ทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีอารมณ์ทางเพศขึ้น

1.6 ความคุ้นเคยกับเหยื่อ เป็นเหตุให้ก่ออาชญากรรมทางเพศ โดยมีปัจจัยนำไปสู่การก่อเหตุ

คือ การเสพยาเสพติด หรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดการกระตุ้นทางอารมณ์ เกิดอารมณ์ความต้องการชั่ววูบ จนนำไปสู่การก่อคดีขึ้น รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อให้กระทำความผิด เช่น บ้านของเหยื่อไม่ได้ปิดมิดชิด หรือเป็นกลุ่มเพื่อน หรือญาติพี่น้องคนใกล้ชิด ทำให้เกิดความไวเนื้อเชื้อใจ เกิดความคุ้นเคยสนิทสนมกับเหยื่อ และมีบางส่วนที่เกิดจากปมด้อยในจิตใจ ที่บางคนมีความคิดว่าตนเองหน้าตาไม่ดี ไม่มีความสามารถที่จะทำให้ผู้หญิงชอบได้ บางส่วนเกิดจากการศึกษาของผู้ก่อเหตุ ตลอดจนอาชีพที่ทำ และรายได้ในชีวิตประจำวันที่ได้

1.7 ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย พบว่า นักโทษมีความคิดว่าตนเองมีความได้เปรียบ หรือ

มีความรู้สึกว่าตนเองเหนือกว่าเหยื่อ บางครั้งมีการถ่ายคลิปเพื่อข่มขู่ หรือแบล็กเมลล์เหยื่อ เพื่อไม่ให้เหยื่อกล้านำเรื่องไปแจ้งความดำเนินคดี ไม่มีหลักฐานที่สามารถเอาผิดได้ และปัจจัยที่เกิดจากโอกาสเอื้ออำนวยให้ก่อเหตุ รวมถึงสถานที่เหมาะสมในการก่อเหตุ หรือเกิดจากปัจจัยแรงผลักดันจากภายใน มีความต้องการสูง ทำให้อารมณ์ในตัวพลุ่งพล่านไม่สามารถระงับได้ หรือเกิดจากเหยื่อทำหาย ทำตัวประมาณว่านักโทษไม่กล้ากระทำความผิด หรือมีการดูถูกความเป็นชาย

1.8 โอกาสเอื้ออำนวย ลักษณะของเหยื่อ และตัวผู้ก่อเหตุ เช่น ลักษณะสภาพที่อยู่อาศัย

สภาพสังคม ทั้งของเหยื่อ และผู้ก่อเหตุ เกิดในช่วงเวลาที่เอื้อต่อการก่อเหตุ เช่น ในเวลาที่ไม่มียุอื่นอยู่ด้วย สถานที่เหมาะสมกับการก่อเหตุ เช่น สถานที่ลับตาผู้คน ไม่มีคนอื่นอยู่ด้วยในสถานที่นั้น เป็นต้น ลักษณะของเหยื่อ เช่น ความสนิทสนม คุ้นเคยกับเหยื่อ ลักษณะของเหยื่อมีความน่ารัก หน้าตาดี แต่งตัวดูดี เป็นต้น เกิดจากตัวผู้ก่อเหตุ เช่น มีความต้องการทางเพศมากกว่าปกติ เกิดจากการเสพยาเสพติด หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศ และขาดการยับยั้งชั่งใจ เป็นต้น

1.9 ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจต่ำ และไม่รู้สึกละอายใจ พบว่า นักโทษในคดีข่มขืน

นั้น เป็นบุคคลที่มีสติรู้ตัว แต่แค่ไม่รู้สึกละอายใจและตั้งใจ ไม่มีความรู้สึกผิด ส่วนใหญ่จะก่อคดีข่มขืนเหยื่อซ้ำ ๆ ติดต่อกันหลายครั้ง ในนักโทษบางคนสำนึกได้จริง ๆ แต่ในบางคนไม่รู้สึกละอาย แต่เหมือนเรียนรู้บางอย่างจากสิ่งที่ตามมาจากการกระทำของตนเอง เช่น ข่มขืนแล้วจากความเมา ทำให้ติดคุก นักโทษก็รู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน แต่ไม่ได้รู้สึกกับผู้เสียหาย ทั้งนี้ในประเด็นนี้ส่วนใหญ่ตอบได้ยากมาก เพราะเป็นความแตกต่างของแต่ละบุคคล บางครั้ง พบว่า นักโทษส่วนใหญ่เมื่อรับโทษ จะมีความรู้สึกสำนึกผิดในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะบอกว่าตนเองไม่ผิด ไม่โทษตนเอง กลับเป็นการโทษเหยื่อว่าสาเหตุที่ก่อเหตุเกิดจากปัจจัยของเหยื่อ ซึ่งไม่ค่อยมีความรู้สึกสำนึกผิดในกลุ่มของนักโทษที่ตั้งใจก่อเหตุ หรือในบางครั้ง มีความรู้สึกผิด แต่อ้างว่าเกิดจากการใช้สารเสพติด หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนขาดสติ ทำให้ผู้ก่อเหตุขาดการยับยั้งชั่งใจ และในนักโทษบางรายมีปัญหาด้านสุขภาพจิตร่วมด้วย

1.10 มีปมในวัยเด็ก ขาดความมั่นใจในตนเอง พบว่า นักโทษบางคนมีพฤติกรรมหรืออุปนิสัย

จำพวกขี้แพ้ อาจเกิดจากการถูกกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด หรือ พฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ซึ่งมักเกิดขึ้นในสังคมที่มีช่องว่างระหว่างผู้ที่มีพละกำลัง หรืออำนาจมากกว่าแสดงออกแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่าและมีโอกาสเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือที่เรียกว่า ถูกบูลลี่ (Bully) เป็นผลทำให้ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่รู้สึกผิดชอบชั่วดี มี

ความก้าวร้าว รุนแรง เจ็บ ไม่พูด เกิดความรู้สึกต่อต้านสังคม หรือมีปมบางอย่างในชีวิตในวัยเด็ก ต้องหาทางชดเชยความพึงพอใจ หรือเกิดจากความต้องการในการแก้แค้น บางคนมีพฤติกรรมที่เป็นคนที่ขาดความมั่นใจ ขาดการควบคุมอารมณ์ การใช้สติปัญญาในการตัดสินใจไม่พิจารณาไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจ ในบางคนรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำ เช่น รู้สึกว่ารูปร่างหน้าตาของตนไม่สามารถดึงดูดเพศตรงข้ามได้ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะ มาตรการ และความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังชาย เจ้าหน้าที่เรือนจำว่า นักจิตวิทยาที่ และนักอาชีววิทยา รวม 19 คน พบว่า ข้อเสนอแนะ มาตรการ และความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศนั้น สามารถแยกเป็นประเด็นที่สำคัญ 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 การปลูกฝังทางค่านิยมของเพศชาย-หญิง ในด้านคุณค่าการมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง และการปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องจากครอบครัว พบว่า ควรต้องมีการเริ่มต้นการปลูกฝังตั้งแต่สถาบันครอบครัว โดยเริ่มที่บ้านก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน การสอนให้เด็กไม่แบ่งแยกว่างานนี้เป็นของผู้หญิง งานนี้เป็นของผู้ชาย การที่ผู้ชายทำงานบ้านไม่ได้เป็นเรื่องเสียหาย การให้เกียรติและให้ความช่วยเหลือผู้หญิง เป็นเรื่องที่ควรกระทำ การเปลี่ยนทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลกับกระบวนการเรียนรู้และความคิดของเด็ก ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างบทบาทของหญิงและชายและจะเกิดความเท่าเทียมกันทางเพศได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการกระทำความผิดทางเพศได้ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของผู้ชายด้วย โดยควรเริ่มที่ครอบครัว ต้องมีการปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้อง ให้มีศีลธรรม ความยับยั้งชั่งใจ เพราะสถาบันครอบครัว ต้องหล่อหลอมให้เขาเป็นคนดีมีค่านิยมที่ถูกต้อง มีศีลธรรม ครอบครัวอบอุ่น ป้องกันการเข้าไปยุ่งกับยาเสพติด หรือสื่ออนาจารต่าง ๆ

2.2 การพิจารณาตนเองให้ดี อย่าให้เกิดหลงผิด หรือเกิดอารมณ์เพียงชั่วขณะ ให้ระงับอารมณ์ให้อยู่ เมื่อระงับได้เพียงชั่วเวลาหนึ่ง ก็จะไม่เกิดเหตุขึ้น และรู้จักการรักครอบครัวให้มาก

2.3 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพราะจะเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ระงับความต้องการของตนเองไม่ได้จนกลายเป็นต้นเหตุให้ก่อคดีขึ้นได้

2.4 ปรับบทลงโทษทางกฎหมายของคดีทางเพศในปัจจุบัน พบว่า รากฐานของปัญหาการคุกคามทางเพศที่ผ่านมา กระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบัน ใช้กระบวนการที่ยุติธรรม แต่ไม่ได้มุ่งแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อคืนสู่สังคม การลงโทษจึงมักจะถูกหยาบยกมาพูดถึงเพราะเป็นกระบวนการที่เห็นผลชัดมากกว่า แต่การที่จะเปลี่ยนคนนำไปสู่ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ มันอาจจะไม่เห็นผลใน 1-2 ปี แต่อย่างน้อยการพูดถึงเรื่องบทลงโทษทางกฎหมาย ก็เป็นการป้องปรามคนที่คิด หรือกำลังคิดที่จะก่อเหตุเหล่านั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 การปรับบทลงโทษให้หนักขึ้น โดยในบางกรณีได้รับการพิจารณาโทษน้อยไป ควรได้รับโทษหนักกว่าที่ได้รับอยู่ในบางกรณี เช่น ในกรณีข่มขืนแล้วฆ่าเหยื่อ ควรมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต หรือควรหนักกว่าที่พิจารณาโทษในปัจจุบัน หรือในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำ ไม่สมควรได้รับการพิจารณาลดโทษ เป็นต้น และถ้าในกรณีข่มขืนในครอบครัว อาจจะไม่เหมาะสมที่ต้องรับโทษหนัก แต่บางกรณีที่ไม่ตั้งใจ

ก็เหมาะสมที่จะพิจารณาโทษหนัก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ก่อเหตุ หรือคนที่ก่อเหตุเกิดความกลัวต่อผลของการกระทำผิดและยับยั้งชั่งใจก่อนที่จะตัดสินใจก่อเหตุ

2.4.2 การเพิ่มบทลงโทษด้วยการ “ฉีดยาให้ไข้ฝ่อ” พบว่า ส่วนใหญ่สนับสนุนและเห็นด้วย แต่ควรพิจารณาความรุนแรงตามกรณีของการก่อคดีเป็นสำคัญ การเพิ่มบทลงโทษเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ และทำให้นักโทษหรือผู้คนที่คิดจะก่อเหตุต่าง ๆ เกิดความกลัวที่จะก่อเหตุแต่ก็ควรมีการพิจารณาเป็นราย ๆ ทั้งนี้จำเป็นต้องไปดูที่กระบวนการยุติธรรม ดูเป็นแต่ละบุคคล กระบวนการสอบสวนของไทยยังไม่ได้เท่าที่ควร หากมีการปรับกระบวนการสอบสวนให้ดี ก็จะช่วยในการป้องกันเหตุและเป็นการพิจารณาการลงโทษด้วยความเป็นธรรมได้ แต่บางส่วนพบว่า มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีของบทลงโทษดังกล่าว คือ ป้องกันคนที่กำลังจะทำหรือมีความคิดที่จะทำความผิด ซึ่งหากกฎหมายรุนแรงจริง ๆ คนที่คิดจะก่อเหตุก็จะเกิดความรู้สึกกลัว ทำให้สามารถป้องกันได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนของข้อเสีย การเพิ่มโทษอาจทำให้ผู้ต้องหาข่มขืนแล้วฆ่าเหยื่อเพราะคิดว่าอย่างไรก็ได้รับโทษหนักอยู่ดี ซึ่งจะทำให้โอกาสที่เหยื่อจะรอดยากยิ่งขึ้น แต่ในบางมุมมองมีความเห็นว่า เป็นความผิดที่รุนแรงเกินไป โทษรุนแรงไม่เหมาะสมกับสิ่งที่ทำ ควรพิจารณาดูที่คดีว่าเป็นเช่นไร เหยื่อสมควรเพื่อแจ้งความเอาผิด หรือโดนบังคับข่มขืนใจ โดยดูจากเจตนาของการก่อเหตุเป็นหลักในการพิจารณาการรับโทษ

2.5 หลีกเลี่ยงสื่อลามก อนาจาร และภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจน และบังคับใช้อย่างจริงจังในการควบคุมการเผยแพร่สื่อลามก อนาจาร

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 19 คน โดยพบว่าสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมทางเพศ ประกอบด้วย 11 ประการ คือ 1) ลักษณะทางกายภาพของเหยื่อ เช่น รูปร่าง หน้าตา การแสดงออกของเหยื่อ การแต่งกายของเหยื่อ เป็นต้น ทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางเพศหรือต้องการแสดงออกทางอารมณ์ทางเพศที่รุนแรง และปัจจัยด้านโอกาสเอื้ออำนวย ลักษณะของเหยื่อ และตัวผู้ก่อเหตุ เป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมทางเพศ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุขมา อรุณจิต และ วุฒิพล มั่นเหมาะ ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศ สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้กระทำผิด/คนร้าย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เสพยาเสพติด ได้รับสิ่งยั่วยุจากสื่อ 2) ปัจจัยด้านเหยื่อ ได้แก่ อยู่ในภาวะเสพของมีนเมา รูปร่างหน้าตาดี แต่งกายล่อแหลม ครอบครัวยากจนไม่สมบูรณ์แตกแยกห่างเหิน มี 3) ปัจจัยด้านโอกาส ได้แก่ ความใกล้ชิดเนื่องจากเป็นคน รู้จักสนิทสนมกัน เหตุเกิดในเวลากลางคืน-ดึก และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงพื้นที่เปลี่ยว ลับตาคน 2) การเสพยาเสพติดหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมไปถึงปัญหาทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัยหรืออยู่ในแวดวงของยาเสพติดและอบายมุข สอดคล้องกับ สฤณี สืบพงษ์ศิริ (2560) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมอาชญากรรมข่มขืน ว่าสาเหตุจากความผิดปกติทางจิตใจ (Mental Disorder) ในลักษณะของการเป็นโรคจิต เช่น โรคหวาดระแวง (Paranoid) ปัญญาอ่อนและโรคทางสมอง (Organic Brain Diseases) ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป และกระทำความผิดโดยขาดการรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี

3) ปัญหาทางด้านสังคม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรืออยู่ในแวดวงของยาเสพติดและอบายมุข สอดคล้องกับ ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned: TRA) ที่อธิบายพฤติกรรมที่ควบคุมได้ด้วยตนเอง บุคคลที่มีเจตนาจะกระทำพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงมาจาก 2 ปัจจัยคือ 1. เจตคติต่อพฤติกรรมถูกกำหนด โดยความเชื่อเกี่ยวกับผลกระทบ 2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ถูกกำหนดโดยความเชื่อว่าคุณค่าหรือกลุ่มที่สำคัญ สำหรับเขาคิดว่าเขา ควรทำ/ไม่ควร ทำพฤติกรรมนั้นและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่า มีมากน้อยแค่ไหน ถ้าบุคคลเชื่อว่าคนอื่นหรือกลุ่มคนที่สำคัญต่อเขาเชื่อว่าเขาควรทำพฤติกรรมนั้น 4) เกิดจากการกระตุ้นทางเพศ สอดคล้องกับ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis Theory) ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ โดยพบว่า เมื่อมีเหตุการณ์สภาพแวดล้อมหรือเมื่อมีสิ่งเร้าต่าง ๆ มากระตุ้นให้เกิดความต้องการอย่างใดอย่าง หนึ่งสุดแล้วแต่กรณีจิตใจจะเกิดความขัดแย้งสองอย่างคือ การกระทำในสิ่งที่ถูก และการกระทำในสิ่งที่ผิด และ ยังสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยม (Feminist) ในระบบแนวคิดชายใหญ่ (Patriarchy) 5) การรับรู้สิ่งยั่วยุ ทางกามารมณ์จากสื่อต่าง ๆ 6) ความคุ้นเคยกับเหยื่อ 7) ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย สอดคล้องกับทฤษฎี การกระทำด้วยเหตุผล โดยบุคคลที่มีเจตนา จะกระทำพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงมาจาก 2 ปัจจัย คือ 1. เจตคติต่อพฤติกรรม และ 2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำให้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทั้งยัง สอดคล้องกับทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด หรือทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล ที่ว่ามนุษย์เป็นผู้มีเจตจำนงเสรี (Free will) และมีเหตุผล ซึ่งก่อนการตัดสินใจจะกระทำการสิ่งใดจะมีการคำนึงถึงผลเสียและผลประโยชน์ จึงไม่ คิดถึงและไม่มีความเกรงกลัวกฎหมาย 8) โอกาสเอื้ออำนวย ลักษณะของเหยื่อ และตัวผู้ก่อเหตุ 9) ความสามารถในการยับยั้งชั่งใจต่ำ 10) มีปมในวัยเด็ก ทำให้นักโทษก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศ ดังกล่าว ข้างต้น เกิดจากเหตุปัจจัยทั้ง 3 นั้นสอดคล้องกับ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการอธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ทั้งนี้ Ronald V. Clarke John Eck. (2003: 26) กล่าวถึงส่วนประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรม 3 ด้าน คือ 1) ผู้กระทำผิด/คนร้าย (Offender) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการ (Desire) จะก่อเหตุหรือลงมือกระทำความผิด 2) เหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของของผู้กระทำผิดหรือคนร้าย มุ่งหมาย กระทำต่อ หรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ 3) โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสมที่ผู้กระทำผิดหรือคนร้าย มีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมขึ้นได้ง่าย ทฤษฎี ดังกล่าวนี้นี้

มีการนำเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมหรือการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมได้ โดย ต้องพยายามทำให้องค์ประกอบของทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ด้านใดด้านหนึ่งหายไป ซึ่งจะทำให้ อาชญากรรมไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังได้เสนอแนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิด อาชญากรรมทางเพศ ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1) การปลูกฝังทางค่านิยมของเพศชาย-หญิง ในด้านคุณค่า การมีสิทธิเท่าเทียมกัน 2) การพิจารณาตนเองให้ดี อย่าให้เกิดหลงผิด 3) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 4) ปรับบทลงโทษทางกฎหมาย 5) หลีกเลี่ยงสื่อลามก อนาจาร สอดคล้องกับ

ทฤษฎีสตรีนิยมที่ต้องการปรับเปลี่ยนความคิดของสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกัน โดยพบว่าสาเหตุหนึ่งที่น่ามาสู่การใช้ความรุนแรง คือเกิดจากความเหลื่อมล้ำความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่ทำให้ผู้หญิงถูกกีดกัน และมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชาย จากการปลูกฝังในสังคมชายเป็นใหญ่ จนกลายเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างกันซึ่งเป็นการเพิ่มให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยทางความคิดมากยิ่งขึ้นเป็นสาเหตุที่น่ามาสู่การใช้ความรุนแรงกับผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่ออยู่บ่อยครั้ง วิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย คือ การปรับเปลี่ยนในด้านโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเป็นระบบ ปรับทัศนคติเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคมให้คนในสังคมเชื่อว่าผู้หญิงและผู้ชายแม้จะมีความแตกต่างกันแต่ทุกคนก็มีคุณค่าไม่ด้อยไปกว่ากัน และผู้หญิงก็ต้องพยายามที่จะยืนด้วยขาของตัวเองมากกว่าการพึ่งพิงผู้ชายเป็นหลัก และเรียกร้องเกี่ยวกับการป้องกันสิทธิต่าง ๆ ของตัวเอง และยังสอดคล้องกับทฤษฎีตัวแบบของการป้องกันอาชญากรรมที่ Jeffery (1971) เสนอแนวคิดแบ่งประเภทการป้องกันอาชญากรรมออกเป็น 3 ระดับ ในหนังสือชื่อ “Crime Prevention Through Environmental Design” ซึ่งประกอบด้วย 1) การป้องกันปฐมภูมิ 2) การป้องกันทุติยภูมิ 3) การป้องกันตติยภูมิ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ของสถาบันอาชญาวิทยาแห่งออสเตรเลีย ที่สรุปแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมไว้ 3 แนวทาง คือ 1) การป้องกันอาชญากรรมเชิงสภาพแวดล้อม (Environmental Crime Prevention) 2) การป้องกันอาชญากรรมเชิงสังคม (Social approach) 3) การป้องกันอาชญากรรมเชิงกระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice Approach)

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรดำเนินการควบคุมสื่อลามกอนาจารและสิ่งยั่วเย้าทางเพศ โดยอาจปิดเว็บไซต์หรือช่องทางในการเข้าถึงผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิดีโอ สิ่งพิมพ์ ที่สื่อแสดงในเรื่องการมอมเมาอย่างชัดเจน จริงจัง และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปราบปรามปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาตั้งแต่ต้นทาง

1.2 ภาครัฐควรกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งส่งเสริมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสมแก่วัย และรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของเพศชาย รวมทั้งส่งเสริมการมีความรู้และทักษะการต่อสู้ในการป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากบุคคลภายในและภายนอกครอบครัว

1.3 เรือนจำและทัณฑสถาน ควรปรับรูปแบบการฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำความผิดทางเพศ ให้สอดคล้องกับลักษณะหรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิด โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อนักโทษทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.4 รัฐบาล ควรมีมาตรการทางกฎหมายในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งการกระทำผิดต่อไป

1.5 ภาครัฐควรมีการกำหนดมาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย และการพิจารณาการพักโทษ หรือลดโทษ โดยอาจพิจารณาจากการกระทำความผิดซ้ำ หรือการประพฤติตนของผู้ต้องขังหลังจากที่ได้รับการพักโทษร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรส่งเสริมหรือรับปรึกษาการแก้ไขปัญหาทางครอบครัวในรูปแบบที่หลากหลาย ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ วิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ ทางอินเทอร์เน็ต หรือในรูปการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม เป็นต้น

2.2 ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมของสมาชิกภายในครอบครัวอย่างต่อเนื่องและเน้นกิจกรรมที่กระตุ้นการเห็นคุณค่าของกันและกันของบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกิจกรรมที่เน้นภาระหน้าที่ที่ควรปฏิบัติของหัวหน้าครอบครัว

2.3 ส่งเสริมการแต่งกายของผู้หญิงที่ไม่ล่อแหลม โปะ เปลือย เพื่อตัดโอกาสในการกระตุ้นให้เกิดการก่ออาชญากรรมทางเพศ

2.4 หน่วยงานรัฐต้องเข้มงวดกวดขันในการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมการปฏิบัติ ที่ถูกต้องตั้งแต่เด็ก

2.5 ผู้กระทำความผิดต้องได้รับการอบรม ปรับจิต ปรับทัศนคติและค่านิยม รวมถึงส่งเสริมอาชีพเพื่อให้สามารถออกไปประกอบอาชีพที่สุจริตได้

2.6 ควรมีการติดตาม เฝ้าระวังผู้ที่ได้รับการพักโทษ หรือได้รับการปล่อยตัว โดยให้มีการลงทะเบียนผู้ที่เคยกระทำความผิด รวมไปถึงการแจ้งผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวไปอาศัยอยู่ เพื่อช่วยกันป้องกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณร่วมด้วย โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้คำตอบในประเด็นมุมมองของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยในการก่ออาชญากรรมทางเพศ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมครบถ้วนในทุกมิติ

3.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ควรทำการศึกษาก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศของนักโทษอาชญากรรมในจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ได้แนวทางในการป้องกันการก่อเหตุอาชญากรรมทางเพศเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการวางแผนการแก้ปัญหาต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2559). พฤติกรรมอาชญากรในมุมมองทางจิตวิทยา: ศึกษากรณีทฤษฎีบุคลิกภาพ คดี Nathan Leopold และ Richard Loeb. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 2(3), 381-392.
- ศุภรัตน์ เสงี่ยมกุล. (2554). วิจัย : ยุวอาชญากรและเหยื่ออาชญากรรม. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 5(2), 15-22. สืบค้นจาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/JTJS/article/view/246000>.

- นราธิวัฒน์ ประภาสอน และ กฤษวรรธน์ โล่ห์วัชรินทร์. (2560). บทบาทและความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่ออาชญากรรมทางเพศในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 6(10). 5791 – 5801.
- พรศิริ มูลติชัย. (2541). *ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการกระทำผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน : กรณีการข่มขืนกระทำชำเรา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พุดพิงศ์ พุทธวงศ์. (2562). ปัจจัยการก่ออาชญากรรมทางเพศและพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์นำไปสู่การตัดสินคดีของผู้ต้องขังคดีข่มขืนกระทำชำเรา. *วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”*, 1(1), 375-382.
- สำรวจสุขภาพของผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศในกรุงเทพมหานคร (Health Survey : Sexual Violence Against Women in Bangkok). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรญา ปลั่งศรีสกุล. (2561). บทบาทของพนักงานสอบสวนหญิงในการสอบสวนคดีข่มขืนกระทำชำเรา: ศึกษาเฉพาะกรณีบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (สังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถุณี สืบพงษ์ศิริ. (2560). “พฤติกรรมอาชญากรรมข่มขืน”. *วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 1(1), 1-26.
- สุขมา อรุณจิต และ วุฒิพล มั่นเหมาะ. (2559). ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรม. *วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 2(1), 23-34. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/forensic/article/download/185415/130386/>.
- ศุภิกา ก้อนแพง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์และสะท้อนขวัญของผู้ต้องขังหญิงกรณีศึกษา: ทณฑสถานหญิงกลาง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 29(1), 104-114. สืบค้นจาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/viewFile/1181/1043>.
- Baker, K. K. (1997). Once a rapist? Motivational evidence and relevancy in rape law. *Harvard Law Review*, 563-624.
- Bartol, C. R. (1991). Predictive validation of the MMPI for small-town police officers who fail. *Professional Psychology: Research and Practice*, 22(2), 127.
- Clarke, R. V. & Eck, J. (2003). *Become a Problem Solving Crime Analyst In 55 small steps*. Retrieved from <http://www.popcenter.org/library/reading/pdfs/55stepsUK.pdf>.
- Herzberg, F. (1968). *One more time: How do you motivate employees* (Vol. 65). Boston, MA: Harvard Business Review.
- Jeffery, C. R. (1971). *Crime Prevention through Environmental Design*. Beverly Hills, CL: Sage
- Nelson, B. (2005). *Pelicans, cormorants, and their relatives*. Oxford University Press.

- North Carolina Wesleyan College. (2005). *Drawing the line: Sexual harassment on campus*. American Association of University Women Educational Foundation, 1111 Sixteenth St. NW, Washington, DC 20036.
- Owen, M. (2004). Sentencing guidelines with integrated offender risk assessment. *Federal Sentencing Reporter*, 16(3), 165-169.
- Turvey, B. (2005). Rapist Modus Operandi and Motive. *Rape Investigation Handbook*, 259.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมร่างทรงในเขตพื้นที่ จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรวรรณ ฤทธิอาจ¹ และสฤณี สืบพงษ์ศิริ²

วันได้รับบทความ: 21 ตุลาคม 2566 วันแก้ไข: 19 พฤศจิกายน 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 29 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการหลอกลวงเหยื่อของอาชญากรรมร่างทรง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมร่างทรง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เสียหาย คือผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมร่างทรงที่มีความเสียหายทางด้านทรัพย์สิน 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจ คือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยทำคดีเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร่างทรงที่มีการแจ้งความและจับกุมอาชญากรรมร่างทรง 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาและความเชื่อ คือผู้ที่ศึกษา มีความรู้และชำนาญการด้านศาสนา ทั้งนี้ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนรวมทั้งสิ้น 11 คน ผลการศึกษาค้นพบว่า รูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการหลอกลวงเหยื่อของอาชญากรรมร่างทรง มีทั้งหมด 4 วิธีการ คือ 1) การใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวจิตใจ 2) การแสดงละครโดยใช้กิริยาท่าทางและการจัดสภาพแวดล้อม 3) การหาลูกค้าผ่านการแนะนำจากผู้เคารพศรัทธาของตนแบบปากต่อปาก 4) มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหลายครั้ง และปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมร่างทรง ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน ประกอบไปด้วยปัจจัยทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยที่สื่อมีส่วนร่วมในการสร้างสถานะทางสังคม ให้แก่อาชญากรรมร่างทรง 2) ปัจจัยที่เกิดจากความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และโชคละตาที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่น 3) ปัจจัยที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ไร้บรรทัดฐาน 4) ปัจจัยที่เกิดจากความอ่อนแอทางสังคมหรือความอ่อนแอทางด้านชีวภาพ 5) ปัจจัยที่เกิดจากความหลงใหลในการเสี่ยงโชค และ 6) ปัจจัยที่เกิดจากการที่เหยื่อ หรือบุคคลใกล้ชิดของเหยื่อมีความคุ้นเคยกับอาชญากรรมมาก่อน

คำสำคัญ: การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม, ทฤษฎีอาชญาวิทยา, ร่างทรง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บทความ)

² อาจารย์ คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Factors Affecting the Victimization of Crimes Involving Spirit Mediumship in Bangkok Metropolitan Region

Korawan Ritart¹ & Sarit Seubponsiri²

Received Date: October 21, 2023 Revised Date: November 19, 2023 Accepted Date: November 29, 2023

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study patterns and methods used to deceive victims of criminals involving spirit mediumship, 2) to study the factors that make individuals victims of criminals involving spirit mediumship using a qualitative research methodology by conducting in-depth interviews from three groups of samples consisting of 1) victims who have experienced crimes involving spirit mediumship, 2) police officers who have worked on cases related to crimes involving spirit mediumship and have reported and arrested criminals involving spirit mediumship, and 3) experts in religion and beliefs with knowledge and expertise in religion. The study was conducted with samples in Bangkok Metropolitan Region, totaling 11 people. The results of the study found that according to the patterns and methods used to deceive victims of criminals involving spirit mediumship, there are four methods: 1) the use of psychology to persuade the mind, 2) the dramatics and setting up the environment, 3) the acquisition of customers through word-of-mouth referrals from devotees, and 4) multiple charges that have been made. Moreover, the factors that make individuals victims of criminals involving spirit mediumship are related to six factors including: 1) factors that the media contributes to the creation of social status for criminals involving spirit mediumship, 2) factors caused by superstition and local destiny, 3) factors caused by economic and social conditions without norms, 4) factors caused by social weakness or biological weakness, 5) factors caused by a passion for gambling, and 6) factor caused by the fact that the victim or the victim's close persons are previously familiar with the criminal.

Keywords: Victimization of Crimes, Criminology, Spirit Mediumship

¹ Graduate student, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding author)

² Lecturer, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

ความเชื่อเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกลงในสังคมการดำรงชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน ความเชื่อจะผูกพันกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย แม้ว่าปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตจะเปลี่ยนไปด้วยสภาพความเป็นอยู่ สภาพสังคม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างชาติ มีการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาตินั้นไม่เคยจืดจางลงไปตามกาลเวลาเลย ในประเทศไทยมีการนับถือศาสนาที่หลากหลายทั้งพุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู โดยมีคติการนับถือผีเป็นรากฐานของความเชื่อก่อนที่จะมีการเผยแพร่ศาสนาในดินแดนแถบสุวรรณภูมิ

ศาสนาผีมีมาตั้งแต่ยุคสมัยใดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด แต่ศาสนาผีได้ซึมซาบลงไปในวัฒนธรรมของมนุษย์ตลอดระยะเวลาหลายพันปีที่ผ่านมา คำว่า “ผี” เป็นภาษาตระกูลไต-ไท มีความหมายเดียวกับคำว่า “เทวดา” ในภาษาบาลี-สันสกฤต คือสิ่งที่มองไม่เห็น ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องแต่มีอิทธิฤทธิ์สามารถดลบันดาลสิ่งดีสิ่งเลวได้ (ณ.ศรีสะเกษ, 2565) ตามความเชื่อของศาสนาผีสามารถแบ่งได้สองประเภท คือ ผีบรรพชนและผีฟ้า เมื่อระดับผู้นำชุมชนเสียชีวิตลงก็มีความเชื่อว่าขวัญหรือวิญญาณจะลอยขึ้นไปบนฟ้าสถิตอยู่กับผีฟ้า และคอยคุ้มครองผู้คนเบื้องล่างให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ผีสามารถติดต่อกับมนุษย์โดยมีสื่อกลางเป็นร่างทรง ซึ่งร่างทรงต้องเป็นระดับผู้นำทางจิตวิญญาณหรือผู้นำชุมชน การประกอบพิธีกรรมเพื่อติดต่อสื่อสารกับผีจะมีเพียงการรักษาโรคและพิธีทำขวัญฟ้าฝนซึ่งเป็นพิธีที่ใหญ่ระดับชุมชน เพราะสังคมมนุษย์สมัยนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม พืชผลจะมากหรือน้อยล้วนขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศทั้งสิ้น

ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ.1000 เริ่มมีศาสนาอื่นเริ่มเข้ามามีอำนาจนั้นคือศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ในดินแดนแถบอุษาคเนย์ ผ่านการค้าขายและแลกเปลี่ยนกับชาวอินเดีย ศาสนาผีจึงเริ่มมีการผสมผสานกันจนกลายเป็นศาสนาผสม ถึงแม้ว่าทุกวันนี้ศาสนาพุทธจะเป็นศาสนาหลักในประเทศไทย และทุกความเชื่อจะต้องถูกต่อพ่วงด้วยหลักของศีลธรรมเสมอ แต่ในมุมมองทางพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อการบรรลุนิพพานหรือการพ้นทุกข์ทั้งปวง พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ดังนั้นการสอนเดรัจฉานวิชาไสยศาสตร์ หมอดู การทรงเจ้าและการปลุกเสกของศาสนาผีนั้นถือว่าเป็นเรื่องนอกพุทธ เนื่องจากวิชาเหล่านี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางกามสุข ไม่เป็นไปเพื่อบรรลุมรรคผล (พระสัทขัย ญาณวิโร, 2560, น.103) “เดรัจฉานวิชา” แปลว่า ขว้าง วิชาที่ขว้างทางที่จะไปสู่นิพพาน

สังคมไทยเป็นสังคมที่หลากหลาย ด้วยความเชื่อต่างๆทั้งเก่าทั้งใหม่ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีทั้งความเชื่อที่มาจากภายนอก และความเชื่อที่ผสมผสานกันอยู่ภายในความเชื่อเดิมจนเกิดเป็นความเชื่อที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบรัฐสมัยใหม่ ดังนั้นพิธีกรรมต่างๆที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้จึงไม่ได้มีแค่ผีพื้นเมืองดั้งเดิมอีกต่อไป มีการกำเนิดเทพเจ้าใหม่ๆ ทั้งที่เมื่อก่อนจะนิยมเป็นร่างทรงเทพเจ้าฮินดูและเทพเจ้าจีน เพราะปัจจุบันร่างทรงไม่ใช่แค่พื้นทางความเชื่อเท่านั้นแต่กลับมาในรูปแบบของธุรกิจอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการขายวัตถุมงคลต่าง ๆ เช่นสร้อยหิน ตะกรุด ซึ่งของเหล่านี้ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ขาย ถ้าผู้ขายมีชื่อเสียงมาก มูลค่าของวัตถุมงคลก็จะมากตามไปด้วยโดยที่แต่ละแหล่งที่มาราคาจะไม่เท่ากันถึงแม้ว่าจะเป็นวัสดุชนิดเดียวกันแต่ราคาก็ต่างกันไปมากน้อยแล้วแต่ความนิยม ความกดดันทางเศรษฐกิจในสังคมสมัยปัจจุบัน สร้างให้เกิด

รูปแบบที่หลากหลายของเครื่องรางและวัตถุมงคลซึ่งให้ผลต่อการดับทุกข์เพียงชั่วคราว (ทัศนธรรสขง ศรีกุลกรณ และคณะ, 2560, น.139)

ด้วยเหตุข้างต้นที่กล่าวมานี้ จึงเป็นที่มาที่ทำให้ธุรกิจหมอดูและร่างทรงเหล่านี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยอาศัยความเชื่อและความหวังของคนในสังคม จนกลายเป็นช่องทางหาเงินสำหรับมีงานชีพทั้งหลาย เพราะได้เงินมาอย่างง่ายดาย จำนวนเงินที่เยอะและรวดเร็วโดยอ้างเรื่องการทำบุญ ทำให้มีผู้ตกเป็นเหยื่อในธุรกิจนี้เยอะมากขึ้นในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการฉวยโอกาสบนความเชื่อ และความมกมายของคนเพื่อเรียกเอาค่าวัตถุมงคลในราคาที่แพง ค่าพิธีกรรม มีความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังวานั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 342 อนุมาตราที่2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำความผิดความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ(The Justice Group, ม.ป.ป.) ซึ่งอีกประเด็นหนึ่งก็ต้องพิจารณาว่าผู้ได้รับความเสียหายด้วยหรือไม่ เช่น มีผลกระทบต่อชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น

ความเชื่อจึงเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทั้งด้านดีและด้านร้ายของมนุษย์ ในยามที่จิตใจอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอคนเรามักจะมองหาที่พึ่งพิงทางจิตวิญญาณมากกว่ายอมรับความเป็นจริง อย่างเช่น การบนบานศาลกล่าว การเข้าหาร่างทรงเพื่อทำนายดวงชะตาและหวังว่าจะให้ร่างทรงเหล่านั้นชี้หนทางสว่างในชีวิตให้แก่ตน ด้วยเหตุนี้จึงไม่ทันได้ระวัง อาจเพราะคำพูดที่ดูน่าเชื่อถือ พิธีกรรมเช่นไหว้ที่ดูศักดิ์สิทธิ์ ความโลภและความทะเยอทะยาน ก็นำพามาซึ่งการเสียทรัพย์สินให้แก่มีงานชีพที่มาในรูปแบบของการอวดอ้างพลังเหนือธรรมชาติ สามารถรู้ชะตาฟ้าดินและติดต่อสื่อสารกับภูตผีปีศาจซึ่งเป็นความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลไม่สามารถพิสูจน์ได้ ไม่สามารถรู้ได้ว่ามีอยู่จริงหรือไม่ เป็นที่มาที่ทำให้ธุรกิจหมอดูและร่างทรงเหล่านี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยอาศัยความเชื่อและความหวังของคนในสังคม จนกลายเป็นช่องทางหาเงินสำหรับมีงานชีพทั้งหลาย เพราะได้เงินง่าย จำนวนเยอะ และรวดเร็ว ในปัจจุบันอาชญากรได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการหลอกลวงได้อย่างหลากหลายมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่าปัญหาการฉ้อโกงโดยการฉวยโอกาสจากเหยื่อที่มีพื้นฐานในการเชื่อเรื่องโชคชะตาให้หลงเชื่อ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญและใกล้ตัวอย่างมากที่คนในสังคมควรตระหนักถึงปัจจัยในการเกิดอาชญากรรมและสามารถนำมาปรับเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อหยุดยั้งการเกิดอาชญากรรมให้ลดน้อยลง เพราะเหยื่อเหล่านี้ มีทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เด็กวัยรุ่นไปจนถึงวัยชรา โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่หลงเชื่อง่ายและขึ้นชอบในความมกมายในเรื่องของโชคชะตา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องให้กับประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการหลอกลวงเหยื่อของอาชญากรร่างทรง
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง

ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตประชากร

ผู้วิจัยจะศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 3 กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 คน

- 1.1 ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรงจำนวน 4 คน
- 1.2 เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยทำคดีเกี่ยวกับอาชญากรร่างทรงจำนวน 3 นาย
- 1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาและความเชื่อที่มีความรู้ด้านไสยศาสตร์ ศาสนา และการประกอบพิธีกรรมจำนวน 4 คน

2) ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อง่ายต่อการเก็บข้อมูลจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินงานวิจัย 1 ปี ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2565 - ตุลาคม 2566

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎี Rational Emotive Behavior Therapy (REBT)

ทฤษฎี REBT (Albert Ellis, 1950, อ้างถึงใน จันทร์เพ็ญ ภูโสภา, บุญส่ง เทียมภักดี, สุทิน เจียมประโคน, 2565, น.3) มีแนวคิดที่ว่า อารมณ์ และเหตุผลของบุคคลมีความสัมพันธ์กัน โดยที่ความคิดและการรับรู้ต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ เป็นตัวก่อให้เกิดความรู้สึก ซึ่งผลต่อการกระทำของบุคคล คือทฤษฎีนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นทฤษฎี REBT จึงได้มองความเชื่อ ธรรมชาติของมนุษย์ (Belief on Nature of Human) ไว้ดังนี้

- 1) มนุษย์เราเกิดมาพร้อมความเชื่อที่สมเหตุสมผล และคนเรามักจะมีความโน้มเอียงที่จะรักตนเองและอยากพัฒนาตนเอง
- 2) ทุก ๆ ตรรกะความคิดมักจะส่งผลต่อพฤติกรรม อารมณ์ และมีอิทธิพลมากต่อการกระทำ
- 3) มนุษย์มักจะคิดตำหนิตนเอง ทำร้ายตนเองอยู่เสมอจนกระทั่งสูญเสียความเป็นตัวเองของตนออกไป

- 4) มนุษย์มักวางเงื่อนไขให้ตัวเองรู้สึกไม่สบายใจโดยการพูดหรือบอกตัวเองซ้ำซากด้วยความเชื่อที่ผิด ๆ

1.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเชิงสัญลักษณ์ของกอฟฟ์แมน (Dramaturgical Theory)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเชิงสัญลักษณ์ หรือทฤษฎีการละครของเอิร์ฟวิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman, 1922-1982, อ้างถึงใน วินัย ผลเจริญ, 2556) ได้แบ่งตัวตนออกเป็น 2 ชนิด คือตัวฉันทที่เป็นประธาน และตัวฉันทที่เป็นกรรม คือความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างตัวตนที่เป็นตัวของตัวเอง และตัวตนที่ถูกขัดเกลากทางสังคม กอฟฟ์แมน เห็นว่าเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันต่อกัน มนุษย์จึงต้องสร้างตัวตนบางอย่างและต้องเป็นตัวตนที่จะใช้เพื่อให้ได้การยอมรับในสังคม แต่แม้ในขณะที่เราแสดงตัวตนที่เราสร้างขึ้นออกไป ผู้อื่นก็อาจจะสามารถรับกวนการแสดงตัวตนนั้นของเราได้เสมอ มนุษย์จึงต้องเรียนรู้วิธีการที่จะควบคุมผู้อื่นให้อยู่ภายใต้การแสดงของตนเองให้ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่อาจจะรับกวนการแสดงนั้น ๆ ได้ และเราย่อมต้องมีความคาดหวังที่จะให้ผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยจะมีความเข้าใจในตัวตนที่เราแสดงออกไปให้เขารับรู้อย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ความคาดหวังอย่างหนึ่งที่เรามีสตต่อผู้ที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นคือความคาดหวังที่อยากจะให้เขาทำอะไรหรือไม่ทำอะไรบางอย่างที่เราคาดหวังอยากจะให้เขาทำให้เราด้วยความสมัครใจ กอฟฟ์แมนเรียกความสนใจหลักเช่นนี้ว่า “การจัดการให้เกิดความประทับใจ” (Impression Management)

หน้าเวที (Front Stage) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นฉาก (Setting) และส่วนที่เป็นส่วนหน้าของบุคคล (Personal Front) ฉากก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงตัวตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ ส่วนหน้าของบุคคลคือสิ่งที่ใช้ในการแสดงซึ่งผู้แสดงต้องนำของสิ่งนั้นติดตัวมาด้วยเมื่อต้องการแสดงและเป็นสิ่งที่ผู้ชมคาดหวังว่าจะต้องมี

หลังเวที (Back Stage) หลังเวทีเป็นพื้นที่ซึ่งเราสามารถแสดงออกได้ตามสบาย เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถแสดงให้ใครเห็นเบื้องหน้าของเราได้ทุกอย่างทุกอย่างอย่างจึงถูกนำมาใช้ลับหลังยามที่เราไม่ได้ทำหน้าทีนั้น ๆ แล้ว

นอกเวที (Outside) ข้างนอกหรือนอกเวทีเป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่หน้าเวทีหรือหลังเวที

1.3 ทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐานของ เดิร์คไฮม์

เอมิล เดิร์คไฮม์ (Emile Durkheim ค.ศ. 1858-1917, อ้างถึงใน อุนิชา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561, น.211) ได้อธิบายทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐานไว้ว่า หมายถึง สภาพไร้กฎเกณฑ์ของสังคมที่สลับซับซ้อนและประกอบด้วยความยากจน โดยคนจนมักจะมีโอกาสอย่างจำกัด อาชญากรรมมักจะเกิดขึ้นด้วยสาเหตุที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างฉับพลันเท่านั้น เช่นสภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย คุณภาพชีวิตของคนในสังคมเริ่มตกต่ำลง ส่งผลให้กฎเกณฑ์โดยทั่วไปของสังคมได้แตกสลายลงและจึงตกอยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมได้จึงทำให้สังคมต้องตกอยู่ในสภาพที่ไร้บรรทัดฐานโดยปราศจากกฎเกณฑ์มาควบคุมให้สังคมเป็นระเบียบแบบแผน

1.4 คำอธิบายของ เมอร์ตัน เกี่ยวกับทฤษฎีไร้บรรทัดฐาน

โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Robert K. Merton, 1970, อ้างถึงใน อุนิชา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561) ได้เสนอแนวทางการคิดไว้ว่า สังคมทุกสังคมมีสิ่งธรรมดาอยู่ 2 สิ่ง คือ ประการแรก มีเป้าหมาย

ทางสังคม (Cultural Goals) ที่ทุกคนปรารถนาที่จะได้รับสถานะทางสังคมที่เท่าเทียมกัน มีความมั่งคั่งร่ำรวยที่เหมือน ๆ กัน ประการสอง มีวิธีการทางสังคม (Institutionalized Means) ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยวิธีการนี้อาจจะแยกออกได้เป็น 2 แบบคือ วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย และ วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อต้องการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายบางครั้งจึงไม่สนใจวิธีการที่เหมาะสมจึงเลือกที่จะไม่สนใจวิธีการที่ถูกที่และเลือกใช่วิธีการที่ผิดกฎหมายของสังคมในที่สุด

1.5 ทฤษฎีวิวัฒนาการของ โคเฮน

อัลเบิร์ต เค. โคเฮน (Albert K. Cohen) ได้เขียนหนังสือเรื่อง Delinquent Boy: The Culture Of The Gang (เด็กกระทำความผิด: วัฒนธรรมของแก๊ง) ขึ้นในปี ค.ศ. 1955 เขาได้อธิบายว่า **วัฒนธรรม** เกิดขึ้นในย่านของคนจน โดยใช้มาตรฐานของคนชนชั้นกลางมาเป็นตัวกำหนด เด็กชนชั้นกลางจะต้องเผชิญกับความคาดหวังเหล่านี้ เช่น การประสบความสำเร็จ การบรรลุเป้าหมายบางอย่างเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีเด็กในทุก ๆ ชั้นชั้นต้องมารวมตัวอยู่ด้วยกัน และเป็นธรรมดาที่จะมีข้อเปรียบเทียบ และแข่งขันกันในเรื่องฐานะความเป็นอยู่โดยอาศัยเกณฑ์ในการดำรงชีวิตของชนชั้นกลางเป็นหลัก และเด็กชนชั้นกลางก็อยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะมีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่า

เมื่อเด็กชนชั้นกลางตกอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าดังกล่าว บางคนก็พยายามทำความดีต่อไป ทั้ง ๆ ที่ก็ยังมีความยากจนอยู่เช่นเดิม บางคนก็ยอมรับและยึดวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง บางคนก็ปฏิเสธมาตรฐานความเป็นอยู่ของชนชั้นกลางโดยสิ้นเชิง และคนกลุ่มนี้มักสร้างค่านิยมใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อให้มีความตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง ค่านิยมที่สร้างขึ้นใหม่นี้มีข้อที่สำคัญอยู่ 6 ประการคือ (Wolfgang, Savitz, And Johnston, (eds.) 1970: 286-291)

1) การมองไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ (Non-utilitarian) การกระทำบางอย่างก็ไม่ได้ทำเพื่อให้เกิดประโยชน์ แต่กระทำเพื่อสนองต่ออารมณ์ของตนเอง หรือเพื่อความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

2) การผูกพยาบาท (Malice) กลุ่มคนเหล่านี้มักจะรู้สึกดีที่ทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์และเดือดร้อน เพราะการกระทำต่าง ๆ ของตน เช่นมีความสุขเมื่อได้กระทำความผิดต่อใครสักคน และยังมีความทำหายอย่างไม่เกรงกลัวต่อค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนอีกด้วย

3) การทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม (Negativism) เป็นเป็นการทำลายค่านิยมในวัฒนธรรมของชนชั้นกลาง มักจะชอบทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามต่อค่านิยมในสังคมเสมอ อะไรที่เป็นที่ยอมรับของคนชนชั้นกลางทั่วไปกลุ่มคนเหล่านี้มักจะปฏิเสธและทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามเสมอ

4) ทำได้สารพัด (Versatility) กลุ่มคนเหล่านี้มักจะนิยมกระทำความผิดได้อย่างหลากหลาย ยังมีความประพฤติไปในทางประสกร์ร้ายต่อผู้อื่น เช่นทำตัวหยาบคาย รุนแรง ปาเถื่อน ชอบละเมิดสิทธิของผู้อื่นเป็นประจำ เป็นต้น

5) การแสวงหาความสุขเพียงชั่วครู่ชั่วยาม (Short-run Hedonism) คนเหล่านี้มักจะไม่ฟังความสนใจไปที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งในระยะยาว ไม่มีการวางแผนการดำเนินชีวิต ไม่มีการวางแผนในการใช้เวลาให้คุ้มค่า หรือไม่ฝึกฝนในเรื่องการแสวงหาความรู้หรือความชำนาญใด ๆ แต่เพียงแค่อต้องการใช้ชีวิตอยู่ไปวัน ๆ

ชอบความเร่งด่วน ชอบทำในสิ่งที่ตื่นเต้น ขาดความอดทน ขาดความรอบคอบ ไม่สนใจในคุณภาพชีวิตในระยะยาว

6) ความเป็นอิสระของกลุ่ม (Group Autonomy) คนกลุ่มนี้มักจะไม่มีความแยแสต่อกฎเกณฑ์ข้อห้ามใด ๆ ทางสังคม ยกเว้นความต้องการของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างเหนียวแน่น และมีความหยิ่งจองหอง มักจะไม่มีความแยแสต่อผู้คนกลุ่มอื่น ๆ รู้สึกอยากทำตนเป็นปฏิปักษ์และขัดขืนต่อข้อห้ามทางสังคม ผู้ที่เข้ามารวมกลุ่มก็ชอบที่จะทำอะไรตามใจตัวเองอยู่ก่อนแล้ว เมื่อมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม ก็มักจะชอบทำอะไรเอาแต่ใจตนเอง มีความเป็นอิสระไม่มีความนับถือหรือยึดถือข้อห้ามใดๆของสังคม (Albert K. Cohen, 1955, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561, น.213-215)

1.6 ทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นล่างของ มิลเลอร์

วอลเตอร์ บี. มิลเลอร์ (Walter B. Miller, 1958, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561, น.217-219) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกันได้เสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นต่ำว่า การกระทำผิดในหมู่ชนชั้นล่างนั้นเกิดจากการยึดถือการปฏิบัติตนที่มีอย่างเฉพาะกลุ่ม ซึ่งการประพฤติปฏิบัติตนมักจะมีมาตรฐานตรงกันข้ามกับแนวทางในการปฏิบัติของเหล่าชนชั้นกลาง

1) การก่อความเดือดร้อน (Trouble) สำหรับผู้ชายนั้นมักจะมีค่านิยมการก่อความเดือดร้อนเกิดจากการต่อสู้ เช่นการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ส่วนผู้หญิงมักจะมีค่านิยมในทางเพศเป็นต้น

2) ความเป็นนักเลงโต (Toughness) ความเป็นนักเลงโตในที่นี้หมายถึงลักษณะของผู้ชายในหมู่ชนชั้นล่าง ที่ต้องการแสดงความเป็นชายชาติร็อกมาให้ปรากฏ มีการใช้กำลังในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงสามารถทำให้ให้เพศตรงข้ามมองเห็นว่าตนคือผู้ที่แข็งแกร่งที่สุด โดยไม่มีการแสดงอาการของความหวาดกลัว

3) ความมีเล่ห์เหลี่ยม (Smartness) หมายถึง มีความสามารถที่จะหลอกลวง หรือต้มตุ๋นผู้อื่นได้ ขณะเดียวกันก็มีความสามารถที่จะหลบเลี่ยงมิให้ผู้อื่นต้มตุ๋นตนเองได้ มักจะชอบดึงผู้อื่นให้เข้ามาอยู่ในสถานะที่ตนเองอยู่ฐานะได้เปรียบ

4) การชอบความตื่นเต้น (Excitement) หมายถึง การกระทำที่มีความเร้าอารมณ์ ให้มีความน่าตื่นเต้นสนุกสนาน

5) การเชื่อโชคชะตา (Fate) การเชื่อเรื่องโชคชะตานี้ เป็นความเข้าใจที่ว่ามีอำนาจเบื้องบนคอยควบคุมชีวิตไว้ เป็นอำนาจที่ยากแก่การควบคุม

6) ความมีอิสรภาพ (Autonomy) เป็นการไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ใด ไม่ต้องการให้ใครมาคอยบีบบังคับ และยังพยายามที่หาทางออกจากกฎระเบียบทางสังคมที่ตนโดนบังคับอีกด้วย

1.7 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของ ชัทเทอร์แลนด์

ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) เป็นทฤษฎีที่ เอ็ดวิน เอช. ชัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) ได้ตั้งขึ้นโดยได้ให้ความสนใจในเรื่องความถี่ ความเข้มข้น และความสำคัญของการติดต่อกันในสังคมให้มากกว่าที่จะสนใจในเรื่องลักษณะของบุคคลหรือ ลักษณะของสิ่งแวดล้อมภายนอก มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1) พฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมมักเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2) พฤติกรรมของอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้โดยการมี การโต้ตอบกับผู้อื่นผ่านการติดต่อสื่อสารกัน

3) การเรียนรู้ของอาชญากรมักเกิดขึ้นจากความสนิทสนมกันภายในกลุ่ม

4) เมื่อมีการเรียนรู้พฤติกรรมของอาชญากร การเรียนรู้มักจะประกอบด้วยเทคนิคในการประกอบอาชญากรรม บางครั้งก็เป็นวิธีที่ซับซ้อนบางครั้งก็เป็นวิธีที่ง่าย และทิศทางของแรงจูงใจ มักจะมีแรงกระตุ้นหรือมีการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

5) การที่อาชญากรจะมีแรงจูงใจและแรงกระตุ้นโดยการพยายามเรียนรู้จากเงื่อนไขที่ว่า กฎหมายใดควรจะปฏิบัติตามหรือไม่ควรจะปฏิบัติตาม

6) บุคคลจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดก็เพราะมีเงื่อนไขกำหนดให้ชอบที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าเงื่อนไขที่ไม่ให้ทำอย่างนั้น เช่นชอบที่จะลักขโมยของที่ตนเองอยากได้แต่ไม่คิดที่จะซื้อเอง ข้อนี้เป็นหลักการสำคัญของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน

7) กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรโดยการมีสัมพันธ์แบบอย่างในการเป็นอาชญากร หรือ อาชญากรมีกลไกต่าง ๆ ในการเรียนรู้ทำนองเดียวกับการเรียนรู้ในเรื่องเรื่องอื่น ๆ

8) การมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันอาจจะผันแปรไปตามความถี่ ความนาน การจัดลำดับก่อนหลัง และความรู้สึกแรงกล้า

9) พฤติกรรมอาชญากร เป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมโดยทั่วไป แต่ไม่ได้หมายความว่าคนเรากระทำความผิดเพราะมีความต้องการและค่านิยมโดยทั่วไปนั้น ก็ไม่ถูกต้องไปเสียทีเดียวทั้งหมด เพราะพฤติกรรมที่ไม่เป็นอาชญากรรมก็แสดงถึงความต้องการและค่านิยมแบบเดียวกัน (Sutherland and Cressey, 1970: 75-76, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561, น.223-224)

1.8 ทฤษฎีแบบแผนในการดำเนินชีวิต (The Lifestyle Theory)

ผู้ก่อตั้งทฤษฎีนี้คือ ฮินเดอร์แลงก์ กอตเฟรดสัน และการโรฟาโล (Hindelang, Gottfredson, and Garofalo, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561, น.31) มีใจความว่า บุคคลที่จะตกเป็นเหยื่อในการก่อเหตุอาชญากรรมของเหล่าอาชญากร ย่อมขึ้นอยู่กับแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ชอบขับรถเร็ว ชอบดื่มสุราจนเมามายไม่ได้สติ ชอบในการเสี่ยงโชคในการเล่นพนันขั้นต่อ เป็นต้น

1.9 การจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดย Hentig

เฮนติก (Hentig) (Mendelsohn, 1977, อ้างถึงใน วรารัตน์ แสงดำ, 2560, น.9-10) ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยอาศัยปัจจัยทางจิต สังคม และลักษณะทางร่างกายของเหยื่อเป็นหลัก ในการกำหนดประเภท โดยได้แยกเหยื่อออกเป็น 13 ประเภท คือ

1) ผู้เยาว์ (The Young) เป็นผู้ที่อ่อนแอและขาดประสบการณ์ ง่ายแก่การถูกทำร้าย เนื่องจากสภาพร่างกายที่ยังไม่โตเต็มวัย ยังไม่มีความยับยั้งชั่งใจโดยหลักของศีลธรรมซึ่งมีไม่มากพอ ความคิดความอ่านจึงยังไม่สามารถรู้เท่าทันอาชญากร จึงตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสียเปรียบต่อเหล่าอาชญากรเสมอ

2) ผู้หญิง (The female) เป็นเพศที่มีความอ่อนแอทั้งในด้านสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้มากกว่าเพศอื่น ๆ เช่นการฆาตกรรมและอาชญากรรมทางเพศ อาชญากรรมนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศชายเพราะเพศชายนั้นยอมกำลังมากกว่าเพศหญิง

3) คนแก่ (The Old) คนแก่มักตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่นโดนหลอก โกงเงิน หรือแม้กระทั่งโดนฆาตกรรม เพราะคนแก่มีความอ่อนแอทางด้านร่างกาย ความอ่อนแอทางด้านจิตใจ เพราะความโดดเดี่ยว เป็นเหยื่อที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการประกอบอาชญากรรมของอาชญากร ต้องมีผู้ดูแลที่มีความสามารถมากพอมาปกป้องดูแล

4) คนที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (The Mentally defective and Other mentally) พวกวิกลจริต พวกติดยาเสพติด มักจะมีความรู้สึกนึกคิดที่ไม่สมบูรณ์เท่ากับคนปกติอีกทั้งสติสัมปชัญญะยังไม่ครบถ้วน จึงตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่าย

5) พวกที่อพยพมาจากที่อื่น (The Immigrants) เป็นผู้มีปัญหาในการปรับตัววัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ ประกอบกับคนส่วนใหญ่ในสังคมมักจะไม่นิยมนับและไม่เข้าใจถึงความยากลำบากในการปรับตัว ทำให้อาชญากรเล็งเห็นโอกาสที่จะประกอบอาชญากรรมกับคนกลุ่มนี้

6) พวกชนกลุ่มน้อย (The Minorities) มีสถานะเหมือนกันกับผู้ที่ต้องอพยพจากถิ่นฐานบ้านเกิด ชนกลุ่มน้อยเป็นผู้ที่ได้รับความไม่เท่าเทียมกับประชากรส่วนใหญ่ทั้งด้านกฎหมายและด้านความเป็นจริง ตลอดจนได้รับการปฏิบัติจากคนในสังคมอย่างอคติทำให้เกิดความโดดเดี่ยว และต้องตกเป็นเหยื่อของอาชญากรในที่สุด

7) พวกที่เป็นคนโง่โดยกำเนิด (The Dull Mormal) คนโง่เขลานั้นเกิดมาเพื่อเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยแท้จริง อาชญากรมักจะใช้ความโง่เขลาของเหยื่อเองมาเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรม

8) พวกที่มีใจหดหู่ (The Depressed) เป็นผู้บกพร่องจากภาวะทางจิตใจ เกิดความหดหู่และสิ้นหวัง มีภาวะจิตใจที่ไม่สมบูรณ์เหมือนคนปกติทั่ว ๆ ไป คนกลุ่มนี้มักจะมีอาการที่เฉื่อยเมยและยอมจำนนต่อทุกสิ่งทุกอย่างโดยง่ายดาย จึงมีโอกาที่จะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรในที่สุด

9) พวกโลภ (The Acquisitive) อาชญากรสามารถอาศัยความโลภของตัวเหยื่อนั้นเองมาเป็นแรงจูงใจทำให้คนโลภและโง่เขลายอมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

10) พวกเสเพล (The Wanton) เป็นกลุ่มคนที่ยังไม่มีสาเหตุในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างแน่ชัด

11) พวกโดดเดี่ยวและคนอกหัก (The Lonesome and The Heartbroken) การเป็นผู้ที่กำลังเผชิญอยู่กับความโดดเดี่ยวอ้างว้าง ต้องการคนมาปลอบใจเพื่อบรรเทาอาการสิ้นหวัง หรือเพียงแค่มีคนมารับฟังปัญหาทุกข้อใจเท่านั้น มักจะตกเป็นเหยื่อของการประสังค์ต่อทรัพย์สิน ฆาตกรรม การฉ้อโกงและการข่มขู่ได้ง่าย

12) พวกที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The Tormentor) เช่น คนที่ป่วยมาเป็นเวลานานและสร้างความตึงเครียดให้แก่คนรอบ ๆ ตัว จนตึงตายเป็นเหยื่อในสถานการณ์ตึงเครียดที่ตนเองสร้างขึ้นมาด้วยตนเอง

13) พวกที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง (The Blocked, Exempted and Fighting)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รตพร ปัทมเจริญ (2544) เรื่องกระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง: กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่าการเข้าสู่การเป็นร่างทรงสามารถแบ่งกระบวนการดังกล่าวออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่หนึ่ง เจื่อนไขที่นำมาสู่การเป็นร่างทรง พบว่าความเจ็บป่วยเป็นจุดหักเหของบุคคลที่ตัดสินใจเข้าสู่การเป็นร่างทรง ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงอัตตะได้เกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์กับบุคคลที่สำคัญ ระยะที่สอง การเข้าสู่การเป็นร่างทรงในระยะนี้การที่บุคคลได้ประกอบพิธีกรรมเข้ารับการเป็นร่างทรงและได้รับคำแนะนำจากร่างทรงที่เป็นครูทำให้บุคคลได้เป็นร่างทรงที่สมบูรณ์ ระยะที่สามคือระยะของการดำรงความเป็นร่างทรง การปฏิสังสรรค์กับผู้มีรับบริการมีความสำคัญต่อการดำรงสถานภาพของร่างทรง

พลิสสุภา พจนะลาวัณย์ (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : กรณีแชร์ลูกโซ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของแชร์ลูกโซ่ในประเทศไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของแชร์ลูกโซ่ และแนวทางการแก้ไขปัญหการตกเป็นเหยื่อแชร์ลูกโซ่ ผลการศึกษาพบว่า มีแชร์ลูกโซ่ในประเทศไทย 3 รูปแบบ 1) รูปแบบของแชร์ลูกโซ่ที่ใช้วิธีการขายสินค้าและบริการที่มีลักษณะชักชวนให้ร่วมเล่นแบบปากต่อปาก 2) รูปแบบแชร์ลูกโซ่ที่ใช้วิธีชักชวนให้มาเป็นสมาชิกจะมีลักษณะเหมือนยุคอดีต แต่เน้นการหาสมาชิกมากกว่า 3) รูปแบบแชร์ลูกโซ่ที่ใช้วิธีการให้ความรู้และสื่อสังคมออนไลน์ เน้นสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือหาสมาชิกเข้าร่วม

พิสิฐ รัชังวงษ์ และประพนธ์ สหพัฒนา (2562) เรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ 3) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้สูงอายุเรียงความสำคัญ 3 ลำดับแรก คือ ด้านอารมณ์และจิตใจ รองลงมาคือด้านทรัพย์สิน และด้านการถูกหลอกลวง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ(ด้านการใช้ชีวิต,ด้านสุขภาพ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย(ประเภทที่พักอาศัย, ระบบเฝ้าระวัง, ไฟส่องสว่างบริเวณที่ว่างของบ้าน, การดูแลและบำรุงรักษา)

ญาณิศา วงศ์ทองบาง (2564) จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพฯ ผลวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมด้านทรัพย์สินมากที่สุด รองลงมาคือด้านชีวิต 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ อายุระดับการศึกษา

สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างกัน 3) การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก โดยไปในทิศทางเดียวกันและมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางโดยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 4) ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด คือปัจจัยด้านพฤติกรรม มีผลรองลงมาคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจึงต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1.1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) คือการศึกษาค้นคว้าจาก หนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รายงานการวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการใช้เครื่องมือแบบกึ่งโครงสร้าง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 11 คน ประกอบด้วย บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมร้ายแรงจำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยทำคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรงจำนวน 3 นาย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาและความเชื่อจำนวน 4 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้เครื่องมือแบบกึ่งโครงสร้าง และมีการกำหนดคำถามที่จะใช้ถามบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ล่วงหน้า เป็นคำถามปลายเปิดที่ไม่กีดตัน และจะขออนุญาตเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึกและใช้เครื่องมือบันทึกเสียง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในบทสนทนาต่าง ๆ ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง โดยบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเดียวกันจะได้รับชุดคำถามที่เหมือนกัน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์เป็น 3 ชุดสำหรับบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละกลุ่ม

3. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตระหนักถึงการดำเนินการตามหลักจริยธรรมในคน และมีการยื่นขออนุมัติการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต เอกสารรับรองเลขที่ COA. No. RSUERB2023-119 โดยผู้วิจัยให้ความเคารพในตัวตนของบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุก ๆ ท่าน โดยการขอความยินยอมด้วยความสมัครใจ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ต่างๆของการทำวิจัยอย่างชัดเจนและไม่ปิดบัง พร้อมทั้งมีการลงนามเพื่อยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถยกเลิกหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ โดยจะไม่เกิดผลเสียใดๆ ต่อบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ โดยจะไม่มีการระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนตัวใด ๆ จะมีการเปิดเผยเพียงแค่ว่าข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลทั้งหมดทันทีเมื่อการวิจัยครั้งนี้สิ้นสุดลง

ผลการวิจัย (Results)

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการหลอกลวงเหยื่อของอาชญากรร่างทรง

จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยทำคดีเกี่ยวกับอาชญากรร่างทรง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาและความเชื่อ รวมทั้งหมด 11 คน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจทั้งสิ้น จำนวน 4 วิธีการ ดังนี้

1.1 การใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวจิตใจ

โดยการใช้จิตวิทยาในการค่อย ๆ หลอกลวง เพื่อให้เหยื่อยอมเปิดใจเล่าเรื่องราวปัญหาชีวิตให้ฟัง และอาศัยฉวยโอกาสจังหวะที่เหยื่อกำลังระบายปัญหาชีวิตพูดจี้จุดเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อกำลังอยู่ในสภาวะที่จิตใจเกิดความอ่อนแอ และด้วยประสบการณ์การประกอบอาชีพร่างทรงทำให้อาชญากรนั้นรู้อยู่แล้วว่า บุคคลที่เข้ามาต้องมีวัตถุประสงค์หรือมีความทุกข์อะไรบางอย่าง จึงทำให้อาชญากรร่างทรงสามารถจับจุดและหาช่องทางในการพูดเพื่อโน้มน้าวให้เหยื่อหลงเชื่อและศรัทธาได้ในที่สุด

1.2 การแสดงละครโดยใช้กิริยาท่าทางและการจัดสภาพแวดล้อม

โดยการทำให้บริเวณด้านหน้าหรือสถานที่ทรงเจ้ามีบรรยากาศที่เข้มขลังดูน่ากลัวเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าเรื่องเหนือธรรมชาตินั้นมีอยู่จริง และตัวของอาชญากรร่างทรงมีเทพเจ้าประทับลงบนร่างจริง ๆ ด้วยการแสดงกิริยาท่าทางที่เปลี่ยนไปตามลักษณะของเทพเจ้าในจินตนาการว่าจะต้องเป็นอย่างไรบ้าง เลือกใช้โทนเสียงรวมทั้งคำพูดที่แปลกออกไปจากเดิมเปรียบเสมือนกับการแสดงละคร มีการจัดฉากบนเวทีให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงเพื่อเสริมให้ผู้ชมทั้งหลายเชื่อว่านักแสดงได้กลายเป็นตัวละครในบทบาทนั้น เพื่อให้เหยื่อเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดงและเชื่ออย่างสนิทใจว่ามีการลงประทับของเทพเจ้าจริง ๆ

1.3 การหลอกลวงผ่านการแนะนำจากผู้เคารพศรัทธาของตนแบบปากต่อปาก

เนื่องการประกอบอาชีพและธุรกิจด้านร่างทรงมีลักษณะที่เป็นที่รู้จักของคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นจึงต้องอาศัยการหลอกลวงแบบปากต่อปากจากลูกศิษย์ที่ศรัทธาในตัวตนของร่างทรงอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว บางครั้งคนเหล่านี้ก็มีส่วนรู้เห็นหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในการเป็นนายหน้าหลอกลวงให้กับร่างทรง เมื่อคนใกล้ชิดตัวมีปัญหาอยากเข้าหาร่างทรงหรือหมอดูก็จะมีการแนะนำกันแบบปากต่อปาก ลักษณะคล้ายกับการประชาสัมพันธ์สินค้าให้คนรู้จักต่อกันไปเรื่อย ๆ เป็นกลยุทธ์การตลาดแบบหนึ่งในการประกอบธุรกิจ

1.4 มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหลายครั้ง

ในการประกอบพิธีแต่ละครั้ง ก็ต้องจ่ายเงินเข้าบูชาวัตถุมงคลหรืออุปกรณ์ในการประกอบพิธี ซึ่งส่วนใหญ่ในตำหนักร่างทรงมีไว้คอยให้บริการอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายที่เราเรียกกันว่า “ค่าครู” แยกอีกส่วนหนึ่ง ส่วนใหญ่ก็จะให้ตามจำนวนที่ตกลงกันซึ่งแต่ละคนอาจจะให้เท่ากันหรือไม่เท่ากัน ถ้าศรัทธามากก็ให้มากตามกำลังทรัพย์ที่มี และวิธีการของอาชญากรร่างทรงก็จะมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเป็นรายละเอียดย่อยอีก เช่น บุคคลนี้มีเคราะห์หนักต้องเข้าพระพุทธรูป และต้องเข้าผ้าไตรจีวรด้วย เนื่องด้วยร่างทรงส่วนใหญ่มักจะยกเหตุผลว่า เงินที่เหยื่อจ่ายมาจะรวบรวมไปทำบุญให้เพื่อให้เหยื่อได้รับบุญกุศลและเป็นการสะเดาะเคราะห์เหยื่อจึงยอมจ่ายได้หลายครั้งในราคาที่สูงเกินความเป็นจริงนั่นเอง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง

2.1 ปัจจัยที่เกิดจากสื่อมีส่วนร่วมในการเผยแพร่และสร้างสถานะทางสังคมให้แก่อาชญา

กรร่าทรง

เนื่องจากผู้คนในสังคมปัจจุบันมีการเสพสื่อในทุกแพลตฟอร์มไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์หรือสื่อโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นรายการโทรทัศน์ ข่าว หรือละคร เช่นการประทับทรงออกสื่อเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวช่วยที่สำคัญมากในการเผยแพร่สถานะความมีตัวตนของร่างทรงให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้ทุก ๆ คนสามารถเข้าถึงตัวอาชญากรร่างทรงได้ง่าย จนตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรงเพราะการที่เราเสพสื่อทุก ๆ วันประกอบกับสภาวะทางสังคมที่บีบคั้นทำให้เรารู้สึกอยากประสบความสำเร็จดังเช่นคนอื่น ๆ แต่ก็เกิดความเหนียวแน่นที่จะต่อสู้กับปัญหาด้วยตนเอง จึงเป็นเรื่องง่ายที่เราจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสภาวะเช่นนี้

2.2 ปัจจัยที่เกิดจากความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และโชคชะตาที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่น

ด้วยคนในสังคมไทยยังคงมีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ความเชื่อก็มักจะเปลี่ยนเป็นความงมงายอย่างไม่มีเหตุและผล จนทำให้คนเราได้คิดตรึกตรองให้ถี่ถ้วนและไม่ทันได้ระวังตัว การปลูกฝังความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ภูตผีปีศาจ และหมอผีร่างทรงให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย ในแต่ละพื้นที่ก็จะมีวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป แต่เราก็สามารถเห็นได้ชัดว่าไม่ว่าจะเป็นประเพณีการประกอบพิธีกรรมของภาคใดในประเทศไทย ร่างทรงก็มักจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมเสมอ เมื่อนุญช์เริ่มไม่สามารถควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ก็มักจะกล่าวโทษว่าเป็นเพราะโชคชะตาของตนนั้นไม่ดีจนเริ่มมองหาที่พึ่งพาทางจิตใจ จึงเป็นสาเหตุในการเข้าหาหมอดูร่างทรงด้วยสภาพจิตใจที่อ่อนไหวและอ่อนแอนี้เองทำให้อาชญากรร่างทรงเล็งเห็นโอกาสในการเข้าหาเพื่อก่ออาชญากรรมและทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อในที่สุด

2.3 ปัจจัยที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ไร้บรรทัดฐาน

เนื่องด้วยสภาวะสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเกิดวิกฤตการบางอย่างที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในทันที เมื่อผู้คนในสังคมเริ่มเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตจนต้องไขว่คว้าหาที่พึ่งพิงทางใจ สามารถสังเกตได้ว่าเมื่อใดก็ตามที่สังคมเกิดสภาวะที่ล้มเหลว ความเชื่อแปลก ๆ เทพเจ้าแปลก ๆ ก็มักจะเริ่มถือกำเนิดขึ้นบ่อยในช่วงเวลาเช่นนี้ นั่นเป็นเพราะว่าคนบางกลุ่มกำลังเล็งเห็นผลประโยชน์ในการหยิบฉวยโอกาสในขณะที่กระแสการกราบไหว้บูชากำลังพุ่งสูงขึ้น จึงสามารถทำให้บุคคลลงมือกระทำความผิดกลายเป็นอาชญากรและสามารถทำให้บุคคลที่กำลังโหยหาที่พึ่งพิงต้องตกเป็นเหยื่อของอาชญากรในที่สุด

2.4 ปัจจัยที่เกิดจากความอ่อนแอทางสังคมหรือความอ่อนแอทางด้านชีวภาพ

บุคคลกลุ่มที่มีความอ่อนแอโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้หญิง และเด็กที่มีความอ่อนแอทางด้านจิตใจ อาจจะเป็นเพราะความโดดเดี่ยวต้องอยู่ภายในบ้านเพียงลำพัง ไม่มีผู้ดูแลที่มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองย่อมจะถูกชักจูงได้ง่ายจากเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง คนรู้จักทั้งที่สนิทสนมและรู้จักผิวเผิน ด้านผู้หญิงและผู้สูงอายุมักจะมีความอ่อนแอด้วยเพศสภาพและความอ่อนแอทางด้านสภาพร่างกายเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และในด้านของเด็กนั้นจะมีความอ่อนแอทั้งสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และความบริสุทธิ์ไร้เดียงสา บุคคลเหล่านี้จึงเป็นกลุ่มเหยื่อในอุดมคติของอาชญากรร่างทรง ด้วยอาศัยความอ่อนแอภายในจิตใจในการหลอกลวงให้หลงเชื่อและตกเป็นเหยื่อได้อย่างง่ายดายด้วยตนเอง

2.5 ปัจจัยที่เกิดจากความหลงใหลในการเสี่ยงโชคกลาง

เพราะคนไทยชอบความตื่นเต้นและมีความผูกพันกับความเชื่อในเรื่องของโชคลาง มักจะชอบไปแสวงหาเลขจากร่างทรง ต้นไม้ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ในสภาวะสังคมที่กดดันในทุก ๆ ด้าน การเล่นหวยจึงถือเป็นกิจกรรมคลายเครียดได้ดีอีกเช่นกัน อีกประการหนึ่งคือความคาดหวังภายในจิตใจที่อยากจะโชคดีถูกรางวัลใหญ่จึงถือว่าเป็นความโลภอย่างหนึ่ง และอาชญากรก็ใช้ความโลภนี้เองมาเป็นสิ่งล่อใจในการชักจูงให้บุคคลได้ตกเป็นเหยื่อในที่สุด

2.6 ปัจจัยที่เกิดจากการที่เหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิดของเหยื่อมีความมีความคุ้นเคยกับอาชญากรมาก่อน

ความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เรายอมเปิดใจรับบุคคลแปลกหน้าเข้ามาในชีวิต หรือในเวลาที่เรากำลังมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้คนใกล้ชิดก็มักจะแนะนำให้เข้าหาร่างทรง การพูดเชิญชวนก็ย่อมส่งผลให้เราเกิดความอยากรู้อยากเห็นและอยากจะติดตามไปพบปะพูดคุยเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จบ้าง เมื่อเราได้ไปพบปะพูดคุยครั้งหนึ่งแล้วก็มักจะมีครั้งที่สองครั้งที่สามตามมา ด้วยว่าตัวของร่างทรงเองก็ย่อมมีวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือจากการสะสมประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ทำให้อาชญากรร่างทรงอาศัยความสนิทสนมและความเชื่อใจในการหลอกลวงจนทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อได้ในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 11 คน โดยพบว่า

1. วิธีการหลอกลวงของอาชญากรร่างทรงมีทั้งหมด 4 วิธีการ คือ

1). การใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวจิตใจ

อาชญากรร่างทรงมักจะใช้วิธีการพูดหรือหลอกลวงในเชิงจิตวิทยาเพื่อหลอกให้เหยื่อปล่อยเล่าข้อมูลปัญหาส่วนตัว โดยที่เหยื่อยังไม่ทันได้รู้ตัวก่อนที่จะเริ่มชักจูงให้เหยื่อยอมจ่ายเงินในจำนวนที่ตนเองต้องการ ซึ่งส่วนมากจะเป็นราคาที่สูงเกินผลลัพธ์ที่ได้ ดังทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นต่ำของมิลเลอร์ (Lower – Class Culture Theory) ของ Walter B. Miller (Walter B. Miller, 1958, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความมีเล่ห์เหลี่ยม (Smartness) คือการที่อาชญากรมีความสามารถในการหลอกลวงต้มตุ๋นผู้อื่นให้ตกเป็นเหยื่อของตน กล่าวคือการที่อาชญากรใช้เล่ห์เหลี่ยมในการหลอกลวงหรือข่มขู่เพื่อดึงผู้ตกเป็นเหยื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตนเองอยู่ฐานะได้เปรียบ อาชญากรมักหาช่องทางเพื่อที่ตนอยู่เหนืออีกฝ่าย เพราะต้องการจะมีอำนาจต่อรองให้เหยื่อทำตามความต้องการของตน โดยพื้นฐานของฝ่ายอาชญากรเอง ก็อาจจะมีความเชื่อเรื่องโชคชะตาและสิ่งเหนือธรรมชาติอยู่บ้าง จึงเลือกใช้วิธีการเช่นนี้ในการหลอกลวงเหยื่อที่มีความเชื่อ ความศรัทธา ในเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่ง หรือเทพเจ้าหลายองค์ รวมทั้งภูตผีปีศาจอื่น ๆ ด้วย ดังที่ทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นต่ำของมิลเลอร์ได้กล่าวไว้อีกว่า การเชื่อโชคชะตา (Fate) เป็นความเข้าใจที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีอำนาจเหนือธรรมชาติคอยควบคุมอยู่ที่เบื้องบน ทำให้ยากต่อการจะควบคุมให้ประสบความสำเร็จหรือการบังคับชีวิตให้เป็นไปตามที่ต้องการ แต่หากโชคชะตาไม่เอื้ออำนวย ก็จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ แต่ถ้าหากโชคชะตาเอื้ออำนวยแล้วความสำเร็จ ก็ย่อม

เป็นไปตามที่ปรารถนา เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจนกระทั่งกลายเป็นอาชญากรนั้น คือความโกรธ ความโลภ และความหลง ความอยากได้อะไรอย่างมีย่อมเกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์มีความรู้สึกขาดเกิดขึ้นภายในจิตใจ และต้องการหาอะไรบางอย่างเพื่อมาเติมเต็มในความรู้สึกขาดนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่กำลังแปรปรวน ส่งผลให้สถาบันต่างๆ ในสังคมเกิดความอ่อนแอ การขัดแย้งต่อวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามให้เริ่มแปลกแยกแตกต่างไปจากสิ่งที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา

2). การแสดงละครโดยใช้กิริยาท่าทางและการจัดสภาพแวดล้อม

ดังทฤษฎีการละคร (Dramaturgical Theory) ของ (Erving Goffman, 1922-1982, อ้างถึงใน วินัย ผลเจริญ, 2556) เมื่อเราต้องการแสดงตัวตนบางอย่างที่จะทำให้คนอื่นยอมรับ คนเราจึงต้องการที่จะควบคุมผู้อื่นให้ได้ เพราะหวังว่าตัวตนที่เราแสดงออกไปให้ผู้อื่นได้รับชมรับฟังเกิดความเข้าใจอย่างที่เราต้องการจะให้เขาเข้าใจ และเพื่อให้ผู้อื่นกระทำการบางอย่างด้วยความสมัครใจอย่างที่เราต้องการให้เขาทำ กล่าวคือ ตัวของอาชญากรร่างทรงก็ย่อมเปรียบเป็นนักแสดง การสวมบทบาทเป็นตัวละครเทพเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งย่อมมีส่วนประกอบหลายอย่าง เช่น การจัดสถานที่ให้เป็นตำแหน่งทรงคล้ายกับศาลเจ้า เพื่อให้เหยื่อรู้สึกมีอารมณ์ร่วมอย่างอาชญากรร่างทรงปรารถนาจะให้เหยื่อได้รู้สึก การพูดจาเสียงดัง บ้างก็ดัดเสียงให้เป็นคนแก่ และมีกิริยาท่าทางที่ก้าวร้าวเพื่อต้องการที่จะข่มให้เหยื่อเริ่มก่อเกิดความเกรงกลัวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นภายในจิตใจสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง: กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ของ รตพร ปัทมเจริญ (2544) จากการศึกษาพบว่าอุบายพื้นฐานของร่างทรงส่วนใหญ่มักจะชอบบอกกับผู้อื่นเสมอว่าตนไม่ชอบการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน แต่เพียงแค่ต้องการสะสมบุญบารมีด้วยการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์เท่านั้น และร่างทรงมักจะแสดงความพยายามในการทำบุญหรือบริจาคให้แก่ผู้ยากไร้ มีจุดประสงค์เพื่อปรับภาพพจน์จากการเป็นผู้หลอกลวงเพื่อที่จะสามารถดำเนินความเป็นร่างทรงต่อไปได้ กล่าวคือร่างทรงมักจะชอบใช้อุบายเกี่ยวกับการสะสมบุญบารมีของเทพเจ้ามาอ้าง มักแสดงบทบาทเป็นดังเทพนักบุญ ที่มาให้ความช่วยเหลือมนุษย์เพื่อให้เหยื่อไม่เกิดความสงสัยที่จะให้เงินแก่ร่างทรง

3). การหาลูกค้าผ่านการแนะนำจากผู้เคารพศรัทธาของตนแบบปากต่อปาก

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการหลอกลวงของอาชญากรร่างทรงอีกหนึ่งประการคือการอาศัยให้ลูกศิษย์หรือผู้ร่วมขบวนการไปช่วยพูดหลอกล่อให้เหยื่อหลงเชื่อในความมั่งาย ก่อนเป็นลำดับแรกและยอมตามพบเจอหน้ากันในที่สุด ผู้คนส่วนใหญ่มักจะรู้จักและยินยอมที่จะติดตามเพื่อเข้าไปใช้บริการได้ผ่านช่องทางของเพื่อนที่สนิทญาติที่สนิท หรือคนในครอบครัวที่ไว้ใจ เพราะการที่เราจะตัดสินใจไปหาใครสักคนที่ไม่เคยรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน ย่อมต้องอาศัยความไว้วางใจในตัวของคนที่จะพาเราไปมากพอสมควรหรือบางคนเราไม่ได้มีความสนิทสนมด้วยแต่อีกฝ่ายมีทักษะในการพูดโน้มน้าวได้ดี บางคนอาจมีส่วนได้ผลประโยชน์กับตัวของอาชญากรร่างทรงโดยอาศัยช่วงเวลาที่ยังมีความทุกข์ใจอยากแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นพูดชักจูงให้เหยื่อยอมตามไปใช้บริการร่างทรงที่เป็นพรรคพวกเป็นญาติพี่น้องของร่างทรงเองลักษณะรูปแบบเป็นขบวนการตมต้น การอาศัยให้ลูกศิษย์หรือผู้ร่วมขบวนการไปช่วยพูดหลอกล่อให้เหยื่อหลงเชื่อในความมั่งาย ก่อนเป็นลำดับแรกและยอมตามไปพบเจอหน้ากันในที่สุด ผู้คนส่วนใหญ่มักจะรู้จักและยินยอมที่จะติดตามเพื่อเข้าไปใช้บริการได้ผ่านช่องทางของเพื่อน ญาติที่ หรือคนรู้จักแค่ผิวเผินคล้ายกับการทำธุรกิจแบบเป็น

ขบวนการร่วมกันหลอกล่อเหยื่อ ดังทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) ของ Edwin H. Sutherland (Edwin H. Sutherland, 1970, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และ อัมณพ ชูบำรุง, 2561) พฤติกรรมของอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้ และส่วนสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรมของอาชญากรมักจะเกิดขึ้นภายในกลุ่มที่สนิทสนมกัน การมีความถี่ ความนาน มีความรู้สึกที่แรงกล้าในการมีความสัมพันธ์กับอาชญากร ย่อมเป็นตัวแปรสำคัญในการที่บุคคลจะตกเป็นอาชญากร คนรู้จักบางคนที่มาชักจูงเหยื่ออาจมีส่วนได้ผลประโยชน์กับตัวของอาชญากรร่างทรง ไม่ว่าจะเป็นได้รับส่วนแบ่ง หรือค่าตอบแทนในการหลอกล่อให้เป็นต้น

4). มีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหลายครั้ง

จากการศึกษาพบว่า เมื่อเราเข้าไปใช้บริการร่างทรงไม่ว่าจะเป็นการประกอบพิธีกรรม การตรวจดวงชะตา หรือการเข้าวัดอุ้มงคล ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนเป็นเงินค่าตอบแทน ที่ร่างทรงประกอบพิธีให้ตามความประสงค์ของผู้ใช้บริการ เงินเหล่านี้เราจะเรียกกันว่า “ค่าครู” ซึ่งเงินค่าครูนี้จะมากน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับร่างทรงว่าต้องการเรียกเก็บจากเราเท่าใด และค่าครูในแต่ละพิธีนั้นก็จะมีราคาไม่เท่ากัน หรือบางรายอาจจะบอกกับเราว่าต้องการให้เราทำบุญตามกำลังความศรัทธาของเราซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่ตายตัว แต่ก็จะมีการใช้จ่ายส่วนอื่น ๆ เช่นค่าอุปกรณ์ในการประกอบพิธี หรือการเข้าวัดอุ้มงคลแยกอีกส่วนหนึ่ง และเหยื่อก็จะต้องยอมจ่ายต่อไปเรื่อย ๆ จากจ่ายน้อยไปจนถึงจ่ายมากในราคาที่เหยื่อมีกำลังทรัพย์ที่จะจ่ายไหว การที่จะบีบให้เหยื่อนั้นยอมจ่ายเงินในจำนวนมาก อาชญากรมักจะมีวิธีการพูดในเชิงข่มขู่ให้เหยื่อเกิดความกลัว ด้วยว่ามนุษย์ทุกคนเมื่อมีความทุกข์และความไม่มั่นคงภายในจิตใจก็ย่อมต้องมีความกลัวในการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งประสบการณ์ของอาชญากรร่างทรงทุกคนรู้อยู่แล้วว่าเหยื่อที่เดินทางเข้ามาหาแล้วมีความทุกข์ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นพื้นฐานอยู่แล้วทั้งสิ้น อาชญากรร่างทรงจึงยกเอาความกลัวนี้มาขู่เพื่อให้เหยื่อปฏิบัติตามอย่างที่ต้องการ ดังทฤษฎีไว้บรรทัดฐาน ของ Robert K. Merton (Robert K. Merton, 1970, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561) กล่าวไว้ว่า ทุกคนปรารถนาที่จะได้รับความมั่งคั่งและการมีฐานะทางสังคม กล่าวคือ เมื่อสังคมยกย่องและเยินยอคนที่มั่งคั่งร่ำรวยนั้นเป็นค่านิยมที่สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อชนชั้นล่าง ไม่สามารถประสบความสำเร็จตามบรรทัดฐานของสังคมที่วางเอาไว้ได้ จึงมีการเปลี่ยนวิธีการที่จะก้าวไปสู่การประสบความสำเร็จโดยยังมีเป้าหมายเดิมนั่นก็คือ ความร่ำรวย อาชญากรที่มีพฤติกรรมฉ้อฉลนี้ย่อมมีเป้าหมายประสงค์ต่อทรัพย์สิน เมื่อใดก็ตามที่บุคคลให้ความสำคัญที่เป้าหมายโดยไม่สนใจว่าวิธีการที่ใช้จะเป็นวิธีการที่ถูกหรือผิดก็มีโอกาสที่จะลงมือกระทำความผิดและอาชญากรรมก็ย่อมเกิดขึ้น อาชญากรที่มีพฤติกรรมฉ้อฉลนี้ย่อมมีเป้าหมายประสงค์ต่อทรัพย์สิน เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินไปสู่ความร่ำรวยและเป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานในสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินไปสู่ความร่ำรวยและเป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานในสังคมโดยไม่ต้องพึ่งพาความพยายามในการค้นหาโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดี อีกประการหนึ่งที่เป็นข้อสังเกตคือ หากว่าอาชญากรร่างทรงสามารถลงมือกระทำความผิดได้อย่างง่ายดายก็ย่อมแสดงว่าภายในจิตใจของอาชญากรเหล่านั้นย่อมปราศจากศีลธรรมอันดี และอาจจะไม่มีแม้กระทั่งความเชื่อในเรื่องของบาปบุญคุณโทษตามที่ได้แสดงออกให้เหยื่อได้เห็นได้รับรู้

2. ปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง มีทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ดังนี้

1). ปัจจัยที่สื่อมีส่วนร่วมในการสร้างสถานะทางสังคมให้แก่อาชญากรร่างทรง

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการรักษาสถานะความเชื่อเหล่านี้ให้ยังคงอยู่ภายในสังคมและมีการขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ นั่นก็คือสื่อต่าง ๆ ทั้งในโลกออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ การนำเสนอหัวข้อสนทนาที่น่าสนใจโดยเฉพาะสิ่งลึกลับ หรือการกำเนิดความเชื่อแปลก ๆ ใหม่ ๆ ย่อมตกเป็นที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่การเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่กำลังแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทำให้ความเชื่อเหล่านั้นยังเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น มีผู้สนใจใช้บริการเพิ่มมากขึ้นด้วยความที่ทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อในทุกรูปแบบอย่างง่ายดาย อาชญากรจึงมีพฤติกรรมเลียนแบบจากการเสพสื่อ และฉวยโอกาสจากการตีแผ่ของสื่อลงมือกระทำความผิด อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้ที่ชื่นชอบในการเสพสื่อนั้นได้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรอีกด้วย ดังทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) ของ Edwin H. Sutherland (Edwin H. Sutherland, 1970, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) กล่าวว่าพฤติกรรมของอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้ กล่าวคือ เมื่ออาชญากรได้เรียนรู้วิธีการหลอกลวงต่าง ๆ ผ่านสื่อทุกแพลตฟอร์มรอบ ๆ ตัวอาชญากรก็มีการเรียนรู้ถึงวิธีการพูด วิธีการแสดงออก และวิธีในการประชาสัมพันธ์ตัวตนผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเป็นการดึงดูดเหยื่อที่มีความต้องการในการใช้บริการอยู่ในขณะนั้นและถือโอกาสสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเองผ่านสื่อ โดยเหยื่อก็ได้รู้จักตัวตนของอาชญากร ผ่านการถ่ายทอดจากสื่อเช่นเดียวกัน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนทำให้ทั้งฝ่ายอาชญากร และฝ่ายเหยื่อนั้นได้รู้จักกันโดยใช้สื่อเป็นตัวกลางเพราะความง่ายในการเข้าถึงสื่อในสังคมยุคปัจจุบัน เพราะความโดดเด่น ความเครียดจากการทำงาน และความทันสมัยของอุปกรณ์สื่อสารที่มีทั้งระบบอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วไว แอปพลิเคชันที่ตอบสนองในด้านความบันเทิงที่หลากหลาย ผู้คนจำนวนมากจึงเลือกใช้เวลาพักผ่อนส่วนใหญ่ไปกับการเล่นโซเชียลมีเดีย จนกลายเป็นความหมกมุ่น สอดคล้องกับดังทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) ของ Edwin H. Sutherland (Edwin H. Sutherland, 1970, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) กล่าวว่าหากมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันอาจจะผันแปรไปตามความถี่ ความนาน การจัดลำดับก่อนหลัง และความรู้สึกแรงกล้า ซึ่งความถี่ในการใช้สื่อออนไลน์ซ้ำ ๆ ทุกวันก็ย่อมส่งผลให้ผู้ให้บริการเริ่มขาดสติในการเสพสื่อโซเชียลมีเดียซึ่งบางครั้งอาจเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม เช่นโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ประกอบกับบางครั้งบุคคลที่เกิดความท้อแท้ในชีวิตการทำงาน ชีวิตครอบครัว ก็ย่อมหลงเชื่ออย่างง่ายดายและขาดวิจารณญาณ เพราะไม่สามารถมองหาสิ่งยั่วยุเหี้ยมโหดทางจิตใจ ดังนั้นสื่อจึงเป็นตัวกลางที่สำคัญในการชักจูงให้บุคคลมีการเรียนรู้จากการบริโภคสื่อซ้ำ ๆ จนกลายเป็นอาชญากร เมื่อวิเคราะห์ในอีกแง่มุมหนึ่งบางครั้งก็สามารถทำให้บุคคลที่มีภาพจิตใจอ่อนแอตกเป็นเหยื่อของอาชญากรได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นสื่อต่าง ๆ ก็เปรียบเสมือนดาบสองคมที่สามารถชักจูงให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนแตกต่างออกไปจากบรรทัดฐานของสังคมทั้งในแง่ของผู้ที่เป็นอาชญากร และบุคคลผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากร

2). ปัจจัยที่เกิดจากความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และโชชะตาที่สืบทอดกันมาในท้องถิ่น

คนในสังคมไทยมักจะมีเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่โดนปลูกฝังสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้มีความเชื่อในเรื่องภูติผีปีศาจมากมายตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยที่เราไม่มีการตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดเราจึงเชื่อเรื่องเหล่านี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัดที่ห่างไกลจากความเจริญของสังคมเมืองซึ่งคนในพื้นที่บางส่วนยังคงมีวิถีชีวิตที่ดั้งเดิม บางครั้งมีการพาเด็กเล็กไปจนถึงผู้สูงอายุมาอาศัยอยู่ภายในสำนักทรงเพื่อซึมซับความเชื่อ ความศรัทธาอันซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นเฉพาะกลุ่ม โดยมีบุคคลที่อ้างว่าเป็นตัวแทนของเจ้าพ่อเจ้าแม่ต่าง ๆ เพื่อสร้างสถานะให้ตนเองให้อยู่เหนือกว่าเหล่าบรรดาลูกศิษย์ แม้กระทั่งบางครั้งผู้นำที่มีอำนาจระดับตำบลก็ไม่กล้าเข้าไปแทรกแซง เพราะกลัวจะมีกระแสต่อต้านจากผู้ที่เคยศรัทธา จึงต้องทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นในสิ่งที่เกิดขึ้น ดังทฤษฎีวิวัฒนาการของ อัลเบิร์ต เค. โคเฮน (Albert K. Cohen, 1955, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอณณพ ชูบำรุง, 2561) ได้กล่าวเอาไว้ว่าความเป็นอิสระของกลุ่ม (Group Autonomy) เป็นการกระทำที่ไม่ยึดติดข้อห้ามต่าง ๆ ในสังคมยกเว้นความต้องการของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างเหนียวแน่นและหยิ่งผยอง จะไม่แยแสต่อกลุ่มอื่น ๆ รู้สึกเป็นปฏิกิริยาและขัดขืน ผู้ที่เข้ามารวมกลุ่มก็ชอบที่จะทำอะไรตามใจตัวเองอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นเมื่อมารวมตัวกันเป็นแก๊งก็กลายเป็นกลุ่มที่ทำอะไรเอาแต่ใจหรือยึดอิสระของกลุ่มเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งได้มีการมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มและทุกคนล้วนมีความศรัทธาที่เหนียวแน่นต่อผู้นำของกลุ่มโดยไม่ยินยอมที่จะรับฟังคำทัดทานจากผู้อื่น ไม่สนใจว่าวัฒนธรรมประเพณีในสังคมส่วนใหญ่เป็นเช่นไร ถ้าหากใครหรือหน่วยงานใดเข้ามาขัดขวางหรือดูหมิ่นผู้นำของกลุ่มก็พร้อมที่จะทำตัวเป็นปฏิปักษ์และต่อต้านทันที เพราะความเชื่อมั่นความศรัทธาที่เหนียวแน่นมักจะทำให้มนุษย์ลุ่มหลงมัวเมาและจมดิ่งลงไปในความมกายนั่น จนในที่สุดก็กลายเป็นเหยื่อของอาชญากรโดยไม่รู้ตัว และทฤษฎี Rational Emotive Behavior Therapy (REBT) ของ Albert Ellis (Albert Ellis, 1950, อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ ภูโสภา, บุญส่ง เทียมภักดี, สุทิน เจียมประโคน, 2565, น.3) กล่าวว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับพลังความสามารถที่จะคิดอย่างสมเหตุสมผลหรือตรงไปตรงมา และมีความโน้มเอียงที่จะรักตนเอง อยากพัฒนาตนเอง กล่าวคือมนุษย์ทุกคนย่อมมีแนวโน้มที่จะปกป้องตนเองและทำลายตนเองด้วยอย่างเช่น การเชื่อเรื่องมกายนด้วยความต้องการอยากจะมีชีวิตที่สมบูรณ์แบบ มนุษย์มักจะวางเงื่อนไขให้ตนเองรู้สึกทุกข์ใจหรือตอกย้ำกับตัวเองซ้ำ ๆ ด้วยความเชื่อที่ผิด พร้อมให้เหตุผลต่าง ๆ ไปในทางลบคือการโทษว่าเกิดจากบุคคลอื่นหรือสภาพแวดล้อม ความเชื่อที่ไร้เหตุผล มักเกิดจากความเชื่อที่ได้รับการตอกย้ำซ้ำ ๆ มาตั้งแต่วัยเด็ก เช่น การที่เราต้องโดนไล่ออกจากบริษัทนั้นเป็นเพราะโชคของเราไม่ดีและเชื่อว่ามิสาเหตุมาจากอำนาจลึกลับเบื้องบนคอยบงการอยู่เป็นต้น ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เองจึงทำให้คนเราสามารถเคารพผีบางเทวดาที่เราเองก็ไม่สามารถมองเห็นและสัมผัสได้ถึงความจริงของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น เราจึงต้องหาทางติดต่อสื่อสารกับสิ่งมีอำนาจลึกลับเบื้องบนที่เราเชื่อว่าชีวิตของเรานั้นจะดีจะเลวย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้เกิดขึ้น ร่างทรงจึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์นั่นเอง

3). ปัจจัยที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ไร้บรรทัดฐาน

จากการศึกษาพบว่า เมื่อใดก็ตามที่สังคมนั้น ๆ เริ่มเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ การเงิน การเมือง สังคม และโรคระบาดย่อมทำให้ผู้คนที่ยึดในสังคมนั้น ๆ เกิดความหวุ่นวิตกและขาดความเชื่อมั่น

ในสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่นสถาบันทางการเงิน สถาบันทางศาสนาเช่น การแพร่กระจายข่าวความเสื่อมเสีย ในวงการพระสงฆ์ไม่ว่าจะเป็นการโกนเงินวัด การลักลอบมีเพศสัมพันธ์กับสีกา เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลให้ความศรัทธาในศาสนาเสื่อมถอยลงมากกว่าสมัยก่อน อีกประการหนึ่งคือความล้มเหลวในด้านการเงิน เมื่อเกิดโรคระบาด หรือสภาวะการเมืองที่มีปัญหาผลที่ตามมาคือเริ่มมีคนตกงานเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบริษัทใหญ่ต้องปิดตัวลงเพราะเหตุว่าไม่สามารถฟันฝ่าวิกฤตการณ์ขาดทุนได้ ย่อมทำให้ต้องมีการจ้างลาออกของพนักงาน บางรายเป็นพนักงานที่มีอายุมากหาสมัครงานใหม่ยากแต่ก็ต้องยอมรับสภาพการว่างงานอย่างเสียมิได้ ยิ่งในสภาวะเช่นนี้ค่าครองชีพก็ยิ่งพุ่งสูงมากขึ้นความต้องการในลาภยศเงินทองก็ย่อมต้องเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยจนเกิดการต่อสู้แย่งชิงดีกันโดยไม่ยึดถือบรรทัดฐานเดิมที่สังคมได้วางเอาไว้อีกต่อไปและกลายเป็นความกดดันทางสังคมในท้ายที่สุด ดังทฤษฎีสภาพไร้บรรทัดฐาน (Anomie) ของ เอมีล เดิร์คไทม์ (Emile Durkheim, 1858-1917, อ้างถึงใน อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอันณพ ชูบำรุง, 2561) กล่าวไว้ว่า กฎเกณฑ์โดยทั่วไปของสังคมหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้คนควรจะต้องปฏิบัติต่อกันมาได้แตกสลายลง สังคมจึงตกอยู่ในสภาวะที่ไร้บรรทัดฐานหรือไร้กฎเกณฑ์ ด้วยสภาพเช่นนี้จึงก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นเพราะคนในสังคมไม่มีหลักในศีลธรรมอย่างเพียงพอในการควบคุมตนเอง ในที่นี้อาจรวมไปถึงการเกิดใหม่และการขยายตัวของลัทธิความศรัทธาใหม่เนื่องจากความเสื่อมถอยลงของศาสนาเดิมร่วมกับในสังคมไทยนั้นมีความเชื่อเรื่องผีปีศาจเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจึงเกิดลัทธิพิธีกรรมบูชาผีปีศาจแปลกๆเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองกับกลุ่มผู้บริโภครที่มีความต้องการประสบความสำเร็จที่เร่งด่วนทันทีและกลุ่มผู้บริโภครที่มีความกระหายความมั่งคั่งร่ำรวยเพื่อเป็นที่ชื่นชมยอมรับในสังคม

4). ปัจจัยที่เกิดจากความอ่อนแอทางสังคมหรือความอ่อนแอทางด้านชีวภาพ

จากการศึกษาพบว่าอายุ เพศสภาพ และสังคมนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดที่ทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของอาชญากร ยกตัวอย่างเช่นผู้สูงอายุและผู้หญิงที่มีความโดดเดี่ยวและจิตใจอ่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือผู้สูงอายุและเป็นเพศหญิงที่มีความเชื่อแบบโบราณมักจะโดนชักจูงได้ง่าย เมื่อบุคคลมีสภาวะจิตใจที่เคอะพและศรัทธาสิ่งใดมาก ๆ ก็มักจะยึดมั่นถือมั่นอยู่เช่นนั้นเปลี่ยนแปลงได้ยาก หากยังได้เจอผู้ที่มีความเชื่อและความศรัทธาที่ตรงกันก็ยิ่งมีความศรัทธา ความมั่งงายที่เหนียวแน่นมากยิ่งขึ้นและยากที่จะเปลี่ยนความคิด ในกรณีของผู้เยาว์ที่ยังไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเองก็ย่อมจะถูกชักจูงไปโดยคนใกล้ชิดตัว เช่นพ่อแม่ของเด็กเอง หรือญาติผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดคนอื่น ๆ จนทำให้เด็กซึมซับความมั่งงายนั้นโดยไม่มีการตั้งคำถามด้วยความไร้เดียงสาของวัยผู้นั้น เหยื่อส่วนใหญ่มักจะเป็นบุคคลกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้หญิง และเด็ก เพราะมีความอ่อนแอทั้งด้านเพศสภาพ สภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ของ พิสิฐ ระฆังวงษ์ (2561) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว มีความวิตกกังวลและความเครียด อีกทั้งยังขาดผู้ดูแลความต้องการขั้นพื้นฐาน จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุตกเป็นอาชญากรรมในที่สุด และงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพฯ ของ ญาณิศา วงศ์ทองบาง (2564) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี มีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างกัน เพราะอายุมีผลต่อการ

ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพราะอาชญากรอาจจะเลือกเหยื่อจากช่วงอายุที่ไม่สามารถขัดขืนได้และก่ออาชญากรรมได้ง่าย สอดคล้องกับการจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมของ Hentig (Mendelsohn, 1977, อ้างถึงใน วรรัตน์ แสงดำ, 2560) ผู้เยาว์ (The Young) เป็นผู้ที่อ่อนแอและขาดประสบการณ์ ง่ายแก่การถูกทำร้าย ผู้หญิง (The Female) เป็นผู้ที่มีความอ่อนแอ ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของการฆาตกรรมและอาชญากรรมทางเพศ ผู้สูงอายุ (The Old) มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นเหยื่อที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเบียดเบียน พวกที่มีจิตใจหดหู่ (The Depressed) เป็นผู้บกพร่องจากภาวะทางจิตใจ เกิดความหดหู่สิ้นหวัง มีอาการเฉยเมยและยอมจำนนต่อทุกสิ่ง จนกระทั่งเกิดความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเด็ก ผู้หญิง และผู้สูงอายุมีความเสี่ยงอย่างมากในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรเนื่องด้วยช่วงอายุและเพศสภาพที่มีความอ่อนแอด้านร่างกายและจิตใจ

5. ปัจจัยที่เกิดจากความหลงใหลในการเสี่ยงโชคกลาง

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง นั่นก็คือความนิยมชมชอบในการเสี่ยงโชคกลาง เช่น ชอบที่จะแสวงหาโชคด้วยการขูดต้นไม้ การตีตัวเลขจากชั้นน้ำมันต์ หรือการขอใบเลขจากอาจารย์ที่นับถือ ซึ่งการเล่นห่วยก็ถือเป็นการพนันชั้นต่อชนิดหนึ่ง ด้วยคนไทยนิยมความตื่นเต้น และด้วยสภาพสังคมที่มีแต่ความตึงเครียดและกดดันหลายคนจึงเล่นเพื่อหวังพึ่งพาโชคก้อนใหญ่ถือว่าเป็นความโลภอย่างหนึ่งจึงมีโอกาสตกเป็นเหยื่อของอาชญากรได้ง่ายเช่นกัน ด้วยอาศัยความอยากได้อยากมีหลอกล่อให้บุคคลตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ดังทฤษฎีแบบแผนในการดำเนินชีวิตของ อินเตอร์แลงก์ กอตเฟรดสัน และการโรฟาโล (Hindelang, Gottfredson, and Garofalo, อ้างถึงใน อุนิชา เลิศโตมร สกุล และอัมณพ ชูบำรุง, 2561) กล่าวไว้ว่า บุคคลจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิดในการดำเนินชีวิต เช่นชอบเสี่ยงภัยชอบดื่มสุรา และชอบเล่นการพนัน แสดงให้เห็นว่าคนที่ชอบเล่นการพนันชั้นต่อย่อมมีความโลภและเสี่ยงที่จะตกเป็นเป้าหมายของอาชญากร สอดคล้องกับการจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมของ Hentig (Mendelsohn, 1977, อ้างถึงใน วรรัตน์ แสงดำ, 2560) กล่าวไว้ว่าพวกโลก (The Acquisitive) เป็นผู้ที่มีความโลภที่ก่อให้เกิดการก่ออาชญากรรม และถูกฉกฉวยผลประโยชน์ผ่านการล่อลวงได้โดยง่าย แสดงให้เห็นว่าเมื่อนุชนมีความโลภก็ย่อมกระหายในการได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองและต้องเป็นวิธีได้มาอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องใช้เวลานาน ซึ่งการประสบความสำเร็จที่ง่ายดายและปราศจากความพยายาม เช่นนั้นไม่มีอยู่จริง เมื่อถูกอาชญากรนำเป้าหมายแห่งความสำเร็จมาเป็นแรงจูงใจให้เหยื่อเดินเข้ามาหาด้วยตนเอง บุคคลที่มีความโลภก็ย่อมตกเป็นเหยื่อโดยง่ายเป็นธรรมดา

6. ปัจจัยที่เกิดจากการที่เหยื่อหรือบุคคลใกล้ชิดของเหยื่อมีความคุ้นเคยกับอาชญากรมาก่อน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรง นั่นก็คือความไว้วางใจในตัวของอาชญากรและผู้ที่พาไปพบปะพูดคุย เป็นปกติธรรมดาในเวลาที่บุคคลคนที่เราไว้วางใจแนะนำให้รู้จักบุคคลแปลกหน้าแต่เราจะไม่รู้สึกกลางแคลงใจเพราะในพื้นฐานภายในจิตใจของเรามักจะเชื่อมั่นในตัวตนของผู้ที่เราสนิทสนมและรู้จักคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้วไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อนสนิท เมื่อคนที่เราไว้วางใจชักนำให้รู้จักคนแปลกหน้าเราจึงวางใจได้โดยง่ายและเปิดใจที่จะให้ความสนิท

สนมด้วย ยิ่งมีความถี่พบปะพูดคุยบ่อยมากเท่าใดก็เกิดความสนิทใจและเชื่อใจมากขึ้นเท่านั้น ความสนิทนี้เอง จึงทำให้บุคคลเกิดความไว้วางใจและไม่ทันได้ระวังตนเองจนตกอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย ความไว้วางใจในตัวของอาชญากรและผู้ที่เขาไปพบปะพูดคุย เรามักจะเชื่อมั่นในตัวตนของผู้ที่เราสนิทสนมและรู้จักคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้วไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อนสนิท เมื่อบุคคลเหล่านี้แนะนำให้รู้จักกับใครเราก็ย่อมเกิดความไว้วางใจได้โดยง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ของ พลิสสุภา พจนะลาวัฒน์ (2560) ผลการศึกษาพบว่า การตกเป็นเหยื่อแชร์ลูกโซ่ของผู้เสียหายเกิดจากปัจจัยด้านความเชื่อในตัวบุคคลที่ให้คำแนะนำในการเล่นแชร์ลูกโซ่ เชื่อในลักษณะบุคคลที่มาชักชวนให้เล่นแชร์ลูกโซ่ จึงนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อในที่สุด แสดงให้เห็นชัดว่าความเชื่อความไว้วางใจในตัวบุคคล โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นเพื่อน เป็นคนรู้จัก เป็นคนที่มีบุคลิกน่าเชื่อถือมีโอกาสนำพาให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของอาชญากรได้

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 ความเชื่อนั้นเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลไม่สามารถบังคับให้ใครเชื่อสิ่งใดหรือไม่เชื่อสิ่งใดได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือเราควรมีวิจารณญาณในเลือกที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ อย่าปล่อยให้ความเชื่อที่ต้องกลายเป็นความมกมาย เพราะความมกมายย่อมทำให้ผู้คนลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งที่จับต้องไม่ได้จนยากที่จะถอนตัว หากความเชื่อนั้นก่อปัญหามากกว่าที่จะส่งผลดีและนำพาความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและคนในครอบครัวก็ไม่ควรที่จะนำพาตนเองไปข้องเกี่ยวอีกต่อไป

1.2 ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการช่วยกันสอดส่องดูแลเมื่อพบเห็นสิ่งผิดปกติเช่นการล่อลวงหญิงสาว การเรียกเก็บเงินที่มีจำนวนสูงเกินไป หรือการมาชักจูงเอาบุคคลในครอบครัวหรือคนรู้จักเพื่อให้ไปเข้าร่วมและต้องสูญเสียทรัพย์สินโดยสามารถพิจารณาได้ตามหลักเหตุผล เช่นหากป่วยหนักเราควรไปพบแพทย์ และดำเนินการรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน เราไม่ควรเสียเวลาและเสียเงินมากมายในการประกอบพิธีกรรมที่ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ในความเป็นจริง หรือหากมีใครมาชักชวนผู้สูงอายุในบ้านเราไปหาสิ่งมกมายมอมเมาเราก็ควรที่จะห้ามปราม หรือหากมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วเราก็ควรรีบไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนเป็นลำดับแรกเพื่อให้หน่วยงานเร่งตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือต่อไป หรือหากพบเห็นพระที่มีการแสดงอวดอ้างปาฏิหาริย์เข้าทรงซึ่งเป็นข้อห้ามของพระสงฆ์ก็ควรรีบแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาให้เร่งตรวจสอบทันที การร่วมมือกันของประชาชนในสังคมและหน่วยงานในภาครัฐนั้นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากในสังคมที่กำลังมีความโดดเด่นและเห็นแก่ตัวเช่นนี้ หากทุกภาคส่วนช่วยกันดูแลสังคมให้สงบสุขก็จะเป็นการป้องกันโอกาสการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรร่างทรงได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ควรมีหน่วยงานที่จัดตั้งเพื่อเข้าไปตรวจสอบดูแลอยู่ตลอดเวลาเพื่อป้องกันการลงมือก่อเหตุอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมต่อทรัพย์สิน อาชญากรรมทางเพศ หรืออาชญากรรมในแง่มุมต่าง ๆ อีกประการหนึ่งคือ ควรมีการเปิดลงทะเบียนสำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะเป็นร่างทรง เพื่อให้มีรายชื่อที่ชัดเจน

ทำให้สามารถเข้าไปตรวจสอบได้ง่าย หากเมื่อเกิดเหตุอันไม่พึงประสงค์ก็จะทำให้สามารถเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายได้อย่างทันท่วงที

2.2 ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพภายในชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการสร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในชุมชนเพราะปัญหาปากท้องนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากทุกครัวเรือนมีรายได้ที่มั่นคงและมากพอที่จะจุนเจือคนในครอบครัวก็จะลดปัญหาการเล่นการพนัน หรือลดโอกาสการแสวงหาโชคจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ เป็นความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลและหันมาใส่ใจกับการประกอบอาชีพมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาแนวทางการเชื่อของศาสนาผีที่ส่งผลให้เกิดความเชื่อที่แปลกใหม่ในสังคมปัจจุบัน

3.2 ศึกษาแนวทางในการนำพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อการป้องกันไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากร เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติไม่ให้มนุษย์ลุ่มหลงมัวเมาอันมีโลภะ โทสะ โมหะเป็นที่ตั้งและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

จันทร์เพ็ญ ภูโสภา, บุญส่ง เทียมภักดี และสุทิน เจริญประโคน. (2565). ทุกคนล้วนมี “บางครั้ง”

Everyone has (sometimes). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 16(2), 3-5.

ญาณิศา วงศ์ทองบาง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่คุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพฯ. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม*, 3(2), 49-54.

ณ.ศรีสะเกษ. (2565, 6 กรกฎาคม). ผี-พุทธ-พราหมณ์ ความเชื่อดั้งเดิมของไทยในโลกดิจิทัล.[วิดีโอ].

Youtube. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/live/BMXPyTDl1HI?feature=share>.

ทัศนธรสขง ศรีกุลกรณ, วินิตา คงประดิษฐ์, วรณวิภา สุนตต์ตา, เพ็ญศิริ ชาตนิยม และสุภาวี ศิริณ คราภรณ์.

(2560). ผี พราหมณ์ พุทธ: วัฒนธรรมระดับใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(3), 137-141.

พระสัญญาชัย ญาณวิโร (ทิพย์โอสธ). (2560). วิเคราะห์เดรัจฉานวิชาที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก. *วารสาร มจร วิชาการล้านนา*, 11(1), 17-103.

พลิสสุภา พจนะลาวัณย์.(2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : กรณีศึกษาแซร์ลูกโซ่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสิฐ ระฆังวงษ์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 10(2), 9-20.

รตพร ปัทมเจริญ. (2544). กระบวนการเข้าสู่การเป็นร่างทรง: กรณีศึกษาร่างทรงในเขตอำเภอเมือง

จังหวัดนครปฐม. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 7(2), 218-223.

วรารัตน์ แสงดำ.(2560). แนวทางพัฒนาค่าแกลงผลกระทบต่อนักอาชญากรรมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วินัย ผลเจริญ. (2556). *ทฤษฎีสังคมและการเมือง*. สืบค้นจาก http://copag.msu.ac.th/copaglibrary/ebook_pdf/a.winai_001/a.winai_001.pdf.

อุนิษา เลิศโตมรสกุล และอัมณพ ชูบำรุง. (2561). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

The Justice Group. (ม.ป.ป.). *ประมวลกฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร.

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท อีรุฒิ นิลเพ็ชร

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรรัช วิชชวานิชย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.กัญญ์ฐิตา ศรีภา คณะสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศิพร โกวิท คณะนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตรีเมฆ คณะนวัตกรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชา เลิศโตมรสกุล คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ถ์ เจนการ วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤณี สืบพงศ์ศิริ คณะอาชีวศึกษาและการ

บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกร ปุณณฤทธิ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขานุการและเจ้าหน้าที่

พันตำรวจหญิง ขวัญแก้ว มาลัย

ร้อยตำรวจเอกหญิง อโณทัย นิลเกาะ

สิบตำรวจเอกหญิง ศกวรรณ ทุนทับ